Acest roman s-a citit pe măsură ce a fost scris şi a fost lucrat pe măsură ce s-a citit în şedinţele literare ale cercului „Sburătorul" din anul 1924.

FECIOARELE DESPLETITE

Hortensia Papadat-Bengescu
(1926)

I

Zadarnic Mini, pe scaunul înalt, sculptat din nuc masiv, îmbrăcat cu gobelinuri vechi - zadarnic sta cu pălăria pe cap, cu mînuşile alături, dreaptă statuie a mustrării.

Lina, buna Lina nu se ocupa deloc de ea. Avea aerul acela serios care îi curma trei dungi pe fruntea mică şi îi scotea botul la iveală. Aerul de a fi „la treabă", cum zicea Mini. Dacă nu ar fi avut uneori aerul acela, doctoriţa Lina, în alte privinţi, ar fi fost cu totul lipsită de orice prestigiu personal sau doftoricesc. Forma ei de pămătuf simpatic, gîtul scurt şi gras, bustul scurt şi gras, pîntecul rotunjior, faţa urîtă, desigur: cu ochii mici şi miopi, fără culoare, cu tenul stricat, nasul bun, turtit puţin la vîrf şi gura lată pe dinţi ce nu se arătau, deşi ţepeni la spart alune, acest *tot,* nu era defel impunător. Dar Lina azi avea aerul acela „la treabă" şi nu-şi aducea aminte de Mini, căreia îi promisese, îi jurase, că se vor întoarce în seara aceea, de la ţară, devreme.

„Devreme" - nu se mai putea. După 6, în august, şi nu se vedea încă nici o pregătire; dimpotrivă, erau cauze puternice de întîrziere. Mini nu vroia să se sperie pe ea singură, altfel şi-ar fi spus: „E poate chiar caz de amînare! De înnoptat acolo! ... Brrrr! ..."

De aceea îşi adresa în minte mici discursuri, monologuri ale plictiselei, nu prea violente sau zgomotoase, pentru că, în adevăr, atmosfera încărcată a locului o impresiona.

„Ce noroc! îşi zicea în surdină. Să nu poţi suferi vizitele la tară şi să fii nevoit să pici la oameni într-o zi de necazuri... Nici măcar să nu fie amicii tăi, pentru a lua parte directă la acele necazuri; ..."

O pendulă din lemn de nuc cu „ape line" - observă Mini - cu limba lată de bronz grav şi sonor, bătu un sfert. Mini fixă pendula. Era o mobilă demodată dar frumoasă şi de calitate bună ca tot restul.

De la pendulă, unde minutele treceau încet - fireşte din cauză că pendula cea veche le suna mai rar, deprinsă cu timpuri mai domoale - Mini îşi mută ochii pe pianul mare, negru, strălucitor. Un *toute-queue* care ar fi ocupat, întreagă, o cameră modernă, dar care, în colţul *hall-ului* vast, sta grav, ermetic, izolat sub şalul de Persia, în adevăr minunat, ce-l acoperea.

Mini privi fără teamă instrumentul. Nimeni nu o va ruga să cînte. Aveau ei alte cîntece! Chiar fără de asta, condiţia pusă Linei era categorică: „Merg la Hallipi pentru ultima oară ... şi să nu-mi ceară nimeni să cînt, ca să nu refuz cu vehemenţă ... nepoliticoasă".

Nu fusese nevoie de parlamentari. De la început situaţia se desemnase clar: o scenă de familie în stil mare... O vijelie în casa gospodărească aşa de liniştită... şi, mai mult încă, o dramă misterioasă.

Mini privi pe frumoasa doamnă Hallipa, stăpîna casei, Lenora! Mîinile ei albe şi catifelate păreau azi mai lungi, mototolind cu nervozitate un ziar. Figura ei de păpuşă blondă, de păpuşă de Nurenberg, cu gura roşie şi mică, cu obrajii de porţelan roz, era crispată şi ochii mari albaştri, ochii de sticlă limpede, erau plînşi; ondulările regulate ale părului oxigenat, auriu ca o perucă, erau deformate şi corpul majestuos, plin, totdeauna conştient de statura lui bogată, sta lînced, obosit, învelit fără grijă în chimonoul de dimineaţă.

Din cînd în cînd apuca brusc mîna Linei fără să spună nimic. Lina şoptea atunci cuvinte liniştitoare şi îi lua pulsul. O invita să bea apă zaharată, în care turnase o lingură de valeriană, dar Lenora respinge paharul, din care cădeau picături pe pluşul verde pictat cu *gouache* ce acoperea masa. Lina, gospodină neobosită, le ştergea cu un şerveţel brodat.

Ochii Lenorei erau fixaţi pe fereastră, căutînd poarta cea mare de intrare. Acolo era concentrată şi privirea lui Mini. O strămuta numai cîte puţin pe ceea ce se petrecea împrejur.

Se uita acum la cele două fete, Elena şi Nory, rezemate de pervazul vitrajului dinspre terasă. Nici Nory nu se ocupa de Mini. Nu-i arunca priviri sarcastice despre întîrziere, sau *pointe* spirituale asupra „petrecerei la ţară". Lui Nory îi plăceau vizitele la Hallipa: Elena, fata cea mare a casei, era prietena ei din copilărie. O prietenă mai veche, mai intimă decît Mini. Ţinea de umeri pe amica ei, o Elenă azi absentă de la tot ce nu era un gînd ascuns, şi din cînd în cînd se apleca spre ea pentru a-i culege cuvîntul rar şi încet, sau a-i spune unul la fel.

Deodată Lenora se sculă brusc; îşi frînse mîinile, dete capul pe spate, strînse dinţii, îşi muşcă apoi pumnii şi foarte palidă, fără răsuflare, căzu la loc pe scaun, pe cînd Lina îi uda fruntea cu apă.

- Să te astîmperi, îţi spui! ... Ce e prostia asta! . . Femeie cu minte. Te laşi în voia nervilor! N-ai nici o voinţă... Eşti cu copil bătrîn! N-ai avut niciodată necazuri, şi la întîia supărare îţi dai turnul! Nu vezi în ce stare ţi-e inima... Parcă ai fi o cardiacă de celea!...

O cicălea prieteneşte, cu accentul moldovenesc, pe care îl relua de îndată ce aveau vreo preocupare familială, dar se vedea bine că medicul Lina nu era mulţumit. Se uita în ochii Lenorei, ca şi cum ar fi văzut acolo în pupilă ceva interesant, şi o netezea mereu pe gît în stînga, unde vîna sta încordată subt carnea albă, grasă.

Elena, totuşi, nu se mişcase. Zisese numai cu glasul ei grav ca şi al bronzului pendulei: „Mamă!" şi cu oarecare nerăbdare poruncitoare - dar nu-i venise în ajutor, ca şi cum azi nu avea îndatoriri ci drepturi.

Dacă cel puţin Mini ar fi ştiut despre ce e vorba! De la intrare, dimineaţa, se mirase văzînd porţile mari ale curţei izbite într-o parte fără a fi fost proptite cu lănţişorul în cele două pietre, aşa cum observase ea altă dată, ca pe ceva foarte iscusit şi care arăta un spirit minuţios de ordine.

Bătută dintr-o parte de vînt, poarta venise peste trăsură, lovise un cal la picior... Calul sărise şi Lina ţipase, agăţîndu-se de „capa" lui Mini cu gheare desperate.

Vizitiul sărise şi el jos - şi curba, curba vestită, de care erau aşa de mîndri proprietarii, curba aleei largi, aşa de tare bătută cu nisip fin, că părea un asfalt, curba nobilă a trăsurei care, de la poarta mare de fier lucrat, cotea în jurul boschetelor serioase de brazi şi se oprea cu un ropot al copitelor pe trotuarul lat de piatră cubică din faţa scărei principale, curba aceea clasică fusese compromisă.

Acel ropot de copite nobile părea de obicei o muzică lui Tudor Hallipa, stăpînul moşiei, casei, trăsurii şi cailor; scobora treptele cu pas elastic şi jambiere înalte de căprioară, şi după ce ajuta musafirilor să coboare, înainte de a-i conduce, dezmierda prelung şi respectuos cei doi cai jumătate sînge, care, graţie unor îngrijiri deosebite, erau strălucitori ca un *satin laque.* Musafirii se extaziau şi ei cu sinceritate. Un cal frumos fiind mult mai comod de admirat decît un om frumos, credea Mini!

Aşa se petrecuse neschimbat, de cele patru ori cînd Lina o tîrîse pe Mini la sacrificiul unei vizite la *verişoara;* dar acum a cincea şi *ultima oară* - jura Mini în gînd - acum, caii speriaţi săltaseră trăsura dintr-o pornire pînă dincolo de scară şi în lipsa oricărei primiri, cele trei vizitatoare - Lina, Nory şi Mini - urcaseră nedumerite, oprindu-se în faţa uşilor larg deschise ale verandei, clipind la soarele de pe terasa pustie, înainte de a înfrunta umbra nesigură a *hali-ului* gol.

În interior, undeva, se deschiseseră uşi şi apăruse mai grăbit decît îi erau de obicei pasul şi portul Elena, fiica cea mare a casei, scuzîndu-se şi de la primul cuvînt spunînd Linei că Lenora e bolnavă, că s-a supărat mult şi că Doru - obicinuia să cheme pe nume pe părinţi - că Doru lipseşte cu afaceri. Toate spuse cu un fel de mister, de discreţie silită, cu o turburare neobicinuită acestei fete, în adevăr deosebită prin linia calmă a feţei ca şi a trupului, sufletului şi cugetării.

Elena semăna cu Hallipa mult, în afară de păr, pe care îl avea negru de tot, pieptănat cu două tîmple abia ondulate de la natură şi care o asemănau aşa de perfect cu mama lui Hallipa, încît portretul bunicei, luat drept al Elenei, era una din distracţiile de căpetenie propuse vizitatorilor.

De îndată Elena rugase pe Lina să treacă un moment la mamă-sa şi conversase cu ele două cu o sforţare, în timp ce li se servea laptele bătut. Propusese apoi o plimbare, dar Mini, care nu putea suferi situaţiile falşe, le lăsase singure pe Nory şi Elena, pentru a putea să-şi facă mărturisirile amicale. Nory, cea nemulţumită de toţi şi de toate, avea o slăbiciune pentru Elena. Fie impresie a tovărăşiei de copilărie, fie stimă reală, făcea pentru ea o excepţie la regula nemiloasă a judecăţii batjocoritoare cu care „feminismul" ei maltrata pe bărbaţi şi femei.

De altfel, pentru toată lumea Elena era un fel de tip model. Model de răbdare, de cuminţenie, de toate virtuţile mijlocii, necesare unei fete crescute lîngă o mamă, acea frumoasă Leonora, al cărei amor conjugal, pasionat, egoist, zgomotos şi capricios, făcea situaţia copiilor foarte anevoioasă şi pe a Elenei, cea mai mare dintre ei, cu deosebire.

Elena ar fi putut lesne găsi un sprijin în tatăl ei, care o adora, dar acele virtuţi tocmai aci se arătau. Nu cerea, ocolea chiar intervenţia lui Hallipa, pentru a nu pricinui scene de gelozie din partea soţiei îndrăgostite şi pentru a nu turbura calmul, orînduiala, exactitatea perfectă a traiului, care erau aşa de plăcute tatălui ei.

În acea ordonanţare perfectă a vieţii lui Hallipa amorul-pasiu-sare unei fete crescute lîngă o mamă, acea frumoasă Lenora, al Elenei, de la prima vîrstă a judecăţii copilăreşti, trecînd prin matura şi melancolica ei adolescenţă, plină de prevedere, şi pînă acum, la abnegaţia fetei de 22 de ani, Hallipa căpătase un fel de respect şi o mare încredere; făcuse din Elena un camarad sobru şi preţios. O consulta adesea în afacerile moşiei şi satisfăcea în tovărăşia ei nevoia unei afecţiuni serioase, lipsindu-i amiciţii masculine, pe care viaţa de amor perpetuu, la care se supusese, i le interzicea, iar uşurinţa de pasăre cu un singur viers în gîtlej, acel de mierlă amorezată, al Lenorei, fiind cu totul altceva.

Rămasă singură, Mini băgă de seamă că libertatea, pe care o lăsa altora, nu i-o precupeţea azi nici ei nimeni. Stătuse singură tot restul zilei.

Acum spre seară, fără a părăsi din ochi punctul de miră al portei de intrare, îşi recapitula în minte ziua aceea. Clopotul sunase din fericire tot la 12 punct pentru dejun; obiceiurile locului erau aşa de statornice încît furtuna morală nu le putuse clinti. Mini se grăbise chiar înspre sufragerie, făcînd socoteala că o jumătate de zi era mistuită.

Dejunul fusese închinat cu totul mîncărei, foarte aleasă ca totdeauna, Hallipa, fiind un *gourmet.* Foamea, care în excursiune e un ce de căpetenie, fiind complet înlăturată de evenimente, rămăsese mîncarea în sine ca să ocupe locul preponderent.

Conversaţia era aproape cu neputinţă, nici cea de formă măcar, deoarece prezenţa Lenorei, hotărît bolnavă, preocuparea Elenei şi îngrijorarea Linei nu îngăduiau pofta de vorbă. Hallipa lipsea, în acest fel, succesiunea gravă şi înceată a bucatelor, forma şi savoarea lor, substanţa şi parfumul lor ieşeau în evidenţă în tăcerea absolută a sufrageriei mari şi umbroase, cam scundă - fiind în corpul secundar al casei - cu jumătate pereţii şi cu mobilele de stejar lustruit.

... Dacă nu erau lustruite - se gîndea Mini - ce frumoase ar fi fost. Dar n-ar mai fi corespuns cu casa şi cu locuitorii ei... Pe cînd aşa, totul era în armonie: Lenora şi Hallipa, slugile, casa, moşia, pianul cu coadă de un abanos strălucitor şi sufrageria de stejar vernisat solid...

... Un *vernis* reînnoit cu îngrijire la scuturatul de toamnă şi de primăvară, căci nu se rosese nicăieri, nici chiar în adînciturile minuţioase ale sculpturilor complicate ale bufetului.

... Dacă acel bufet, acum 20 de ani, la origina lui, ar fi fost cumpărat de

la o casă bună, azi sufrageria familiei Hallipa ar fi fost de mare preţ, dar fusese probabil comandat la cel mai bun tîmplar din Mizil... poate cel mult la Ploieşti şi proporţiile lui uriaşe, sculptura complicată, dar proastă, arătau stîngăcia meşterului cît şi dorinţa de lux a comenzei. Bufetul Hallipa era un parvenit...

Aşa fel reflectase Mini. Apoi oftase: De ce nu rămăsese Hallipa la Mizil! Îşi amintise vorbăriile neisprăvite ale Linei despre timpul petrecut de verişoară la Mizil, demult.

Acele povestiri, prin repeţirea lor banală, scoteau pe Mini din răbdări, dar îi populau mintea cu fizionomia acelui tîrguşor, pe care spera să nu-l vadă aievea niciodată. Cît mai lesne totuşi de suferit erau acele povestiri decît vizitele la moşie, la două ore şi jumătate numai de Bucureşti - din nefericire şi fericire. Verişorii locuiau Prundenii încă de mult şi Mizilul era o legendă.

Mini bombănea, înainte şi după acele vizite, dar nu putea refuza pe buna Lina.

... Dar ce slăbiciune avea oare Lina pentru verişoară şi plimbările la moşie? Afară de untul proaspăt pentru cafeaua cu lapte a doctorului Rim, ilustrul ei soţ! Mini fusese smulsă de la aceste consideraţii de apariţia muşchiului la frigare. Prezentat pe farfuria mare, întreg, fript în must, prea în must, fremăta de sărutarea meşteşugită a mangalului de stejar.

Viu încă pe jumătate, manifesta prin acel palpit lupta recentă dintre foc şi fibre şi rezista autopsiei cu totul jalnice a lui Mini, de o inferioritate chirurgicală vădită.

Totuşi săvîrşise singură masacrul parţial. Elena, nemişcată, cu profilul ei grec perfect, palidă şi îngândurată, nu-şi oferise serviciile, nici Lina, care era operatoare desăvîrşită. Iar glumele obicinuite ale lui Nory la friptură nu se produseseră: „Tu Eleno! toată viaţa ta o împărţi în felii egale, ca ale *gigot-uluil...*" sau: „Lino! e singurul moşit la care te pot întrebuinţa!...", glume de fată ştiutoare şi masculinizată prin vocaţiune sau deprindere şi care stînjeneau oarecît pe Mini. Azi însă le-ar fi îngăduit.

Ceea ce nu putea îngădui azi era tocmai friptura. Mini, în genere, prefera ca muşchiul să nu palpite, deşi recunoştea valoarea momentului acela â *point,* la care fusese servit. Prefera ca ultima culoare a vieţii, deci a sîngelui, să fi dispărut abia, şi, fraged încă dar împăciuit, să fie înconjurat de buchetul cartofilor transparenţi şi rumeni... Niciodată încă Mini nu făcuse atîtea reflecţii gastronomice... dar acel palpit o nemulţumea în profundele sensibilităţi ale stomahului. Azi, cu deosebire: toată făptura Lenorei, ce se zbătea chinuită ca la un foc, părea un muşchi zvîrcolit deasupra focului... şi Mini ciuguli abia feliuţa cu care se servise.

Nefiind la curent cu suferinţele gazdei, părăsită de toţi, fără putinţa de a se revolta împotriva unei vizite la ţară şi încă de felul acesta, Mini se despăgubea, avînd păreri despre fapte, lucruri şi oameni.

Din *parfait-ul glace* îşi tăiase o felie aşa de mare, dată fiind înălţimea impunătoare a formei, că rămăsese în urmă de ceilalţi, deşi luptase harnic cu lopăţica fină de argint, la înghiţirea cremei delicioase şi răcoritoare.

Apăruseră fragi mărunţi de tot şi, prin fereastra scundă cu obloane de

stejar, căutase să ghicească, undeva, păduricea odihnitoare. Fragii de pădure păreau lui Mini cea mai frumoasă floare a pădurei. În filtrul aşa de felurit prin care huma îşi purifică glodul, atinge măsuri neînchipuite. Cum oare poate o esenţă aşa de vaporizată avea existenţă şi culoare şi cum o substanţă aşa ele fragilă poate reţine un aşa de perfect parfum?

Fiindcă Hallipa lipsise de la masă, o latitudine domnise despre fragii „cu sau fără zahăr", „cu sau fără vin". Fragii, bogat acoperiţi cu pulbere fină de zahăr, apoi stropiţi abundent cu şampanie nepusă la gheaţă, rece numai de-a dreptul din beciurile profunde ale proprietăţei, era formula pe care Hallipa o impunea tuturor prin convingere şi autoritate. Azi Mini îi ciugulise, unul cîte unul, fără nici un adaos.

În acest fel, tot serviciul se desfăşurase cu gesturi ce păreau sonore şi se temeau ca nu cumva vreo mişcare să sune falş, şi cina fusese, în adevăr, închinată celor în drept: bucătăreasa, feciorul, *menu-ul,* porţelanele şi cristalele.

În liniştea aparentă în care aşteptau cafeaua, servită tot în sufrageria de stejar, Mini se întrebase care să fie pricina acelei turburări casnice şi nu o putuse găsi. Pe Lenora nimic alt nu o putea turbura decît cu privire la amorul ei conjugal şi nimic de acest fel nu se putea închipui. Hallipa era în afara oricărei bănuieli. Sclavia lui era aşa de absolută şi temperamentul lui aşa de bine definit, încît nu îngăduia nici un fel de ipoteză comună sau absurdă... Pe altă parte, Elena, nici ea nu se ocupa, ca de obicei, azi de cei din jur; sta cuprinsă de o proprie absorbire destul de puternică pentru a-i schimba atitudinea calmă, aproape placidă.

Buna Lina avea aerul ei de doctor, cel de zile mari. Bine observase Mini că verişoara şi conacul ei îi erau foarte de aproape Linei... De mirare! Nimfa asta trufaşă, aşternută nesăţios pe patul acelui amor conjugal, nu avea nimic comun, în făptura şi traiul ei, cu biata Lina, înghesuită grăsun în umerii ei şi a cărei viaţă era o abnegaţie permanentă către păcatele altora: la spital, la dispensării, în clientela ei, iar traiul cu doctorul Rim, o unire cam ridicolă şi searbădă, care izgonea, ruşinate, orice idei de împerechere, fie ea consfinţită de lege, timp şi obicei.

Nu! Mini nu-şi putea deloc închipui mobilul dramei - şi, totuşi, palpitul şi mirosul de carne crudă rămăsese în nările ei fine, care căutau zadarnic să dovedească urmele adevărului.

În repaosul de după-amiază, Mini se bucurase de răcoarea odăiei cu divanuri pentru ea singură şi, în adevăr, adormise ca o biata părăsită, visînd frigări uriaşe şi braţele albe şi musculoase ale Lenorei, frîngîndu-se în aer, desprinse de trupul zvîrcolit.

Ciudat! Visase şi limbi de foc care ieşeau din întunericul boschetelor de pini, şi în ele capul de faun parcă, dar de o perfectă asemănare, a lui Mika-Le!

... Atunci Mini se deşteptase; îşi descurcase cu anevoinţă capul de umbre; deosebise întunericul perdelelor ermetice, de noapte şi ştersese de pe ochii, acum deschişi, vedeniile.

Nu şi pe aceea a lui Mika-Le! Abia atunci se întrebase de ce nu fusese la

dejun şi cum nimeni nu băgase de seamă lipsa ei; fără de voie, prin legături nedovedite, avusese convingerea că Mika-Le era pricina necazurilor de azi. Cum şi ce fel nu-şi închipuia, dar Mika-Le nu înlătura ca Hallipa presupunerile de rău. Le susţinea pe toate, fără preciziune. Era punctul negru al vieţii pacinice de acolo, limba de foc care aţîţa mîniile mărunte pe locul domol! Era făptura pădureaţă care diferea total de loc, lucruri şi oameni, cu chipul acela ciudat de faun. Cornițele răufăcătoare puteau apare din vîlvoiul sălbatec şi creţ ca al negrilor, al părului ei care sta drept în sus. Ciudată perucă, mai înaltă decît faţa mică pală, cu trăsături şterse, o faţă care era numai pretextul de a adăposti la umbra stufului negru, prăfuit parcă, fără lustru, doi ochi ciudaţi prin fixitate şi prin lipsa de expresie, dar galbeni, de un galben mat ca chihlibarul vechi, care surprindeau.

În ordonanţarea perfectă a gospodăriei Hallipa, fata cea mică reprezintă o dezordine prin fizicul acesta fără de rost în rosturile regulate ale aleilor, odăilor deprinderilor şi oamenilor, şi acum iată că un vis greu, de amiază plictisitoare, făcea pe Mini să gîndească că acea Mika-Le era şi pricina dezordinei morale de acolo. Cu capul plin de migrenă, pe care-l avea după astfel de primire, de masă şi de somn, aşezată pe marginea divanului, Mini nu închipuise nimic, stătuse amorţită subt impresia cuceritoare, pe cînd, undeva, înăuntru, în creierul obosit, în afară de voinţa ei, se adîncise, crescuse fără de probe convingerea că Mika-Le cea invizibilă, cea de obicei cu totul neînsemnată, era nucleul ocult al tragediei.

Se ridicase apoi silnic şi privise afară, înlăturînd puţin perdelele grele de brocart *grenat.* Resemnată unei zile pierdute şi neplăcute, hotărîse să exploreze domeniul. Umblase pretutindeni, prin grădină, prin ograda păsărilor, prin îngrădirea vacilor, la grajduri, fără să se poată distra cu nimic şi fără să întîlnească pe nimeni, necum pe Mika-Le. Era o moşie fermecată.

Vacile fiind în staule model, caii în boxe de lux, păsările în coteţe mai curate ca o colivie şi florile, parcă artificiale prin disciplină, nu-i mărturisiseră nimic din secretul pe care poate îl cunoşteau. Sau poate că Mini, neştiutoare de ceea ce se petrecea, nimerise, prin instinctul unor armonii tainice, locurile care erau la fel neştiutoare, aşa cum alteori, dimpotrivă, descoperea tocmai ceea ce te poate îndruma.

Ieşise chiar pe poarta care da spre cîmp, de mirare şi ea deschisă, şi pornise pe aleea de plopi superbi, pe care o admirase alteori de la depărtare. Aleea, stropită de curînd, cu profilurile ţepene ale plopilor egali, pe seninul cîmpiei era mult mai puţin frumoasă de aproape.

Mini gîndi că pe acest domeniu încremenit, unicul semn al turburării erau acele porţi deschise pretutindeni. Era gata să facă reflecţia banală că acele porţi deschise arătau că a intrat acolo an oaspe nou: necazul; dar înlocuise cugetarea cu alta tot aşa de banală, dar mai exactă: necazul trăieşte cu oamenii în pace şi într-o zi nu mai vrea pacea şi izbucneşte; atunci începe răscoala înăuntru, pînă cînd nu mai încape şi izbeşte uşile în lături ca să iasă la văzul şi auzul tuturor, să se amestece şi să se încurce cu zvonul şi răutatea lumei.

Se mai deschid porţile şi pentru ca să intre bieţi oameni nevinovaţi ca

Mini, şi să se necăjească şi ei degeaba.

Cu capul ceva mai uşurat de migrenă, Mini hotărîse că necazul, atunci cînd îl scoatem la lumină, sluţeşte încă mai mult chipul lui urît, subt privirea saşie a oamenilor. De unde însă venea necazul? Cine era oare acolo de vină? Amica Nory ar fi căutat desigur un vinovat: bărbatul. Omul care a trecut pe acolo.

Mini credea şi ea că în toate dramele vieţei e un om, un bărbat care a trecut pe acolo. Om şi bărbat îi păreau a fi una. Cu simplitate, ca şi Biblia, socotea că principiul dintîi e masculul, sau ar fi trebuit să fie, sau fusese la origină unealta principală a vieţei, deci a binelui şi răului. De aceea cînd întîlnea binele şi răul, credea că el e de vină. El, mai-marele!

Feminista Nory se zburlea. Era între ele, pe acest subiect, o discordie neîncetată. Nory ar fi convenit bucuros că bărbatul e de vină, dar nu putea primi ca el să fie mai-marele. Asta nu!

Mini acum surîdea, cu ochii aiurea. Aiurea în spaţiu şi timp. Un spaţiu şi timp ce erau apropiate, deoarece simţeai că surîsul ei poate ajunge curînd, nu era un surîs pentru depărtări prea mari. Mai surîdea înăuntrul ei, în locuri din suflet unde îi sălăşluiau credinţele. Cele două surîsuri se suprapuneau plăcut. Lui Mini cele două locuinţe ale fiecărei fiinţe, casa de zid şi casa de simţire, îi păreau deopotrivă de concrete.

Unde era însă, azi, omul cel vinovat? Părea că pe acolo trecuse o femeie, acea fetiţă: Mika-Le.

Sau poate că de vină era azi ea singură, Mini, care, în loc să se hrănească ca de obicei din gîndurile ei lăuntrice, care îi dau sucuri, privea lucrurile zise moarte, suna cu ciocanul întrebărei în fiecare din ele, şi le cerea să scoată din legătura inerţiei puţina viaţă ce aveau, acel singur atom viu, în jurul cărora erau solidificate. Le cerea să se muncească în somnul lor, în moartea lor sincopală pentru a-i spune secretul pe care îl ştiau. Dar nu le putea învia. Nu avea îndestulă putere. Sta sarbădă şi singurul ei prieten de azi, timpul trecător, nu o slujea cu nădejdea plecării, deoarece sfîrşitul blagoslovit al acelei corvade nu părea a se apropia...

La 5 găsise pe toată lumea în *hall* şi o ciocolată la gheaţă cu pesmeţi fragezi care o aştepta. Nory şi Elena, cari avuseseră timp pentru toate confidenţele, tăceau acum. Stau alături ca şi cum s-ar fi sprijinit una de alta prin umerii legaţi, prin apropierea capetelor serioase şi triste, rezemate de pervazul vitrajului, cu faţa spre odaie. La un căpătîi al mesei mari, Lina sta aplecată cu grije spre Lenora, care încerca să-şi stăpânească nervozitatea, dar părea a aştepta un lucru de nimic pentru a se zbuciuma liber şi desperat. Nu plîngea, nu scîncea, dar Mini auzea perfect cum ţipă, cum boceşte. Îşi aminti legea fizică pe care credea că ea a descoperit-o: cum sunetul, care nu a luat contact cu aerul pentru a căpăta sonoritate, închis acolo în universul senzorial al făpturei, e mai zgomotos decît cel perceptibil auzului, şi transmisibil altor receptoare senzoriale, altor urechi ale sensibilităţei. Glasul desluşit al limbii de bronz, care bătea acum un alt sfert, onest, clar, cumpătat, satisfăcea pe Mini, pe cînd stridenţele acelei desperări, pe nedrept zise mute, îi scrijeleau auzul interior; liniştea măreaţă a coardelor de bronz

din pianul mare de abanos era şi ea cuviincioasă. Lucrurile participau azi cu un tact şi cu o inteligenţă nespusă la împrejurările zbuciumate ale oamenilor.

Tabloul de interior era expresiv. Privitorul înţelegea că toate acele personagii aşteptau ceva sau pe cineva care să le descleşteze poza. Două perechi de ochi, ţintiţi cu o statornicie neliniştită spre ferestre, dau indicaţia acelei aşteptări: ai Lenorei şi ai lui Mini. Celelalte trei: Lina, Elena, Nory, cu toate că întoarse spre interiorul camerei, tiveau o privire a ochilor dinăuntru îndreptată tot într-acolo.

... Dar acea chemare puternică a tuturor voinţelor spre poarta mare, spre drumul pe unde cineva, liberator, avea să vie, acea chemare părea a nu grăbi cu nimic sosirea salvatorului şi Mini îşi zicea cu necaz că Hallipa era omul în stare să nu dea un bici mai mult cailor chiar în acele împrejurări, păstrîndu-şi moderaţia lui, care îl lăsa egal între inegalităţile încunjurătoare.

Mini cuprinse cu mîinile vasul mic de porţelan alb, în care erau cîţiva trandafiri. De-a lungul acelei zile, o plictisise ceva uscat şi fierbinte, care nu venea de la ziua de august, plăcută la soare şi la umbră, ci de la arsura sufletelor, de la asprimea faptelor necunoscute.

Mini avu o întoarcere spre nesuferitul Rim al Linei, vroi să-i explice; dar victima ei lipsea. Nu avea cui demonstra glorios schimbul dintre idei şi lucruri, prin mijloace, desigur, necunoscute, dar a căror evidenţă era familiară lui Mini, cum ne sunt familiare atîtea fenomene naturale, mai nainte ca legile lor să fie probate.

Acea uscăciune a sufletelor era azi un ce material care molipsea atmosfera din jur. Mini căutase tot timpul, în chip inconştient, apărare împotriva acelei uscăciuni; simţise o nevoie permanentă să atingă lucruri netede şi reci, porţelane şi cristale.

La masă o nemulţumise căldura mîncărilor şi fermentaţia lor. Nu-i fusese foame, ca şi cum se temea chiar de combustiunea alimentară. Punea ochii pe aburul rece al paharelor pline ca să- şi răcorească şi mîinile, pe cît era îngăduit, atingeau luciul farfuriilor. Din sufragerie preferase să privească panourile lustruite ale pereţilor, ceea ce era o dovadă puternică a funcţiei tactile a vederii. „Văd!" înseamnă desigur „pipăi cu ochii", dar de obicei alcătuieşte un simţ aparte, care îşi pierde acest înţeles de atingere.

Mini azi nu *vedea,* ci pipăia totul cu ochii pentru a se feri sau apropia, după nevoie, de lucruri sau oameni. În *hall,* în afară de simpatia ei pentru pendulă şi pian, îi plăcuse să se razime de pereţii uleiţi şi albi. Geamurile o satisfăceau. În schimb orice stofe, orice sculpturi, tot ce era ţesut din fire multicolore sau reliefat, orice complicaţie, dar mai ales forma multiplă a fiinţelor şi conţinutul lor turburător, o nemulţumea.

Mini trăise acele nevoi materiale ale impresiei, fără să-şi dea seamă de ele decît atunci cînd se închegaseră într-una prea evidentă; cînd, la dejun, îmbrăţişase cu două mîini avide paharul, în care abia se turnase băutura proaspătă şi acest gen spontan şi neprotocolar atrăsese privirea ironică a lui Nory, care îi azvîrlise din ochi un: ce faci?

Mini se întrebase: ce fac? şi desluşise acel proces de emanaţiuni şi dizolvări ale sufletului în corp, cum si acele efluvii dinăuntrul vieţei în afară,

încă imponderabile dar care vor forma cîndva o chimie nouă în noimele inseparabile ale trupului sufletesc şi ale celui de carne.

Se întrebase: ce fac? şi răspunsese: mi-e înăsprit trupul de arsura întîmplărilor sufleteşti de aci, care usucă locul, şi caut să-mi răcoresc prin mîini sufletul, pe netezimea milostivă a obiectelor din jur.

Mini credea cu convingere că imensa fermentaţie a existenţei îşi risipeşte în jurul ei substanţa, o amestecă cu inerţia relativă a lucrurilor ambiante. Conacul pacinic, cu dimensiuni şi proporţii aparent imobile petrecea azi în trupul său, totuşi sensibil, drama vieţii laolaltă cu fiinţele pe care le încorpora.

Cu aceste ocupaţiuni neprevăzute, trecerea zilei la ţară fusese şi mai repede şi mai înceată ca în alte împrejurări banale, din pricina impresiilor care, elastice, de la faptele şi lucrurile imediate, se întindeau departe înaintea şi înapoia lor.

Cea care tresări întîi, cea care zări întîi, fu Mini! *Dog-cart-ul* elegant al lui Hallipa intrase printr-o mişcare aşa de repede încît acum „stopase" drept în faţa uşei peronului. Mini, din nerăbdare, socotind că sosirea lui va dezlega acum plecarea lor, se sculase şi, pentru a da un înţeles mişcării, se apropiase de fereastră; Hallipa se uita la caii năduşiţi ... Aşadar, strînsese azi frînele mai mult: le trecu unui băietan care atîrna prostănac pe bancheta îngustă din spate. Stăpînul examina cu grijă dar repede picioarele cailor. Mini admiră şi ea picioarele fine ale roibilor, încheieturile delicate care nu se flinseseră, cînd comanda bruscă îi oprise, şi forţa aceea imensă în acele fusuri fragile, care cutremurase atît de zgomotos pavajul inert. Vinele se întindeau *încă* dureros parcă subt pielea mătăsoasă cu păr bronzat.

Hallipa urcase scara cu capul întors spre *dog-cart-ul* pe care, stîngaci şi încet, băiatul cerca să-l urnească.

Mini făcu observaţia detectivă că acel băietan nu atîrna altădată la spatele *dog-cart-ului.* Era probabil că azi Hallipa poposise îndelung undeva, unde nimeni nu-i putea îngriji echipajul. Dar unde oare?

Ochii încruntaţi ai stăpînului casei, care se oprise un moment pe terasă, dezmierdîndu-şi barba scurtă, arătau nemulţumire. Era deci şi el în acord cu tot domeniul: ieşit din moderaţia lui perfectă. Vădit, o agitaţie neobicinuită îl făcuse să zvîrle caii prea viu înainte, şi tirania lui ceruse roibilor să se oprească ca de obicei, perfect la dunga centrală a peronului.

Scuturîndu-şi botforii în prag, Hallipa intrase îmbrăţişînd cu privire îngrijorată pe cei din casă. Mini rămăsese încă lîngă fereastră.

Stăpînul se opri întîi lîngă Elena şi-i spuse:

- S-a aranjat ... Cum ai vrut tu ... aşteptînd parcă un regret sau o reluare de cuvînt.

- Foarte bine! zise Elena, cu o hotărîre rece, deplină.

Tatăl ei o privi un moment mirat. Cu toate că avea acelaşi caracter, totuşi determinarea asta scurtă, simplă, la o fată, şi despre lucruri vădit importante, părea că îl miră.

Îşi salută apoi musafirii şi trecu repede lîngă Lenora. Îi luă mîinile, dar ea le trase, se zmuci, plînse şi, în fine, în sughiţuri mari, îl luă de gît, dar, îndată

ce o coprinse în braţe, îl respinse şi leşină iar, provocînd o mică panică.
Mini se apropie şi, din vîrful buzelor, din vîrful degetelor, aduse un mic ajutor ce se impunea. Profită pentru a spune Linei, în chiar momentul cel mai nepotrivit:
- Nu mai plecăm odată? - pe un ton de reproş.
- Ba da ... ba da ... răspunse din treacăt biata Lina, cu o nouă grijă parcă, pentru Mini, pe care o şi uitase.
Lenora se deşteptase şi porni în surdină o dojana plîngătoare împotriva întîrzierei lui Hallipa:
- Să plece! ... Vreau să plece! ... Să nu mai stea un minut, repeta ca un leit-motiv.
Mini auzi şoapte despre cai şi trăsură:
- Orice ar fi! Nici un minut! Totuşi, nu de plecarea lor era vorba.
Şi cum Lenora era gata să leşine din nou, Hallipa, speriat, vru să iasă pentru a da ordine, nu se îndură să plece de lîngă Lenora, care îl reţinea de braţ de cîte ori se depărta, pentru a-l respinge imediat.
Depline, superbe bătură opt note egale ale vocei curate, nobile, a bronzului pur.
Cu o recomandaţie către Lina, cu o privire de rugăminte spre Elena, care se retrăsese iar cu Nory în acelaşi colţ - ca într-o cetate a ei proprie, de durere şi nedrept la respectul durerii - Haliipa ieşi, totuşi.
Se auzi clopoţelul vibrînd puternic, paşi de servitori, ordine.
Elena, cu pas încet şi cu o expresie de întuneric pe obrazul ei regulat şi senin, se coborî şi ea spre apartamentele tainice ale casei.
Cîteva silabe ascuţite ajunseră pînă în *hall.* Lenora avu o zvîcnire a muşchilor, apoi căzu iarăşi moale - aşa de ciudată, cu succesiunea aceea de leşinuri, care păreau a speria mult pe Lina. Îi prepară o injecţie cu o mînă pe puls. Mini îi veni într-ajutor:
- Ce se petrece? îi şopti.
- Lucru urît! ... cu păcătoasa ceea mică ... A dat-o gata pe biata verişoara ... Pocitania! - şi, cu acest compliment, împinse acul în braţul care acum - aşa de curios de observat - era moale *altfel,* nu cum e carnea fragedă a femeiei - o lîncezeală a aceleiaşi cărni, în care simţeai absenţa vieţei conştiente şi care urmase după încleştarea primului moment.
Pe Mini, care nu leşinase niciodată, o mira şi interesa mult fenomenul. Lina scula din leşin pacientul într-un minut, cu îndemînare, dar răspundea prosteşte cînd întrebai despre cauze. Era, hotărît, o practiciană. Doctorul Rim nu răspundea nici el satisfăcător, deşi era un teoretician.
- O criză de nervi, explică Lina. Dar mi-e grijă de inimă. Lenora e de mult bolnavă de inimă şi degeaba i-am spus.
O privire de dojană şi de rugăminte o întrerupse. Lenora deschisese ochii.
- S-a făcut! spuse cu un glas calm Elena, care intra - dar, totuşi, mai vibrant ca de obicei, şi cum vestea păru a linişti pe mamă-sa, fata se duse iar la Nory şi îi vorbi încet şi mai însufleţit
Cuvintele Linei nu spuneau nimic nou lui Mini. Da! Vinovată era Mika-Le.

Ştia! ... Dar ce fel? ... Erau acolo două victime - Lenora şi Elena - şi durerile lor nu erau deloc împreunate - nu erau *una şi aceeaşi.* Atunci? ...

Mini privi iar pe Lenora. După primul moment de satisfacţie, se turburase din nou. Ceva cenuşiu i se aşternuse pe faţă, ca şi cum o sită i-ar fi cernut cenuşă pe subt piele. Se săltase pe canapea, sprijinindu-se aşa de tare pe un braţ, cu toată greutatea trupului nevolnic, că îi simţeai braţul parcă scîrţîind.

Era în ea o voinţă de a nu-şi pierde cunoştinţa şi, totuşi, o turburare care ar fi trebuit din nou să o lase fără cunoştinţă. Faţa asprită, sub ondulaţiile oxigenate care încă durau, purta expresia unei griji, pe care nu o putea parcă dezvălui nimănui, şi tocmai de aceea mai impresionantă. Nerăbdarea îi era mai mare încă, chinuitoare, tensiunea ei spre acele coridoare unde se petrecea ceva, care o aducea în aşa stări maximale.

Avea o zvîcnire regulată în tot trupul, pe care căuta din răsputeri s-o oprească.

Ce lucru minunat era substanţa asta a cărnei şi sîngelui, care acum strica aşa de vădit culoarea feţei Lenorei? Ce era tenul acela turbure, pătat, pe aceeaşi faţă alb-roză? Ce se petrecea în plastă vie, ce se netrecea fizic, care venea însă de la poruncile nemateriale ale vrajbei, ale urei şi răscoalei, şi transforma în aşa fel fiinţa? Mini se uita la faţa, gîtul, bustul şi braţele alterate ale Lenorei.

Lina şoptise lui Mini cuvinte despre supărări, mizerii, păcătoşenie. Aceste simţiminte erau procese ale sufletului, pe care îl cred imaterial, şi iată, acele simţiminte acţionau precis, simultan, asupra materiei.

Alterarea asta Lenora vroia parcă s-o ascundă oricui, pînă şi Linei. Aştepta chinuită, cu priviri de tîlhar prididit de duşman, pe subt pleoapele livide. Ce aştepta? Plecarea lui Mika-Le? Sau atunci ce? Care erau lucrurile negre care clocoteau acolo în femeia blondă şi făceau în carnea ei albă zgură şi cenuşă? Păcătoşia! Dar care anume?

Mini era curioasă, dar cu mai mare curiozitate încă observa procesul inseparabil al durerei fizice şi morale. Îşi aduse aminte de doctorul Rim. Îi va prezintă mîine noile observaţiuni cu protocolul obicinuit: vervă agresivă din partea ei, tăcere de sfinx - din dispreţ sau ignoranţă - de cealaltă parte. Prin coincidenţă, Lina, care uitase pe bărbatul ei, exclamă:

- Ce o fi zicînd Rim? ... Vom sosi înainte ca să se fi întors de la plimbarea de seară ... Numai de n-ar fi luat cheia!

Mini nici nu consemnă transmisiunea. Era un fapt tot asa de simplu că gîndul ei despre Rim trecuse Linei, ca şi cum i-ar fi trecut un obiect din mînă în mînă. Dar aluzia directă la plecare îi făcu plăcere. Elena spuse regretul ei că nu pot rămîne acolo noaptea şi că totul a fost aşa de zăpăcit.

Tocmai atunci se auziră dincolo glasuri. Lenora sări drept în picioare şi strigă violent:

- Eleno!

Cu o mişcare de răzvrătire, fata ieşi totuşi.

- Nu e nimic! zise, întorcîndu-se, dar Lenora nu păru mulţumită. Rămase în picioare. Prin mişcare şi greutate părea o statuie mare, cu faţa aceea rea,

care o schimba aşa de mult, o făcea de nerecunoscut.

O viaţă întreagă figura ei de păpuşă, rotundă, albă, roză, desenată, pictată, surîzătoare nu avusese o astfel de expresie.

Simţirile care ne sunt familiare lucrează treptat şi transformă expresia feţei, cu încetul, dar irupţiunea lor, sapă, taie, preface dintr-o dată printr-un desemn brutal.

În sfîrşit, Hallipa se întoarse. Mini gîndi „în sfîrşit" pentru plecarea lor, dar parcă era şi acel sfîrşit aşteptat cu atîta încordare de Lenora. Totuşi nu avu spre bărbatul ei acele mişcări care o aplecau ca pe o plantă amoroasă spre umărul lui. Se uita fix la el.

- Am dat instrucţii vizitiului - zise - şi altele ce trebuiau făcute.

Fireşte, nu puteau vorbi comod în faţa musafirilor, dar poate constrîngerea asta îi slujea. Cînd dai drumul răului, revărsarea lui se lăţeşte nemăsurat. Vorbele mici ale traiului convenţional aveau misiunea lor şi plecarea misterioasă a micei păcătoase, din pricina martorilor, avea poate mai puţină urîciune. O mulţime de cuvinte nevrednice nu fuseseră astfel rostite. Era lipsa lor un bine sau un rău? Existau! Asta era de căpetenie. Din materialul ruşinei si durerei, care alcătuia păcătoşenia de azi, se formaseră bubele vorbelor. Poate, totuşi, e mai bine cînd se sparg în afară. Lenora era sătulă de puroiul lor. Sau poate se rezorbeau, şi lipsa lor era mai bună! ...

Mini, deodată, surîse delicios, surîsul acela, lîngă vasul scund de porţelan plin de roze proaspete, acel surîs fu singurul motiv luminos al *hall-ului.* Aşa fel încît privirea întîmplătoare a lui Nory, întîlnind acea lumină neobicinuită, sprîncenele ei subţiri desenară o mirare circumflexă. Mini se scoborîse în ea însăşi.

Distrată de vreun gînd plăcut, Mini nu-şi amintea acum de doctorul Rim, pentru a-l chema la socoteli, de care nu era în stare să dea gestiune. Nu-l întreba cum se formează din undele mute ale simţirei un sunet corespunzător şi cum pe acele valori nenumărate ale sunetelor informe, oamenii pun semnele convenţionale ale cuvintelor felurite.

Nu-l cerceta care diferenţe oare schimbă la naţiile numeroase acele semne corespunzătoare ale vorbelor! ... Dacă există vreo octavă primitivă, cu care să se fi notat la oamenii primari simţirile esenţiale? ... Cînd oare instrumentul muzical, pe care îl purtăm, îşi va avea claviatura tot aşa de bine cunoscută cum era aceea a pianului mave din *hall,* atunci cînd, dezvelind capacul, anatomia lui îţi apărea cu fibre şi vine de oţel! ... Ce coarde vocale anume sunt puse în mişcare de anume simţiri? ... dar, mai ales, cînd oare, pe plăci minunate, Mini va putea privi structura deplină a trupului sensibil? Va vedea coardele şi clapele substanţei sufleteşti acum impalpabile?

Aste lucruri să le fi ştiut doctorul Rim? Atunci ar fi putui să se dovedească o higiena preventivă sufletească care să cruţe de atîtea mizerii carnea noastră, în care simţirea îşi infiltrează răul; ... Doctorul Rim să fi ştiut cum se fac din necazuri vorbele ... şi încă nu sunt destule vorbe ... atîtea senzaţii nu şi-au coagulat încă sunetul!

La auzul acelei erezii a lui Mini, cum că nu sunt destule vorbe pe lume, doctorul Rim ar fi ridicat, spre un cer lovit totuşi de grave erezii, două braţe

lungi, desperate! ...

... Dar Mini, distrată de fuga ei în undele surîsului, nu-şi aminti azi de Rim şi de înfăţişarea comică a acelor braţe scheletice, care păreau a ieşi prin plafon ...

... Aşa de mult păreau a ieşi prin plafon încît Mini ar fi vroit să fie în acelaşi timp pe trotuarul din faţa casei, pentru a vedea pe coperiş acele gheare apărînd prin ţigla roşiei ... Dar Mini acum era refugiată în lumi interioare şi cînd, lîncedă încă de blîndeţea lor, se desprinse de ele, locul şi oamenii dimprejur o reluară în vîrtejul acelei drame, în care azi se trezise prinsă.

Da! Unele vorbe fac bine. Sunt erupţii higienice care curăţă de supărare. Urticarii blajine în trupul unei iubiri sănătoase.

Dar aci părea că e vorba de o bubă rea.

Lenora nu-şi schimbase încă expresia ciudată a acelei griji. Doru Hallipa se aşezase pe canapea lîngă ea şi îi vorbea, ţinînd-o de mînă.

Lina acum intra, ieşea ca la ea acasă, spre mulţumirea lui Mini, care prevedea o plecare apropiată. Cu încetul Lenora începu a-şi relua culorile; albul, rozul, albastrul ieşeau de subt apa cenuşie ce le alterase.

Soţii se ridicară de pe canapea şi trecură la masa mare. Lenora se sprijini de braţul lui Hallipa, dar cu o mişcare ce nu avea plăcerea de sine, încrederea deplină ... Hallipa se uita mereu spre Elena cu dragoste. Era palidă şi calmă, cu o mică dungă încăpăţînată între sprîncenile negre, trase frumos.

- Eşti bine, Eleno? zise tărăgănit Lenora, mai mult ca o datorie decît cu grijă maternă.

- Da, Lenoro, mulţumesc, bine! Ne îngrijeam de tine! răspunse fata ... în adevăr, mîhnirea lor, ce părea că are o cauză comună, nu era deloc aceeaşi.

Gazdele căutau acum să lege cu Mini şi Nory conversaţia cuvenită. Se vorbi de secetă şi de cai; dar Hallipa, socotind lucrurile mai liniştite decît erau, spuse că a pus caii cei răi la trăsură, ca să sperie pe Nory, ce protestă cu desperare. Pentru a-şi întări tachineria, adaogă că cei blegi, cei de noapte, au plecat cu Mika-Le - care ar fi vroit să dea bună seara, dar n-a mai turburat pe mamă-sa bolnavă.

Diplomaţia fusese împinsă prea departe. La pomenirea numelui funest, Lenora îşi rupse dantelele hainei de casă. Acum tăcerea iar spărgea alune. Era o imagină a lui Mini, cînd gînduri anevoie de spus ciocăneau timpul şi spaţiul, fără de vorbe.

Noroc că intră Lina cu canotierul în mînă şi cu geanta ei mare. „Geanta de moaşe!" glumea Nory - cu toate că era de antilopă fină, cu *„fermoir* de argint" şi cu o monogramă impunătoare. „Moaşă de lux!" rîdea fata, cu oarecare dreptate, fiindcă Lina avea mania să nu plece fără *troussa* ei, în sacul de mînă, pentru nimic în lume, nici chiar la concert.

- Nu sunteţi gata? A tras trăsura.

Fu o mişcare grăbită de uşurare ... Salutări prescurtate... Lenora sta rezemată de uşă şi faţa ei de păpuşă părea, în lumina slabă a serei, grozav de răvăşită.

Hallipa le ajută. Aerul serei păru lui Mini un deliciu.

Caii mari şi proşti! - constată cu mulţumire Nory - stau cu capul în jos, subt hăţurile moi, pe care le ţinea moşul.

- Unde sunt roibii? întrebă nervos Lenora.

- La grajd, coniţă! răspunse vizitiul bătrîn.

- Gabrioleta a plecat cu mînjii, zise Hallipa grăbit, ca să o lămurească.

Trăsura se urni greoi, comodă, de altfel, şi pe arcuri bune.

De pe aleea albă, Elena făcea semne de adio lui Nory; Hallipa trăgea obloanele verandei pentru noapte, Lenora dispăruse în alcovul alb, roz, *mauve,* plin de dantele şi panglici, cu îngeri pe plafoane şi roze pe pereţi.

Mini se cuibări în colţul ei bun, dispusă spre o legănare plăcută. O zdruncină oprirea la poartă. Acum, era închisă. De undeva, dintr-un moşoroi nevăzut de cîrtiţă, alergă o babă mică să deschidă. Luna zvîrlea basme şi vedenii, dar Mini încă nu se desprinsese de fapte şi de locuri.

- Ai văzut ce ţi-a făcut odorul? întrebă Lina pe bătrînă.

Îşi făcu cruce ca să fie un răspuns pe tot gustul. Apoi zise totuşi:

- Spurcăciune mică! - clătinînd capul, care nu se mai putea opri odată pornit.

La cuvîntul plastic, Mini strîmbă nasul, dar aerul era fin şi parfumat cu iasomie, care-şi ascundea corolele mici undeva in boschete, spre ieşire.

- E dădaca lui Mika-Le! zise Lina.

Pe capră bătrînul se întoarse pe jumătate, rupt de şale, ca şi cum l-ar fi chemat pe el. Luîndu-şi mers regulat şi lin, trăsura apucă şoseaua.

După o tăcere lungă, ca sculată din somn, Mini făcu o mişcare de dezmorţire şi suspină. Toate trei, în adevăr, după ziua ostenitoare, fuseseră învăluite plăcut de răcoarea şi umbra serei, şi lunecatul lin al trăsurei le amorţise prielnic şi odihnitor.

Mini, despresurată din vraja rea a întîmplărilor petrecute, se uita acum galeş printre gene, la stelele care, sub lumina lunei, acolo undeva sus, departe, păreau un spulber argintiu.

Clarul de lună în seara aceea era pal, delicat, difuz. Treptat, de la regiunile înalte prăfuite de lumină, nisipoase ca o plaje scînteietoare, atmosfera se albăstrea, pînă cînd albastrul se adîncea în tonuri calde şi profunde, ce, singure, indicau pămîntul.

Era feerie pe lume în noaptea cînd Mika-Le, ca un spirit maliţios al umbrelor bizare din basme, pornise în lume. Mini nu auzea mersul trăsurii lor, dar i se părea că undeva înainte, aude şi vede echipagiul diabolic al fetei: Mika-Le în panerul vechi al *dag-cart-ului* de ţară, tras de mînjii mărunţi, ce duceau grăbit încărcătura lor uşoară: fata puţintică şi valiza ei de şcolăriţă, în care erau, desigur, cele două rochii cu care o văzuse Mini de două ori şi cele două albumuri cu schiţe pe cari i le arătase. Acele scheme bizare: păsări, insecte, arabescuri, chipuri negre, proiectate pe fonduri sărăcăcioase, pe vreun cer albastru acuarelat, pueril ca al „pozelor", sau pe ape cu valuri mici din virgule creţe, moarate de un verde litografic; amestec de banalitate şcolărească şi de excentricitate, ce da acelor schiţe o împreunare descumpănitoare de sărăcie şi de artificiu.

- Nu se simte gabrioleta! mormăi moşul pe capră. Nu m-aş mira să fi cotit, dracu ştie unde!

Atunci Lina începu să dea drumul „tainelor Castelului", cum zicea Nory.

- E în stare să fi mers la palat, descreierata ceea! zise.

- Poate să meargă şi să rămînă! Elena nu mai vrea să ştie, hotărît, nimic de prinţ. Are caracter fata asta! răspunse Nory.

Apoi pentru Mini, care nu înţelegea despre ce palate e vorba, deşi seara lunatecă părea potrivită cu orice basme:

- Ştii ce a fost? ... Elena era logodită cu Prinţul, cum e poreclit. Cu signor Maxenţiu de la Plăiesele ... O să-ţi arăt eu „palatul" în trecăt. Se zăreşte de pe şosea ... Ţinea mult la partida asta. Atît cît poate ea ţine la ceva ... De ce? Mister! ... Ţi-aduci aminte de el? ...

Mini îşi cercetă alene memoria şi regăsi un comesean de altădată al Hallipilor.

- Femeile sunt toate neroade! afirmă Nory. Ce va fi găsit fata asta perfectă la acest om fără noimă! Un manechin banal. Nu e urît, nu e frumos ... Nu e prost, nu e deştept... nu e viu, nu e mort... nu are nici o profesie şi nu are nici rente ... E binecrescut, are nume italian şi ţinută englezească, i se zice prinţ şi locuieşte un palat ruinat, plin de guzgani şi de cucuvele, înconjurat de o grădină părăsită şi de o moşie necultivată.

- Cui să-i dea în gînd! Auzi, ţintarul! întrerupse Lina. Pînă la urmă prinţul a fost băiat cinstit. A venit singur să spună că gîngania îi face propuneri şi ameninţări amoroase prin scrisori - şi a rugat familia să intervie, ca totul să se aranjeze cum e mai bine, fiindcă el are cele mai frumoase sentimente pentru Elena.

- Ţi se pare corect! sări Nory ... O fi! ... dar Elena e fără de înduplecare, nu stă măcar un moment la îndoială. Pare a-şi fi făcut toate socotelile şi, cu toate „sentimentele" şi „corectitudinea" lui de lord, prinţul e detronat, Elena îţi taie scurt orice demonstraţie asupra inocenţei lui şi toate considerentele mele despre „mizeria fiinţei masculine" întîlnesc o indiferenţă mai cumplină ca orice discuţie. Refuzul ei e o formulă scrisă pe marmora pe care n-o poţi zgîria, necum şterge ... Bravo fată! ... A rupt logodna cu o răceală tot aşa de încăpăţînată cît de neclintită îi fusese voinţa de a-l lua, explică Nory, acum pornită spre considerări feministe ...

- Bietul Hallipa s-a opus cît te poţi opune unui copil cuminte şi iubit ca Elena, bombăni Lina. Cînd a văzut că alegerea este la ea o voinţă adevărată, n-a mai avut decît o grijă: ca totul să se facă cît mai bine şi mai frumos, pentru „fata lui" ... El şi acuma ar vrea să se aranjeze...

- A! poate crede că Elena sufere deşi nu mărturiseşte! se repezi Nory.

- Nu! De suferit, sufere în felul ei, dar - biata mea Lenora! oftă Lina astmatic subt voalul ei. În adevăr, Lenora ...

- Mai ales Lenora! ... zise slab Mini.

- Toate se grămădiseră azi: ultimatul dat prinţului, exodul lăcustei şi nevricalele Lenorei, observă Nory. Eu nu înţeleg pe Elena, dar am în ea atîta încredere încît socotesc că are dreptate. Nu mă orbeşte, altfel, nimeni ... Dacă n-ar fi vorba de ea, m-aş revolta împotriva unui gust aşa de nesărat şi a

importanţei date unui nesăbuit şi unei „broscuţe" ... Dacă Elenei îi convine prinţul, bărbăţia sa distinsă suprem, a lui Cezar Borgia, mîinile lui aristocrate si incapabile, ruinile palatului şi paragina moşiei, dacă are pofta nesănătoasă de a-şi uni fiinţa şi averea ei, trainice amîndouă, cu acest Maxenţiu oarecare, nu are decît să o facă, dispreţuind micile aberaţiuni de felul celei petrecute ... Să-şi plătească romanţa velenă a signorului florentin, dacă ştiu eu ce coardă stricată, în instrumentul ei solid, cere astfel de muzici - n-are decît să-l planteze „pe urmă" ... Dar să nu-i atribuie precepte de onoare şi să nu-l încarce cu probleme de scrupule, de care e incapabil ca prinţ degenerat, ca imbecil şi... ca bărbat mai ales, conchise Nory declamatoriu ca la tribunal.

Mini fu turburată în repausul ei de unele cuvinte minunate, pe care Nory le rostise fără să ştie.

„O coardă stricată în instrumentul ei solid" ...

Trupul sufletesc prezintă desigur uneori, unele dezacordate parţiale ale sănătăţei reparabile, curabile tocmai pentru că ating un singur loc dintr-un tot sănătos. Accidente ale organismelor sensibile normale ca al Elenei Hallipa.

Alte organisme sufleteşti, ca şi făpturile fizice, prezintă anemii, rahitisme, degenerări de ansamblu - şi unele, ca al Lenorei, leziuni brusce. Gîndul lui Mini, culcat subt lumina lunei, voi să se salte, pentru a aproba pe Nory, dar nu putu; era prea somnoros.

... Cuvintele, faptele, oamenii astfel evocaţi treceau pe dinaintea lui Mini ca un film, uşor învăluit. Cu o secundă de oprire, trăsura coti şoseaua spre dreapta. Verva feministă a lui Nory se întrerupse. Fu iar tăcere şi toate trei rămaseră atente drumului, căutînd parcă, la o busolă invizibilă a călătoriei, acul de călăuzire în noapte.

- Am intrat pe Şoseaua Mogoşoaiei, zise moşul.

Luna acum era mai sus însă şi, extaziată în propria ei lumină, nu-şi proiecta conturul net de altădată; ca şi a soarelui, forma i se cufunda în propria-i orbită şi cerul părea mereu o clamoare argintie peste nisipuri stelare.

Acum reîncepură vorbele descusute:

- Ce viaţă i se pregăteşte Elenei, după dezamăgirea asta! I-am spus să vie la mine. Ea e prin fire o femeie de acţiune. Nici n-am nevoie s-o convertesc. Munca mea o va interesa. Va găsi în ea o revanşă pentru omul răufăcător care a trecut, pentru pierderea seniorială a florentinului sperjur, care a ofensat-o - dacă aşa crede ea.

- A! ... A! ... murmură aromit Mini la vorbele lui Nory.

- A! ... A! ... a zis „Omul". Aşadar, consimţi că pînă şi anemicul mire al Elenei e ,.bărbatul" ... „Omul". Văd că te-ai convertit la Biblie ...

- La pod! îngînă moşu, şi răspunsul violent al lui Nory se stinse. Se auzi un uruit încet şi mici fantome simetrice trecură la distanţă prin ceaţa luminoasă a nopţei.

- Trenul de 10, zise Lina. Tîrziu! şi tot mai avem o bucată ... Elena ca Elena! Tuşi îndesat, strîngîndu-şi pelerina de drum. - Are să-i treacă, e tare, e tînără! Oare ce mă fac cu Lenora, acolo e greu!

„Da! Cu Lenora!" repetă în gînd Mini.

- Ai auzit ce teatru a făcut lăcusta? rîse Nory. Auzi Mini! Căuta să o scoale din ipnoza în care o simţea învăluită. - Cînd i s-a spus că va pleca la Sibiu într-un internat de corecţie, unde, de altfel, avea să înveţe arte decorative practice, a fugit o noapte şi o zi la Maxenţiu, lăsînd părinţilor un bilet. Mini, auzi! - „Doamnă şi Domnule! Nu vă recunosc dreptul de a dispune de mine. Eu singură ştiu ce *meriţi ...* Pentru a vă proba, mă duc să pui între proiectele d-voastră şi ale mele *imposibilul!"*

„Imposibilul!" Ce zici! Admirabil! Ce stil şi ce intenţii. Admirabil... pentru o fată care n-a învăţat niciodată nimic şi... Fina matale are aptitudini spre rău, dar le are! biletul e superb... Model de epistolie a „drepturilor fecioarelor" ... A fost la călugăriţe ... - Nory rîse, era duşmana institutelor religioase ...

„Lăcustă! gîndi Mini, îi zic lăcustă. Ca toate insectele, face selecţia spre finalitatea instinctelor ei!" - dar nu pronunţă cuvintele, nu putea, în noaptea aceea de surdină, articula sonor. În mintea ei treceau mai mult gesturi, culori, imagini decît idei. Asupra percepţiei noaptea lucrează deosebit ca ziua. Mai cu seamă noaptea asta fină, imaterială, nici luminoasă, nici obscură.

Gînduri care altădată ar fi fost precise se estompau. Nu era totuşi o stare de oboseală care cerea repaos, era o beatitudine ce înlătura sforţarea cugetărei ca prea dură.

Impresiile tari, pe care le-ar fi avut despre cele auzite, se diluau. Ca printr-o oglindă aburită, trecu imaginea lui Mika-Le, aşa cum o văzuse ultima oară la un dejun. Cu capul ei de ţînţar negru, cu ochii imobili, acele două ovale de lichid galben, cu corpul slăbănog de copil rahitic, îmbrăcată cu o rochie verde de *eponge* şi reamintind, în adevăr, o lăcustă.

Sta între ceilalţi cu totul nebăgată în seamă, de aceea tocmai Mini crezuse nimerit să-i vorbească amabil. Avea o voce uniformă şi care tîra silabele, despărţindu-le, ca acei copii care bucheresc.

Nu se ocupa de ea nimeni şi ea părea a nu face nimic ca să atragă atenţia. Lui Mini îi răspunsese fără plăcere. Era totuşi prea lipsită de orice atitudine pentru a fi sinceră. Dar Mini atunci nu-şi dase seama.

... Aşadar, în acea modestie aparentă, Mika-Le medita fapte extravagante. Cam oropsită, dospea ura şi ambiţiile nemăsurate ... Avea în înfăţişare ceva exotic, discordînd cu mediul, dar şi prea vulgar. N-ar fi putut lămuri ce. Fizic şi moral. Vocea era vulgară stinsă, mată ... dinţii laţi pe maxila lată ... o lipsă totală de mobilitate, umeri pătraţi, lemnoşi. Ceva rudimentar. Aspectul unei păpuşi de lemn de la ţară ... dar, desigur, din altă ţară ... Din Egipt poate ... o păpuşă felahină ... Mai ales nici o asemănare cu surorile şi părinţii... Mai era, atunci primăvara, încă o fată ... mai mare sau numai mai înaltă ca Mika-Le, o fetiţă frumoasă roză, cu funda neagră de şcoală în bucla părului blond. O păpuşă de Nurenberg ca şi Lenora ...

- Mai e parcă o soră? întrebă încet Mini.

- Da! Aimee, fata masei. E la Dresda, şi doi gemeni, la internat. De altfel, cam tîrziu sosiţi, după buruiana asta, explică Lina.

- O mică buruiană otrăvită! ...

Toate discuţiile astea, care ar fi pasionat pe Mini la lumina zilei, se topeau acum.

... La acelaşi dejun era şi prinţul... Un om de talie mijlocie, slab, palid, cu ochii mari, verzi, spălăciţi şi o barbă mică blondă, a la Henri IV, foarte îngrijită. Un bărbat cu barbă nu exista pentru Mini decît cel mult cînd era domnul de gazdă, ca moşierul Hallipa.

Remarcase însă mîinile şi picioarele prinţului, ea care nu observa mîini şi picioare. Erau aşa de înguste si lungi ca şi cum ar fi avut falange mai puţine decît ca normal. Îmbrăcat cu o îngrijire exagerată în haine de „dimineaţa la castel" şi foarte tăcut, ceea ce păruse lui Mini a fi oarecare sărăcie cu duhul.

Nu era prinţ şi era român, dar nimic nu împiedica să fie florentin, nici chiar să semene cu Cezar Borgia. Oamenii trecutului nu au extraordinar decît prestigiul depărtărei.

- N-are suflet! zise Lina, despre Mika-Le. Da, Mika n-avea suflet! „M-a bătut şopîrla, năşică!" - aşa îmi spunea de mamă-sa, venetica!

- Venetica? se miră Mini.

- Iarbă rea! Mai bine o strîngea de gît de atunci. Cum ar fi vrut Lenora! Acum o omoară ea!

- Dar adevăratul cap de operă ... Tu, Mini! Ascultă! Nu zău, dacă victima nu ar fi Elena mea, m-ar interesa exemplarul ăsta de femeiuşcă răufăcătoare. Adevăratul cap de operă ... Auzi, Mini?

În tăcere, vocea liberă a lui Nory nu făcea, totuşi, lui Mini nici o plăcere. Trecea şi se muia prin acea ceaţă nocturnă ca o notă sonoră prin pedală.

- Da! zise parcă de pe un alt ţărm. Da!

Un cap de operă a fost atunci cînd Elena a spus că renunţă la logodnă şi crede nimerit ca Mika-Le să-i ia locul. E chiar soluţia unică ce-i pare cuviincioasă pentru neamul Hallipa.

Hallipa se opunea, sperînd o împăcare, dar Mika-Le a tranşat diferendul. Cu glasul ei de greier în păpuşoi, a spus că are *alte planuri de viitor* şi nu înţelege s-o silească nimeni! ... Colosal! Nu? Un studiu! ...

- Lino! zici că inventase, în ultima instanţă, să fie tandră cu tată-său! E nostimă, Mini! Închipuiţi-vă! Ca să nu plece la Sibiu schimbase deodată manevra. Începuse să roage pe Hallipa, să-i şoptească, să-l ademenească. După scene echivoce, Hallipa s-a convins că la Sibiu va face scandal şi îi va da de ruşine, şi cum Lenora ţipa să plece - i-au dat drumul în lume.

Mini ascultă cuvintele din urmă mai bine.

- Îţi închipui chinul bietei Lenora. Ea, deprinsă să se facă voia ei ... Ce să-i dea în cap! Să-l întortocheze pe Doru. El care n-o suferea deloc, fiindcă e bolnăvicioasă. „Nu prea mă laud cu stîrpitura asta mică de fină a dumitale", îmi spunea.

- Are mania sănătăţei! Om vechi! glumi Nory. Boii, caii şi femeile de soi bun şi cu forme depline! ... La o masă - mi-a spus Elena - Mika-Le, din senin, s-a azvîrlit de gîtul lui Hallipa cu reclamaţii de drepturi la dragostea filială. Vezi ce comedie! ... Hallipa, care avea pe conştiinţă că nu o prea iubise ... ca să nu zicem deloc ... şi Lenora! La gelozia ei sălbatică, la alintarea ei, la

ascendentul ei de o viaţă întreagă ... uzurparea asta! ...

- Bine că n-a murit biata verişoară, se închină Lina.

- Şi tocmai cine?

- De ce tocmai cine? întrebă Mini, mai curioasă. Nory explică:

- Nu ştii? Mika-Le e un copil al păcatului. E o greşeală a frumoasei Lenora... Spune tu, Lina! Odrasla italianului!...

- Pacoste de la început pînă la urmă! N-am mai avut de-atunci linişte cu Lenora! A fost adevărat lucrul dracului! Nici nu se gîndise cineva la consecinţe ... Eu sunt de vină. Trebuia s-o scap cu orice preţ. Îi era frică. Frică să nu moară! Să nu se ducă de lîngă Doru. Frică să nu se mire Hallipa de ceva şi să bănuiască.

Curiozitatea lui Mini se deşteptă mai viu. Ce italian? Lenora asta aşa de pasionată în căsnicie încît o revolta, o dezgusta! Ca o fotografie aburită, fizionomia aşa de caracterizată a Lenorei îi fugea în noaptea transparentă din conştiinţă, fără să-i poată suprapune alta.

- Cum se poate! exclamă Mini.

- Vezi bine că pe Hallipa îl iubeşte! Ba chiar peste măsură! A fost un accident! se grăbi Lina.

- Vezi Paul Bourget! rînji Nory.

Trăsura încetini aşa de tare, încît băgară de seamă. Le fu frică. Moşul uitase caii şi întors cu totul, asculta. Cînd prinseră de veste, dete un bici. Tăcură, fireşte..."Drama Castelului", nelămurită încă, preocupa acum pe Mini cu misterul ei: copilul de pripas, venetica Mika-Le, păpuşa egipteană, fiica unui italian; de gîtul tatălui care nu era tatăl... De gîtul omului adorat exclusiv de Lenora ... Păcatul mic, sculat împotriva mamei pasionate, exemplu bizar de adulter moral. O împrejurare specială în lumea sentimentelor şi instinctelor clandestine ale vieţei! Mini începea totuşi să vadă, să audă ceva mai limpede. De ce oare? Era abia zece seara. Poate că luna îşi îndeplinise timpul ei de stăpînire şi, treptat, viaţa mergea acum spre limpezirea zilei solare.

Atunci fizionomia amoroasă a Lenorei se recompuse şi se desăvîrşi, cu zbuciumul acela înfocat al carnei chinuite de sucurile ei otrăvite.

Acum şoseaua era aşa de netedă încît mersul egal al trăsurei părea o plutire. Împrejur, peisajul invizibil, aburit, se schimbase. Toate acele adîncimi şi reliefuri ale clarobscurului dispăruseră; nu mai erau tufişuri, pădurici, tăpşane, iarbă înaltă, care să populeze umbra cu forme albastre întunecoase.

O apă subţire, argintie, le înconjura din toate părţile şi lunecau pe ea. Era miriştea netedă care subt lumina difuză părea o lagună liniştită, oglinda unei inundaţii care ar fi acoperit tot cuprinsul subţire, străveziu.

Mini o auzi. „Ce bine seamănă cu apa!" Impresia predomina realitatea difuziunei lunare şi înşela simţurile cu totul; o percepţie amăgitoare făcea ca Mini să fie mai convinsă că e chiar o apă decît că pare.

... Aşadar, Mika-Le, fără să cunoască secretul, îl ştia totuşi prin instinct. Crescuse departe de tatăl indiferent, fără suferinţă, nici sentiment, şi acum cu mijloace de simulare şi seducţie, căutase în el un partizan, un străin aliat ei.

De aceea azi atmosfera locului burghez era aşa de ciudată: gesturile, vorbele oamenilor acestora mediocri erau aşa de stînjenite şi tainice. Lucruri nepipăite prevesteau, deviau traiul lor banal. Cele mai dezordonate legi ale simţirei turburau aşezarea statornică a familiei, pentru că un om trecuse pe-acolo, cîndva: italianul.

Mini se gîndi la casa de moşie nici rustică, nici modernă, cu arhitectura solidă, regulată; cu confortul ei orăşenesc şi totodată gospodăresc; la mobilierul simetric, onest, la buduarul plin de horbote, panglici de culori amoroase şi naive: nimic, acolo, nu încadra acea tragedie. Îşi reaminti, deodată, vestibulul cel nou, părăsit, în care se plimbase în rătăcirile ei singuratice. Acolo era decorul shakespearian al tragediei.

În umbra gradată a coloanelor nude, rotunde, netede, rămase cu gipsul aparent, peste care nu se mai aşterneau fardul culoarei sau artificiul marmorei, figura hieratică a lui Hallipa, chipul torturat, de meduză, pe trupul de zeiţă al Lenorei, capul stilizat al prinţului şi micul Puck, strania creatură răufăcătoare Mika-Le se aşezau bine.

În lumina care străbătea treptat rîndurile aliniate ale stâlpilor, cenuşiu-palizi cu puţina strălucire a nisipului, vestibulul neisprăvit, lăsat abia din mistrie, avea o înfăţişare de fragment rătăcit dintr-un templu egiptean, şi tot aşa cenuşiul mai adînc spre mijloc, apoi umbra nesigură a fundului, care-l prelungea exagerat spre aule inexistente.

Pe jos acelaşi mozaic nisipos, abia pregătit, neşlefuit, netezit numai, semăna a un pustiu lespezit şi în care îţi puteai închipui că pasul s-ar muia fără zgomot. Apoi albul văros al pereţilor pînă la jumătate şi în sus picturile bufone; chenarele pompeiane şi panourile cu nimfe şi îngeri. Aceleaşi nimfe care semănau prost cu Lenora şi aceiaşi îngeri bucălaţi.

Un plafon absurd ca un cer de vară, cu baloanele vătuite ale norilor albi pe cearceaful albastru supărător; opera probabilă a italianului, a omului care trecuse pe acolo.

În decorul acela îi puteai vedea pe toţi jucînd o pantomimă absurdă, cu gesturi frînte şi în fund pitulîndu-se Ioghi, vizitiul octogenar, care sta acum pe capră, şi nevastă-sa, vrăjitoarea gheboasă, dădaca lui Mika-Le, ţinînd o capră neagră de panglici.

Realitatea năştea astfel închipuiri, care i se suprapuneau ca un al doilea adevăr.

Mini îşi reaminti o după-amiază cînd Hallipa, cu glasul lui măsurat, le explicase cum nevastă-sa dorise mărirea locuinţei deoarece copiii creşteau şi o supăra zgomotul, şi cum un arhitect, prietenul lui, îi dase ideea de a folosi terasa din spatele casei, unind-o cu una din odăile din fund. Consolidînd cu stîlpi betonaţi acest vestibul care ar fi dat casei o a doua intrare mai impunătoare, propusese să aşeze deasupra un etaj scund cu camere de locuit.

Hallipa adoptase planul şi se pasionase de el. Desenurile lineare ale arhitectului măguliseră ambiţiile lui de proprietar şi casa, cînd veneai de pe moşie, despre şoseaua Ploieştiului, avea un aspect cu totul renovat şi frumos.

Începuse de îndată lucrul cu activitate. Într-o vară totul fusese aproape gata. Decorarea vestibulului, pe care nevastă-sa o dorise după gustul ei propriu, încetinise puţin lucrul. La jumătatea lucrărei artistice însă, pentru care chemase specialişti, o boală nervoasă, o sarcină mai anevoioasă a Lenorei, făcuse imposibilă continuarea. Oboseala, pe care o dă un astfel de deranj, zgomotul meşterilor, dezordinea o nemulţumiseră într-atîta, încît nu mai fusese cu putinţă ani de-a rîndul să o convingă să primească un dulgher, un meşter de orice fel.

Vestibulul neisprăvit rămăsese neîntrebuinţat şi camerile deasupra, nemobilate, slujeau numai ca depozit de unelte felurite ale curtei.

- Aşa îşi făureşte omul cel mai practic nevoi care nu sunt reale! zicea Hallipa. Am încăput tot aşa de bine mai departe în vechea locuinţă. Numai Mika-Le, contimporană cu aripa cea nouă, o predilecţie pentru ea. Se juca aci cînd era mică, şi chiar acum!... şi Hallipa arătase pereţii albi, mînjiţi ici-colo cu ciudate desemnuri în cărbune, fără perspectivă, nici modelare, lipsite de viaţă, desenuri primitive şi absurde de felurite închipuiri: oameni, draci, animale, flori, făcute de Mika-Le.

Aşadar, vestibulul era, în adevăr, pădurea acelui Puck, cu părul ca o iască neagră şi ochii aurii, pali ca monedele fără efigie, cu luciul şters ca un abur...

- Aşa e cînd înnădeşti casa, se uită la ea uimit şi dete din umeri.

Revăzu din ce în ce mai bine în minte pe Mika-Le. Nu era frumoasă, nu era urîtă. Nu exista decît dacă ceva sau cineva ţi-o aducea dinaintea privirei, atunci chipul cam veşted, cu tenul sarbăd, se impunea atenţiei prin nemişcarea ochilor, înapoia cărora totuşi veghea pesemne un gînd dosnic, tot aşa de şters ca aurul efigiilor mate şi tot aşa de perfid ca el.

Printre gene ce clipeau din lumina nesigură a clarului risipit de lună, imaginile astea se profilau transfigurate, şi pe luciul apelor subţiri, care inundau spaţiul haotic din noaptea asta, tragedia shakespeariană proiecta acum locuri memfite. Mini vedea statui colosale, de atîtea ori mai mari ca natura. Cariatide avînd chipul întunecos al Lenorei şi susţinînd pe creştet lespezi, pe care se înălţa nevăzută clădirea uriaşă a unei dureri stranii, sau închipuiri bastarde şi înfricoşătoare, lucrate în mic, cum îşi lucra Mika-Le desenurile, şi care semănau cu divinităţile informe şi răutăcioase ale Egiptului.

Explicaţia gospodărească dată de Hallipa lua o formă legendară. Moşierul, casa şi neamul lui, italianul mîzgălici şi venetic, cu traiul şi legile lor, se alăturau cu icoane de locuri, chipuri şi legi de pe locuri străine ale unui trai din veacuri săvîrşite. De ce?

Mini nu se îndoi că au vreo legătură între ele, pe care nu era destoinică să o desluşească, dar pe care era destoinică s-o perceapă. Nu presupunea că vreodată vreun felah dăruise unei italiene germenul din care purcede Mika-Le. Socotea mai lesne că din aluatul lumei, atunci cînd se împărţiseră continentele în turte mici, ca să-şi dospească deosebit pîinea, după albie şi cuptor, rămăseseră totuşi urme de asemănare, de aceea întîlneai acele creaturi europene zise exotice, existau negri cu suflete albe, oameni

continentali dovediţi acvatici şi cu rudiment felah în fata Lenorei din Mizil. Aşa se ating locurile şi vremurile, unde cu altele! - Ce o fi făcînd Rim? zise. Totodată stele mici, ascuţite, îi înţepară privirea nebuloasă. Se deşteptă din închipuiri şi nimic nu o mai interesa decît cerul acela nou, ivit acolo la orizont.

- Se vede! zise răguşit moşul.

În adevăr, era Cetatea vie.

Mii de lumini mici punctau întunericul. Mini se sculă, se aşeză nerăbdătoare, deranjînd pe cele două, amorţite pe perinile trăsurei. Pîcla deasă, din care ieşeau acele scîntei, era oraşul. Mini fu deodată cuprinsă de aceeaşi desperare ca la plecare: de ce lipsise o zi întreagă din Cetatea vie?

Timpul ca şi spaţiul îi păreau, dimpotrivă, mai lungi, pentru că oameni şi împrejurări n-o distraseră de la gîndul acela aspru de oameni şi locuri.

În plimbarea asta urîtă se rătăcise pe urmele presărate din mei subţire; a preocupărilor ei constante. Despre petrecerea zilei la moşie avea o impresie de haos şi despre mersul plutit al trăsurei largi, pe apele serei cu lună, o impresie de scufundare. Pe o parte, zgomotul faptelor, de-acolo de la Prundeni, îi asurzise fina ascultare a inimei, acel ceasornic regulat, neobosit, care lucra în detaliu timpul perpetuu; pe de altă parte, subt apele atmosferice, auzul vieţii îi fusese învăluit şi pulsul ei slăbit.

I se părea că oraşul nu mai e acela la locul cunoscut şi că ele nu mai ajung. Totuşi se deştepta treptat, şi cu toate că oraşul era numai un pîlc obscur cu mucuri gălbuie care afumau orizontul, el creştea mereu şi legea omului, aşezarea lui îşi reluau însemnătatea covîrşitoare. Adineaori, natura domnea prin simpla atitudine a luminei. Luna stăpînea şi transforma tot cuprinsul; acum, clădiri, fiinţe, fapte, de la cele mai mici la cele mai mari, preponderau.

Drepturile naturei îşi pierdeau însemnătatea cînd se ivea activitatea măruntă a traiului. Vecinătatea numai a omului trezea pămîntul la rosturile vieţei omeneşti: omul singur sau cu puţini, scos din incinta oraşului, simte legătura lui cu natura, redevine parcela din ea, îşi reia faţă de ea dimensiunile miniaturale, i se estompează conturul, i se anesteziază sufletul. E atunci mult mai mic şi mult mai mare totodată, şi se odihneşte în natură ca şi cum ar fi redat matricei, pentru a germina forţe noi în adăpostul ei hrănitor şi letargic.

În mijlocul oamenilor mulţi, dimpotrivă, îşi pierde aproape ultima asemănare cu natura. Cu toate că oraşele sunt numai nişte moşoroaie de furnici, ele au o putere proprie, care combate şi învinge toate legile firei, afară de moarte, atîta şi le însuşeşte şi atîta le preface. În orice om e un contrabalans al firei întregi. Natura singură a pus în el atîtea elemente minunate, încît îi poate face cumpănă şi împotrivire.

Pe Mini apropierea oraşului viu o smulsese de la basmele stelelor. Cu gîndul acum treaz, zorea spre dînsul. Într-o ultimă proiecţie de lună i se păru că vede casa ei înaltă odihnindu-se pe piaţa cu lespezi solitare. Peste somnul material al oraşului, ipnoza acelei nopţi lucra, totuşi, tăcut, albastru, diafan. Dete Prundenilor un ultim gînd: în conacul burghez al Hallipilor stau fatalităţi

seculare; vestibulul părăsit semăna cu parodia unui templu şi Mika-Le cu o păpuşă de lemn, ca acele care se găsesc în bagajul sarcofagiilor sărace. Acelaşi material înrudeşte, la distanţe enorme, făpturile şi aventura lor.

Dar toate veacurile astea care trăiesc în noi probabil nu ne copleşesc. Rămînem elastici, mlădioşi, proaspeţi.

Mini, cu toate gîndurile de felul acesta, neastîmpărată, nerăbdătoare, copilăroasă în dorinţa de a ajunge, se scula, se aşeza iar, lovind cînd pe una, cînd pe alta, uitîndu-se peste umărul moşului care atunci da cu biciul.

La primele case ale mahalalei fu supărată că nu le recunoaşte. Tot săltîndu-se căzu pe Nory la o podişcă, unde moşu oprise brusc şi se încurca la vorbă cu un ştrengar de la barieră, pe care Lina îl înghesuia cu explicaţii.

- N-ai să te astîmperi! ţipă Nory, frecîndu-şi genunchiul. Drept răspuns Mini întoarse spre ea faţa, pe care, cu mijloace necunoscute dar sigure, simţirea aşternea expresia bucuriei.

Nory dete din umeri, cercetînd-o cu ochii ei miopi, înfruntînd-o cu nasul ei batjocoritor, prea achilin, sceptic. Lina păru deodată stînjenită:

- Mă rugase Hallipa să iau fata ceea, o zi, două, la mine ... dar e greu cu Rim ... Totuşi i-am propus, dar m-a refuzat net: are unde găzdui.

- Bravo ei! rîse Nory. A rezolvat şi problema locuinţei!

Acum Mini, liniştită, sta frumos. Recunoştea străzile, casele, reîntoarsă în ciclul viu al Cetăţei.

II

Cînd se coborî din trăsură la poarta casei Rim, Mini lunecă uşor. Era un polei grozav. Mişcarea chemă de undeva din legămîntul amintirei pe alta la fel: o zi geroasă întocmai, ziua cînd sosise în cea dintîi iarnă după război în Cetate ...

Oprită lîngă trăsură, Mini umbla distrată în poşetă, cu mîini deodată calde în mănuşile subţiri, căutînd, fără s-o găsească, hîrtia de douăzeci, care era totuşi la îndemînă.

... Tot în aceeaşi stagiune a vieţei cunoscuse pe Rimi: pe prietena Lina - buna Lina - şi pe lunganul, savantul Rim, soţul ei catolic şi mai ales iezuit...

Surîzînd în aerul care şfichiuia, surîzînd luminos în promoroacă, Mini se uită la casa din faţă, pe care n-o vedea desigur, şi la birjar, care, frecîndu-şi labele înmănuşate cu colţuni de lînă cafenie, privea hodinit la ea ca şi cum ar fi văzut străvezind ceva soare prin gerul afurisit... şi Mini surîdea mereu mai destins, încălzind mai tare clipa ridigă.

... Da! tot atunci se împrietenise cu buna Lina ... şi enigma ei părea birjarului limpede deplin, deoarece gura lui lată avea strîmbătura bucuroasă a cuiva care priveşte un om fericit.

Mini apucase hîrtia de douăzeci şi liniştită o puse la loc, pornind încet spre casă, pe cimentul îngheţat.

... Pe buna Lina, de altfel, o cunoscuse Mini mai întîi la băi, în treacăt,

familiară ca de cînd lumea, serviabilă, robotitoare, aceeaşi Lină la care acuma venea ca şi la ea acasă.

Mini urcase treptele, pe cînd, gheboşat, birjarul aştepta cu voie bună. Se dezmorţise puţin şi numai plescăia ... un ... doi... trei... labele lînoase una de alta. Meseria lui îi făcuse o fire contemplativă, numai că pe pînza nemişcată a contemplaţiei lui nu se proiecta nimic.

Mini sună abia, după obicei. Răsunetul strident al chemărei o supăra. La casa Rim, ecoul soneriei nu ajungea pînă la ea şi aştepta tot contemplativă, uitîndu-se la perdeluţele de la uşa de intrare: canari negri pe o pădure *ocre.* Era frumoasă muselina imprimată, pe care Lina o cumpărase deunăzi între două vizite medicale, grăbită foarte de registratorul taxiului, care la uşa clientelei renta dar la Djaburov scădea bilanţul unei munci fără răgaz pe aceeaşi brazdă: a vieţei... şi morţei... cum o tachina prietena Nory despre riscurile specialităţei ei de ginecolog.

Uşa se deschise. Era chiar Lina.

- Bravo! zise Mini. Eşti acasă! ... Mă temeam să nu fie prea devreme!

- E frig tare? întrebă Lina, sărutînd-o umed şi incorigibil pe amîndoi obrajii reci.

Tot aşa de neturburat, Mini se şterse cu batista mică.

- Frig? ... Nu! ... adică da, ger mare! - şi intră gata să salute pe Rim la biroul lui masiv. Dar colaboratorul ei la ştiinţele viitoare ale „trupului sufletesc" lipsea.

- Rim? întrebă, negăsind gestul imediat următor salutului lipsit.

- Dincolo! arătă Linia misterios spre camera de culcare.

Această schimbare a obiceiurilor trecu azi aproape neobservată de Mini. Se aşezase pe fotoliul scund care îi aparţinea după articolul de lege: *possession vaut titre* şi îşi scotea mănuşile.

- Ger! ... zise distrat, şi se plictisi că Lina nu se astîmpăra şi ea pe un scaun. Potrivea minuţios la pervazul uşei un sul subţire capitonat, din stofă la fel cu draperiile, o „noutate" inaugurată chiar atunci.

- Frig! zise iar Lina. Am văzut eu bine! ... pe aci vine vîntul! ... Rim e culcat, e bolnav!

- Ei aş! spusese Mini drept crice consolare.

- A răcit! ... prin dunga asta îi vine frigul drept în coastă la birou!

- Dar pe el l-ai vătuit? ... sau numai uşa? rîse Mini. Lina, care uneori uita să-şi ia paltonul cînd pleca la treabă, cocolea pe doctorul Rim.

- Fiindcă e capitonat e aşa de nemernic la frig! zise Nory din uşa dormitorului. N-are nimic!

Mini se săltă, socotind că poate e de cuviinţă să viziteze şi ea pe Rim ca Nory, dar aceasta îi făcu semn să stea pe loc.

- Lasă-l să se potolească! Cînd am venit scosese sufletul Linei. M-am dus să i-l scot şi eu pe al lui. N-avea nici o scăpare! E pe canapea în halat, şi papuci! Un om nesuferit! ... ca toţi, de altfel! se corectă Nory.

Mini, bucuroasă că nu e nevoie să se strămute, se cuibări mai bine în fotoliu.

- E ger, Lino, întocmai ca acum cinci ani cînd am venit încoace. Ţii

minte?

- Da! aprobă Lina, care era un tip afirmativ.

- Nu! zise Nory, negativă din principiu. Nu! Lina nu ţine minte, dar poţi spune înainte. Oamenii cînd se întîlnesc nu vorbesc nimic care să corespundă. Vorbesc ca să vorbească. De aceea rezultatul conversaţiilor e un mare balamuc social.

- ... Ger, tocmai aşa ... şi am lunecat la fel pe scara trăsurei...

- Moment istoric! ... Să auzim în cîte feluri lunecă Mini pe scara trăsurei şi de cîte feluri poate fi la barometrul sensibilitatea doamnei un ger care arată acelaşi număr de grade. Te rog să crezi că eu nu i-am vorbit onorabilului profesor de „trupul sensibilităţei". Avem alte subiecte! - şi Nory se uită cu înţeles la Lina, care se sălta anevoie, suflînd greu.

- Te ascult, Mini! Te ascult! zise afectuos şi împăciuitor. Nory e fata bună dar te necăjeşte. Cînd nu eşti de faţă, repetă tot ce ai zis tu, ce ai făcut tu!

Nory, indignată, se roşi.

- Eu! ... Eu mă ocup de prostiile lui Mini! Cel mult ca să probez ce departe e această persoană - de altfel inofensivă - de bunul-simţ comun.

Cu ochi care surîdeau mereu aiurea, Mini îşi scotea abia paltonul, cînd baba intră tiptil, cu ochii holbaţi sperios spre uşa lui Rim.

- Birjarul, duduie! Birjarul! şopti cu mîna făcută pîlnie la gură.

Ochii lui Mini se măreau din ce în ce!

- Care birjar? ...

- Al matale ... Cică mai şade? ...

- Ce? Vrei să pleci? întrebă Lina.

- Mai stau! declară Mini uimită. Dar l-am uitat! mărturisi încet, confuză, ca şi cum era o vină de care se temea, nu o neglijenţă care o costa. Ca şi cum avea o a doua conştiinţă superioară, către care nu vrea să dea greş ... Rămase descumpănită.

Nory o privea. Viaţa asta interioară, pe care Mini o exprima în afară desluşit, era o dovadă, pe care nici ea nu o putea tăgădui, a ideilor lui Mini despre „trupul sufletesc".

- Aide, spune ce a fost cu gheaţa în iarna memorabilă!

- Aşteaptă! Să găsesc drumul! şi Mini se reculese ca să parcurgă, în adevăr, drumul acela tainic căruia vroia cîndva să-i tragă harta şi care supăra pe Nory.

- Ca şi cum n-ar fi destule dosuri în Cetatea ta vie! Să mai căutăm altele în suflet! ... Întreabă-mă pe mine prin ce hudiţi cutreier cu îndeletnicirile mele pentru „Asistenţa femeii". Să te duci odată pe-acolo, te-ai sătura!

Prin ochii lui Mini treceau atunci priviri care, desigur după ideile ei, ar fi proiectat, la examenul unor instrumente viitoare, făşii de uliţi, colţuri, alei, popasuri, un film de peisagii fragmentate, la lumini şi anotimpuri felurite, dar toate învăluite în farmecul ce da acelei priviri o lumină de fericire enigmatică.

- Sunt aceleaşi! zise încet. Drumurile pe care le cutreieri tu sunt tăiate de celelalte, de ale sufletului.

- Voi oferi primarului argumentul, pentru a-şi scuza crimele edilitare. Nu cunoşti periferia, draga mea! - cuvîntul „periferie" rosti în largul ochilor lui

Mini o întrebare, apoi umbre molcome şi sclipiri scurte, asemeni bulevardelor umbroase sau ulicioarelor blînde, în care rar pîlpîie felinare melancolice sau fulgeră ochiul orbitor al vreunui far de automobil răzleţ. Clişeuri, rămase acolo pe retină, acum evocate, apăreau în transparenţa ochilor.

- Drumuri tăiate de suflet! Felicitări! ... Noroioase, desfundate! ... bombănea Nory.

- Da! Pînă cînd se vor îndruma căile lăuntrice, atunci...

- Atunci vom avea un dublu exemplar suprapus de *tout a l'egout.* Mare spor! ... Eu mă uit la dosuri şi deduc sufletele. Tu vei consulta harta sufletului şi vei deduce cartierul respectiv. Te asigur că va fi acelaşi: Lipscanii la femei şi...

- Taci! zise Lina. Parcă a spus ceva Rim!

- Nimic! Absolut nimic! Rim nu are nimic de zis! Tuşeşte!

- Să vă fac ceaiul! se grăbi Lina, pe care curajul lui Nory faţă de caracterul neplăcut al doctorului Rim nu o putea linişti deplin.

- De ce nu vrei să cruţi nimic, Nory! ... Sunt oameni şi locuri frumoase totuşi! o dojeni Mini.

- Mă rog! Părerile şi gusturile sunt libere. Eu una cred că peste tot locul frumos, vine omul şi urîţeşte. Iluzia ta nu mă convinge. E naivă pe lîngă a Lidiei... A ei era mare, puternică, bizuită, şi s-a prăbuşit totuşi...

Numele Lidiei, a acelei surori-idol a lui Nory, lăsa totdeanua în urma lui un spaţiu tăcut şi trist.

- Aşez ceaiul în sufragerie, le strigă de dincolo Lina.

... După ce respectă tăcerea, solemnă ca lespedea unei cripte, în care ar fi fost închisă chiar sora ei, Lidia, Nory arătă spre uşa lui Rim:

- Gloria asta chinuieşte pe nenorocita de Lina, cu capriciile, maniile şi pe deasupra mojiciile lui. Hamal afară din casă! Hamal în casă ... pe cînd Domnul Profesor, deasupra tuturor grijilor pămînteşti, subînţeles cheltuielile respective, sub masca ştiinţei pure, practică parazitismul şi tirania! ... Am găsit pe Lina cu ochii roşii şi năucă ... Credeam că Rim e pe moarte! ... încă unul! ... Mă bucuram! ...

- Nory! rîse Mini, Nory dar cînd „ei" vor muri toţi, ce te vei face? Vei muri şi tu, de urît. Nu vei mai avea pe cine distruge!

Pronunţa „ei" cu un fel de pudoare sacră, ca şi cum în desişul bărbătesc ar fi adăpostit pe Tristan sau pe Lohengrin.

- Să piară „ei" întîi, o îngînă Nory, şi văd eu pe urmă ce am de făcut! ... Sămînţă rea! ... Crezi că se stîrpeşte aşa uşor!

- Elena are un băiat! îşi aminti Mini. Aşa cum vroia ea!

- Da! Mai sunt încă astfel de femei! ... şi tocmai Elena!

- Şi în ziua cînd te voi vedea la fel?

- ... În ziua aceea ... E bine să-ţi spui dinainte ... Vei şti că sînt bolnavă, că nu am putut scăpa de experienţa înjositoare ... dar vei putea spera că mă voi lecui şi libera curînd ...

- Afară numai dacă, nu vei găsi vreun tovarăş destul de îndemînatec ca să proclame supremaţia femeiei şi infamia colectivă a bărbaţilor.

- Nu e primejdie! Specimenul nu s-a născut! ... Iacă pentru mine ... dar

tu? ... Da, da ... domnia-ta? ...

Întrebarea surprinse pe Mini şi uimirea întoarse, pe căile acelea sufleteşti, sîngele, din mersul lui lin. Se văzu pe subt piele fiorul uşor, pe care această dezordine îl fugărea încoace şi încolo. Se văzu în punctul ochilor panica uşoară a nedumeririi. Mini credea hotărît că oricine trebuie să ştie despre ea adevărul şi Mini socotea hotărît ca nimeni să nu se apropie de acel adevăr numai al ei.

- Tu! îşi răspunse Nory singură, ştiind bine că nu are alta de aşteptat de la Mini în afară de acea emoţie. *Finis-tu en queue de prijsson peut-etre? ...* Tu eşti pesemne Eva nedesăvîrşită a lui Hans Lvi ... van ... Dumnezeu ştie van ce ... Unde or fi stampele acelea să ne mai distrăm - şi se repezi la biroul lui Rim răvăşind.

Mini palpită. Acolo erau şi preţioasele planşe anatomice, pe care le studia Rim în legătură cu funcţiile fibrelor nervoase, alteraţiile şi deviaţiile lor. Acele de la care Mini spera realizarea întîmplătoare a credinţelor ei într-un *trup integral al sensibilităţii.*

Un sertar rezistă efracţiunei lui Nory. Acolo vor fi fost închise tezaurele: stampele rare de artă şi desenuri fidele ale realităţilor fiziologice: cele două pasiuni reci ale doctorului Rim.

Acea *Eve inachevée* era o bucată frumoasă printre multe, unele primitive şi ascetice, altele ale Renaşterei libertine, multe ale torturei moderne de a „exprima". Mai toate îşi vădeau valoarea în reproducerea de mare artă grafică şi în numele, necunoscut vulgului, al artistului, totuşi celebru în cercul restrîns al amatorilor de postume preţioase.

Subt forma asta de colecţionar şi diletant apăruse doctorul întîi lui Mini, pe cînd nu-l cunoştea decît din refrenul „Rim" al bunei Lina. Pe atunci nu-i mutase catedra la Bucureşti. Îşi anunţase de o vacanţă sosirea şi o telegramă desperată prevenise pe Lina că a rămas în Brăila, fiindcă i s-a furat în tren mapa cu stampe.

Omul astfel amorezat de „imagini" îi păruse lui Mini a fi foarte interesant... şi pe urmă sosise, cu mapa regăsită, Rim - Rim cel care gemea dincolo! Acela!

Dar stampele erau interesante şi printre cele mai atrăgătoare, prin factura, concepţia şi enigma lor, acea *Eva neizbăvită,* Hans Uys van ... Un olandez fără glorie în viaţă, mort prematur şi recent, urmărea neobosit un ideal de artă, pe care îl încercase în nenumărate forme de schiţe, unele duse pînă la perfecţie, dar cu obsesia permanentă a cărora nu ajunsese niciodată la săvîrşirea unui tablou.

- Nu le găsesc! Le-a ascuns avarul! ... Aide, spune tu cum e „neiebăvita" Evă a lui Hans Uys van ... ceva.

Nory se aşeză în scaunul cu spetează înaltă care servea de asă lunganului Rim. Mini, rezemată cu amîndouă coatele pe birou şi capul rezemat pe mîini, o privi surîzînd:

- E schiţa, desăvîrşit lucrată în taina sepiei calde, a unui trup desemnat din faţă, de profil, din vreo 6 puncte ale privirei, estetic alese şi fără o greşeală de armonie şi adevăr... O femeie neîndoios, după părul mătăsos cu

toate că scurt pînă la umeri, după graţia feţei şi viaţa bustului mic, după curba întreruptă a coapsei delicate şi mlădierea pulpei subţiri...

- Şi după realismul, însemnat cu măiestrie pe acel *incomplet* parcurs, al unor amănunte tot atît de desluşite cît de pur e aspectul general al efigiei, rîse Nory.

- Desenul incomplet nu are totuşi nici un echivoc - urmă Miri - nici chiar pe acela al adolescenţei. Pe *epreuvele* în care i se văd ochii, sunt plini de ceaţa gîndurilor întregi, şi gura cu desen candid poartă surîsul diafan al simţirei depline. Se împrăştie însă, din oricare înfăţişare a ei, o nelinişte nelămurită ... O Evă, au zis de acord toţi cercetătorii, dar pe care în atîtea pasionate încercări, pictorul o lăsa mereu neisprăvită, pierzînd, în nedesluşirea fondului, linia totuşi aşa de sigură şi care numai pe una din stampe fuge uşor pînă la genunchiul drept... O femeie pe care, printr-o culpabilă neglijenţă sau printr-o prea mare pasiune a perfecţiei...

- Dacă nu printr-un amor, care întîrzia prea mult pe aceeaşi temă şi a rămas păgubaş! ... Totul e că Hans Uys ... a lăsat-o neterminată, sugerînd numai amatorilor de artă *restul,* pe care s-au încercat mulţi - spune erudiţiunea - să-l completeze, dar zadarnic! ... Dacă faci mereu pe misterioasa, am să te chem „coram populo" Eva cea neizbăvită, completă Nory, fată obraznică, amestecînd după obiceiul ei pedantismul, gluma şi familiaritatea.

- ... Hans Uys van Rey luase cu el închipuirea şi secretul întruchipărei ei desăvîrşite, sfîrşi liniştit Mini, surîzînd.

Farfurioarele sunară alături şi Lina, deschizînd uşa cu o mînă, intră purtînd o tavă încărcată.

- Nu! strigă Nory, şi ceaiul speriat se clătină în ceaşcă. Nu! Să-l aducă baba!

- Miroase a bucătărie, se ruşină şi doctorul...

- Doctorul miroase a cadavru ... Nu!

- Se răceşte! se vaită Lina, căutînd echilibrul tăvei.

- Dă-mi-l. Îl duc eu! şi la acest munte de biscuiţi şi *sand-loich-uri,* pe care le voi suprima, voi adăuga o tartină de morală, pe lîngă cele ce i-am mai servit adineaori! - şi, luînd tava din mîi-nile Linei buimăcite, intră lovind uşa cu piciorul elegant. Nory avea o singură cochetărie: a încălţămintei.

- Dumneata! Domnişoară Nory! strigă de dincolo bolnavul.

- Gata şi pentru voi acum! zise Lina încîntată de rezultat şi dispăru iar în sofragerie. Nory se şi întorsese.

- Dacă pot uşura puţin pe Lina de ocări, tot e ceva! ... îi e frică de mine ilustrului!

- Vezi ce gogoriţă eşti! rîse Mini. Nory făcu o strîmbătură echivocă.

- Se teme oare de tine pentru că frecventezi lumea studenţească? E poate galant pe acolo? glumi Mini. Îi poţi compromite.

- Adică crezi poate că nu e! Fiindcă e urît ca o maimuţă?! Nu asta l-ar turbura. Dimpotrivă, s-ar îngîmfa, şi Lina cînd ar auzi nu şi-ar crede urechilor şi ar fi încîntată de succesele Rimului, atîta e de proastă ... N-o cred însă capabilă de ruşinea de a fi geloasă. S-a deprins rău să-l slugărească. Atîta

tot!

Mini ridică sprâncenele. Motivul pentru care Nory putea teroriza pe Rim îi lipsea.

- Atunci? zise.

- Atunci! ... Doctorul Rim trebuie să fie neam de cizmar neamţ şi eu port pantofi faimoşi! rîse Nory, întinzînd piciorul ei lung şi foarte subţire, încălţat perfect. Bazată pe slăbiciunea pe care o are pentru calapodul meu mi-am permis, urmînd o psihologie sumară dar garantată, să-i azvîrl ceva lovituri de pantof - la figurat, fireşte! Sistemul n-a dat greş; noroc că s-a întâmplat să aibă Lina nevoie de mine tocmai acum. Dacă mai trecea şi *pointura* mea nu-l mai interesa, fiindcă, naivă creatură, nu-ţi închipui că doctorul Rim va fi mereu subt pantoful meu *Pinet* veritabil.

Nory şterse cu grijă o umbră ce păta strălucirea lacului fin.

- Dar... zise Mini, dar...!

- Dar atît!... Doctorul mi-a admirat des piciorul; am profitat ca să-l calc puţin în picioare. Află cum se guvernează! Nimic nu se pierde în natură! - şi rîse cu triluri...

- Feminismul îngăduie? obiectă Mini îndoielnică.

- Cere! ... Lupta pe toate tărîmurile contra duşmanului ... în mic ca şi în mare... neobosit!

- De ce nu veniţi odată?

- Ne-ai chemat? N-am auzit! Spuneam lui Mini că Rim al tău, legat cu o basma la gît, e irezistibil şi îmi face curte!

- Zău! zise Lina mulţumită. Ce nostimă e fata asta şi ce idei bune are.

- Simple, foarte simple! întîmpină Nory cu modestie.

Sufrageria Rimilor nu era deloc elegantă, dar foarte simpatică. Instalaseră mobilier nou numai în birou şi dormitor. Aici, rămăseseră vestigii tecucene, din zestrea Linei: o canapea îmbrăcată cu creton, un dulap vechi de nuc drept bufet, scaune desperecheate şi o ladă „adorabilă", declarau Mini şi Nory. O ladă de acelea, zise braşoveneşti, legată în cercuri de fier, cu balamale mari şi cu lemnul lustruit ca un emaliu, lucrat cu mozaic de flori galbene pe fond verde.

Pe masa de mîncare oblă, pătrată, Lina aşternuse peste macatul obişnuit o faţă de masă veselă cu bordură colorată şi ceşti optimiste cu boboci de trandafir, cu ceainicul la fel, şi zaharniţa, cît şi farfurioare multe pline cu prăjituri felurite.

Cu mîini grase şi urîte, Lina servea cu o îndemînare neasemuită. Ceaiul, zahărul, untul, prăjiturile, toate deodată îţi veneau la gură fără ştire.

Meşteşugul ăsta uimea pe Mini şi o mulţumea. Ca toate fiinţele prea slabe sau prea avîntate avea nevoie de a fi ocrotită. Ceaiul bunei Lina era ocrotitor.

- Aprindem? întrebă Lina. Mini se uită repede la ceasul de mînă şi se linişti.

- Abia patru! Nici chiar deplin!... Pentru tine ne-am grăbit, se scuză.

O umbră învăluia fundul odăiei, dînd farmec focului din sobă, pe cînd geamurile albăstreau lumina încă desluşită a înserărei geroase. Odaia asta

era o dezmoştenită, avea o sobă de zid şi lampă cu petrol. Amintiri provinciale pîlpîiau astfel în jur. Toată istoria gospodărească a Moldovei licărea subt poclitul abajurului de porţelan sau în tăciunele răzleţ. Lampa Linei ardea orînduit în sufrageria tecuceană, cum ardeau la punct cu regulatoare precise sterilizatoarele din sala de spital, instalate după ultimele modele ale higenei occidentale. Aci ca şi acolo, Lina părea în cadrul ei, păstrîndu-şi apucătura, pe cînd numai instrumentele îşi schimbau forma în mîinile ei tradiţionale.

Tăceau sorbind rar. În dreptul ferestrei o trăsură scîrţîi, apoi se opri. Mini crezu că e a ei, aceeaşi trăsură-fantomă, pe care nici acum nu a plătit-o şi care vine să-i ceară socoteli de stafie. Părea acelaşi birjar, ghemuit în pături şi cu mănuşi de lînă. Bătea palmele la fel, şi parcă se auzea plescăitul moale al lînei... Plecă!... Era altul.

Lăsase hăţurile ca să se dezmorţească... Şi era totuşi acelaşi: un om mînînd cai, la 20 grade subt zero pe străzile Cetăţei vii.......

- ... Numai că atunci era dimineaţă. O dimineaţă vînătă de ger, pe la 5. Plecasem la 2 noaptea dîrdîind de frig, un tremur în care intra totuşi hotărîrea de a-l înfrunta cu orice preţ. În aşteptarea trenului întîrziat, tremurasem în camera şefului de gară neîncălzită şi apoi tremurasem în vagon, unde ţevile de încălzit erau îngheţate şi geamurile aveau un strat gros de gheaţă... Tremurasem, pînă cînd pledurile cu care mă învelisem m-au adus de la tremur la un fel de înţepenire. În vagon cu mine erau tot oameni îngheţaţi. Acesta era singurul lor semn de identitate. Ca nişte manechine ne coborîsem în Gara-de-Nord. Eu, totuşi, aveam undeva în mine gîndul cald că am ajuns în port, că am atins pămîntul făgăduinţei şi că vin de departe, după atîţia alţii, să cuceresc viaţa, acolo unde pulsul ei bate mai bogat.

N-aveam domiciliu asigurat dar dădusem telegramă la un hotel. Pînă acolo a fost un parcurs nesigur prin ceaţa polară.

Camera era oprită pare-se şi cînd am coborît, grăbită, am lunecat de pe scara trăsurei şi pe trotuarul sticlos, întocmai ca adinioarea, lin ca pe patine - şi Mini surîse misterios.... Fratele meu, posac de nesomn, discuta nu ştiu ce litigiu despre etaj cu portarul gras şi adormit. Eram aşa de obosită încît nu puteam înţelege ce spun, şi uşoara căldură din vestibul începuse a mă dezmorţi, se vede: un fel de beţie, specială desigur îngheţaţilor şi prin care încă deosebeam bucuria sosirei...

Portarul trecuse într-o gheretă mică. Eu şi urcasem zece trepte spre locul unde patru pereţi asigurau expediţiunei mele un adăpost. Aplecată peste balustradă, aşteptam în acea amorţeală: un fel de simţire ciudată şi care ar trebui cercetată, despre contactul frigului cu căldura.

Portarul ieşise din cuşcă cu un altul, care îi da se pare ordine, deoarece apucă îndată bagajele numeroase, subt supravegherea fratelui meu... Văzui o închipuire de om, înalt ca un fir, galben la păr şi la faţă, cu braţe lungi şi subţiri ca firul şi mîini galbene ca de mort, cu un gît aşa de subţire şi lung că nu puteam crede ochilor ceţoşi, cu proeminenţa mărului lui Adam exagerată şi mobilă şi cu o privire aşa de ştearsă din ochii decoloraţi că părea orb.

Un chip străin şi ciudat, un fel de *ebauche,* sau, dimpotrivă, ultima

stampă a unei încercări omeneşti. O caricatură istovită a tipului saxon! O dihanie în orice fel, care, ciocnind mut oase dizlocate, ascunse subt o jachetă lungă, neagră, urca spre mine; un oberchelner de noapte!

Încă plecată peste balustradă ca pe un reazăm al beţiei care mă înfăşură, îl lăsam să urce, cînd simţii ceva atingîndu-mi marginea rochiei. Mă uitai brusc în jos. Încovoiat ca un echer, ciudatul personagiu, grav, religios, îmi atingea piciorul cu fruntea, apoi sărută poalele hainei... de trei ori poate... Mă zmucii, dar omul, calm, urca acum scara tacticos, cu paşi frînţi, porniţi din unghiul unor oase a căror încheieturi sunau parcă scheletic.

Am aşteptat să mă însoţească pînă la cameră fratele meu. Fără energie, cu o pojghiţă încă de gheaţă, pe voinţă, mă indignam şi aş fi voit să reclam pe nebun, clar tocmai nebunia lui neîndoioasă, ritualul absurd al gestului, care corespundea cu ciudăţenia făpturei, m-au oprit... Fratele meu, de altfel, nu era de fire cavalerească... deşi eu totdeauna am visat pentru orice neajunsuri un frate vendicator...

- Fratele tău era ca toţi fraţii care nu sunt în vis! întrerupse Nory.

Mini se uită la ea mirată de prezenţa ei aievea.

- ... Cînd am intrat în odaie, omul dispăruse clar nu şi vedenia lui. Nu m-am culcat. Îmi era frică... o frică amorţită, o frică misterioasă, mai rea ca cea care fuge, strigă... o frică fără obiect pipăit, căci arătarea părea că se dizolvă de cîte ori vroiam să mi-o precizez... Frică, pe care mi-o da halucinaţia celuilalt sau a mea, nebunia celuilalt şi mintea mea turburată de ea...

Frica aceea nu mă cuprindea totuşi deplin. Aveam o conştiinţă vagă că am sosit în porturi bune şi că nu am de ce mă teme. Nu mă gîndeam la nimic... fixam fereastra.

Înapoia ei era *Oraşul* dar încă nu se arăta. O lumină gălbuie umplea geamul... Aşa se făcea ziuă în dimineaţa aceea!

... Lumina lividă părea a fi fost substanţa dizolvată a gălbejitului de-adinioarea, care, aşa cum trecuse prin uşă dispărînd, tot aşa desigur se descompusese în acea licărire sinistră... După dezmorţire venise pesemne somnul cu care luptam. Pe scaun, lîngă masă, dormeam desigur pe jumătate cu semivisări turburi, pricinuite de impresia avută... Cînd m-am uitat afară: încă îmbrobodită, apărea porţiunea din Cetatea vie... asfaltul lucea gheţos şi brîul Palatului regal era mohorît... Dar sus, pe coperiş, se desfăşura seninul acelei dimineţi!... Halucinaţia pierise. Mi-era acum frig puţin şi puţină frică de realitatea mea şi a oraşului sacru...

Mini tăcu timp de o secundă sau cine ştie cît tăcu, la altă măsură a timpului. Vorbise cu un glas somnambul, ca şi cum ar fi citit. Reluă tonul conversaţiei.

- ... N-am mai revăzut nici la serviciul de ziuă, nici la cel de seară, acel mistic exaltat, membru poate al vreuneia din acele congregaţii care călăuzesc spiritele slabe către deviaţii religioase. De ce omul îmi sărutase ritual şi grav poalele rochiei, ce liturghie slujea n-am putut şti, dar mi-am închipuit că e fiul grăbit al unei fecioare despletite şi că tată i-ar fi fost absintul sau *punch-ul.* Mi se părea chiar că o cunoscusem, cu vreo trei ani înainte, pe acea fecioară: un *mannequin* de la *Maison Lys,* cu şolduri înguste

de tot, fără bazinul vieţei, creată nu pentru a purta prunci, ci ultimele modele ale lui Premet, vreo faşă de mătase peste un trup inexistent.

Avea un cap mic, obraznic, fardat atît cît să nu se simtă viaţa pielei, pentru perfecţia profesională a manechinului, intermediar între păpuşă şi femeie; cu cărbune gros pe gene şi pleoape, aşa ca ochii să fie două pete negre în obrazul de var, deşi erau albaştri de-aproape; cu părul scurt la spate, iar în faţă un vîlvoi creţ, oxigenat violent şi aşa de înalt încît întrecea feţişoara boţită.

Plimba rochii de bal de o goliciune fără nici o impudoare pe corpul ei absent şi care astfel puteau amăgi clientela, şi în vîlvoiul aprins al părului, aureola insolentă a unor egrete imense... Sau dispărea în circumferinţa rigidă a volanelor crinolinate, pe vreun model de stil, cu fruntea legată strîns în vreo bandeletă lată, care-i făcea un cap bolnav... Credeai că nu va putea purta pălărie niciodată şi apărea înfăşurată în vreo imensă blană de tigru - moda sălbatecă - cu tot acel vîlvoi vaporos dispărut sub toca netedă a cărei dungă aspră de catifea se cobora pe sprîncene fără ca un fir răzleţ să îndulcească obrazul bizar... Odată, ieşind tîrziu din magazin, am văzut-o plecînd îmbrăcată cu un taior negru, simplu şi cam uzat, dar tot elegant pe manechinul ei perfect, cu o pălărioară deformată, dar sub jachetă cu o bluză brodată luxos şi cu o blană frumoasă la gît. S-a urcat într-un automobil larg, al cărui şofer îi făcuse un semn masonic.

Mi s-a spus că e clienta de noapte a unor localuri frecventate de străini, unde băutura, nu amorul, e un viţiu, şi reputată prin ţinuta ei cochetă şi insomnia ei neobosită ... Fixa aşa, nopţi după nopţi, lichidul galben în paharele mereu umplute!... Cine ştie ce capriciu al alcoolului sau ce trădare a somnului îi necinstise odată artificiul orgiilor sterpe...

Mi-o închipuisem mai pală încă, cu o cingătoare invizibilă, defilînd zveltă pînă la urmă, modelele cele mai noi în faţa clientelei grăsune... şi vreo lună lipsise de la post, bolnavă... Aşa îmi închipuiam că s-a zămislit ciudatul idolatru... Apoi transpuneam: vedeam o nemţoicuţă cu o cămaşe de mătase galbenă sub halatul de spital, pe care o zărisem odată în trecere, aplecată peste un viermuş de copil galben, pe care-l ţinea în poală. Un păr imens buclat şi blond era răsturnat peste faţa ei; printre şerpii aurii ai podoabei, zărisem abia un chip veşted şi urît. Desigur, din părul acela uimitor se născuse biata larvă gălbuie... Fata despletită sugea pastile dintr-o cutie pusă subt perină, fiindcă nu era voie să fumeze... Mamă pentru zece zile a acelui făt, în care se sfîrşeau istoviţi străbunii saxoni... Una sau cealaltă! Fecioarele despletite!

- Evocativ! *„Je le vois naitre".* În paharul abia turnat se fac nişte firicele galbene. N-am să mai pot bea şampanie, fără să nu mi se pară că înghit pe oberchelnerul tău! Crescuse repede oberul! Totuşi venise pe lume prea devreme pentru a fi pensionarul meu. Nu eram încă pe atunci tutoarea viermuşilor şi a fecioarelor despletite! rîse Nory. Dispensarul nostru nu are decît un an!... Ai haz tu, Mini, cu fecioarele tale despletite, mai ales că nu depăşeşti realitatea cu aiurările tale. Mergi cu ea la pas. A! Bine că mi-ai adus aminte!... Şi Nory căuta din ochi pe Lina ca şi cum pe ea o interesa

ceea ce avea de spus; dar Lina dispăruse fără ca ele să bage de seamă, probabil să ia pulsul capriciilor lui Rim.

- Am văzut pe urmă în aceeaşi stagiune în Cetate atâţia nebuni feluriţi dar înrudiţi în exaltarea lor, încît mi-am zis că erau toţi copiii gazurilor asfixiante, nemaiobicinuiţi să respire aerul oxigenat. Oameni pe care nu-ţi aduceai aminte să-i fi întîlnit înainte... Aveau o asemănare hotărîtă, erau flămânziţi: de pîine, de carne, de oameni, de viaţă... flămînzi! Nebunia lor era aceea a foamei... Unul la un colţ de stradă, voinic, întreg, muntean, nu tîrgoveţ, deşi în straie de oraş rupte, se uita la fiecare trecător cu ochi negri, mari, aprinşi, lacomi... Se apleca neaşteptat şi te speria... Un lup de prin tranşee, hămesit dar neistovit, venit de spaima pustiului spre miezul oraşului la zgomot şi lumină, strîngînd dinţii neputincioşi, dar mîncînd cu ochii prada frumoasă, proaspătă. Cîteva zile în şir l-am văzut la acelaşi colţ al Fîntînei cu Calea Victoriei. Ocoleam de cîte ori treceam.

... Altul purta o redingotă lungă, fără altă haină, în toiul iernei, cu o pălărie tare, avea barbă neagră şi ţinea o mapă veche de piele în mînă, cu aer grav, cuminte, umbla liniştit, cu paşi egali, după femei, pe acelaşi parcurs între Alcalay şi Socec, rostind un fel de rugăciune, care la sfîrşit implora în termeni ecleziaşti *miluirea dragostei.* Cerşetor flămînd, de care te speriai cu o frică ciudată, din amestecul lui Dumnezeu în nebunia lumei...

Cîţi alţii, mai primejdioşi încă! Cei care nu mărturiseau în afară scrînteala lor şi vorbeai cu ei neturburat, pînă cînd aflai vreun gest excentric, neaşteptat, şi care era totuşi logic către ceea ce era smintit în mecanismul lor. Mai toţi oamenii aveau ceva schimbat atunci... Unii pentru că în adevăr erau zdruncinaţi... Alţii pentru că, rămaşi aceiaşi, aveau de-a face cu ceilalţi.

Părea că o poartă se deschisese şi amestecase, nebăgat de seamă, ospiciul cu sănătatea publică, şi acel amestec făcea ca raţiunea publică să devieze...

- Rezultatele se pot vedea, rîse Nory, fericită ori de cîte ori se dovedea ceva împotriva societăţei actuale. Rezultatele suntem „noi toţi"!

- ... Erau mulţi de tot felul! Unii redaţi căminului, otrăveau acolo ca nişte toxine!... Alţii de pripas!... Cei casnici s-au încorporat cu încetul... dar ceilalţi? Cei vagabonzi?... Dintre ei va fi fost şi paznicul meu de noapte, cu ochi şterşi, plini de vedenii mistice şi cu buze albe, care sărutau poala rochiei... Unde vor fi acum'?... S-au orînduit?... S-au vindecat?... Au murit unii de turbarea foamei?...

- Cei care au scăpat de hingherii de la Obreja sau de la Morgă trebuie să fie prefecţi în Ardeal! Nory se ocupa de politică militantă ca membră a „Partidului Nemulţumirei Universale", cum o tachina Mini.

- Nu e chiar absurd, Nory, ce spui! Victoriile războinice creează o serie de oameni capabili de a ieşi din fruntariile vechi ale raţiunii şi moralei pentru a fi coloni dacă nu chiar colonizatori. Religia, patria, amorul îi găsesc sceptici şi pregătiţi pentru adaptare... Femeile aveau şi ele o beţie. Erau ameţite de zăbranicul purtat al durerei, al fricei, al strîmtorărei, al înstrăinărei... şi acum le ameţea bucuria şi libertatea, şi în lumina nouă străluceau aiurite; nu-şi aveau deplin discernămîntul fiinţei izbăvite...

- Ce mai e? întrebă Lina intrînd.

- Nimic! Aceeaşi vorbă despre o iarnă aidoma, întîia după război, cînd Mini a văzut stafii şi lupi şi i-a fost frică, mititica!... Pe mine nu mă mănîncă lupii!

- Nici pe mine! spuse Mini. Cetatea era nobilă, mare, luminoasă! te chema şi te sorbea în puterea ei cu o simţire de fericire sănătoasă şi duioasă!

Nory trase delicat pe Mini de cîrlionţii care zburau de subt pălărie.

- Noi eram toţi la moşie, la Hallipa, pe atunci. Acolo am stat tot timpul! N-am simţit nimic! zise Lina.

- Care „toţi"? întrebă Nory.

- Numai Rim era încă în Moldova, corectă Lina. Am dus-o bine şi subt ocupaţie. O rechiziţie pe ici, pe colo, bine chibzuită de Doru si Lică...

- Care Lică?... Lică vărul! Lică Trubadurul?... Ce căuta acolo? Pe cît ştiu oamenii valizi erau la război... Lică Trubadurul organizator de rechiziţii?... Lică dezertorul?... Bine că ştiu!... Cînd mi-o mai face cu ochiul...!

Lina se roşi şi se înecă în guşa ei îndesată, aşa cum făcea cînd era nemulţumită. Dar încercă să rîdă.

- Lasă-l în pace, Nory! Zău, lasă-l! Să nu-i spui! Mă amărăşte tot pe mine pe urmă. Era în spital la evacuare, bolnav de tifos .Cînd s-a vindecat l-au lăsat liber.

- Prea multă lume te amărăşte!... Liber?... Pentru care treburi?... Se vede că ticul lui l-a slujit. Or fi crezut nemţii că io face cu ochiul stîng, cum credem noi femeile. Lică! Lică! Eşti viteaz numai în mahalale!... Nici pentru armată nu mai sunt buni bărbaţii ăştia!

Lina se roşi iar. Cum avea faţa plină de vinişoare aparente, cînd se roşea o acoperea cu mici serpentine vinete, grozav de urîte. Mini simţi deodată o plictiseală.

- Trecem dincolo, propuse. Decorul sufrageriei, care uneori o încînta prin pitoresc şi simplicitate, acum îi strecura un fior umil de provincie şi mizerie.

În birou Nory se trînti în fotoliu şi aprinse o ţigară.

- Cînd ne-am întors de la moşie, urmă Lina, totul era la rost.

- Fericită fiinţă care găseşte că totul e la rost... Despre rosturi!... Ce-ţi fac finii? - şi surîsul cel mai iscusit tivi buzele subţiri ale lui Nory.

- Care fini? se încruntă Lina, strîngînd ochii miopi.

- Nepoţii! Progeniturile Elenei şi a lui Mika-Le!

Triumfătoare, Nory privi pe Mini încremenită, şi după ce azvîrli înapoi cu gestul obicinuit şuviţele părului scurt, care lunecau pe frunte, cercetă efectul cuvintelor ei aspra Linei.

Efectul era puternic, în adevăr, dar neplăcut. Lina părea supărată, furioasă chiar. Se roşise acum apoplectic şi credeai că se înăbuşă.

- Ce fini?... Ce Mika-Le?

- O! Dacă te superi e altceva! Secret profesional! Căci nu cred să fie solidaritate familială! ... Mi se pare că spitalul e accesibil oricui, şi mai ales mie, care viu să cercetez clientela „Asistenţei". Traversam rezerva cînd însuşi Preda, şeful, mi-a arătat surîzător un grup. Am văzut un fel de copil subt plapomă.

„Prea mare pentru un nou-născut!" am zis.
„E lăuza! Foarte tînără! Se pare că e fata unui oarecare moşier Hallipa, dar aci e subt pseudonim."
Îţi închipui că muream de curiozitate!
„Hallipa?... Ce pseudomim?"
„Japonez! Din Loti! Mika-Le!... Domnişoara Mika-Le!"
Nu credeam urechilor! Nu se poate!
„Şi ce are?" am întrebat prostită.
„Cum ce are?... A! Un băiat sau o fată?... Neizbutit! Un *mort-ne,* zău nu ştiu de ce sex. Eu aş fi zis că nici ea n-are sex. Dar amica dumitale, doctoriţa Rim, te poate informa mai bine. E subt îngrijirea ei."
Căscasem gura! Mă înfipsesem pe loc şi nu ştiam dacă buna-cuviinţă cere să merg să o vizitez sau nu... Dar avea alte vizite. La capătul patului, în picioare, era un tînăr grăsun şi pe pat, la picioare, însuşi Greg, peisagistul.
„Amantul şi protectorul! mi-a explicat Preda. Azi nu se succed ca de obicei, ci coincid."
Am lăsat conversaţia să cadă, aducîndu-mi aminte de Elena. Eram nerăbdătoare să te văd şi să-mi spui mai mult, şi tu faci pe supărata?... Ştiam doar cu toţii că Mika-Le s-a emancipat... E numai un incident al epopeii ei la oraş... Probabil însă că avea gîlci. Aşa o fi crezut şi Greg. Vedeam pe pat cartoane. Bomboane şi jucării pentru copii!
Mini deschise ochii mari şi se uită pe rînd la amîndouă, dar Lina nu se descruntă. Sta botoasă cu ochii înghiţiţi de pleoapele strînse.
Lina avea un sentiment foarte susceptibil al familiei şi, mai ales, de slăbiciune către tot ce priveşte pe verişoara Lenora. Daca Mini venea acolo duminică la dejun, găsea doi liceeni slăbănogi, cu urechi prea late şi gîturi prea lungi, care păreau mai lesne băieţii lui Rim decît gemenii lui Hallipa. *Menu-ul* era atunci compus din bucatele favorite lui Rim, adică nemţeşti, ceea ce nemulţumea pe Mini, căreia îi plăceau mîncările moldoveneşti, cu smîntînică, ale Linei, bucătăreasă minunată.
Profesorul plin de condescendenţă punea chestiuni de fizică şi chimie celor doi internaţi, care nu ştiau nimic.
Lina se roşea la fiecare întrebare, gata să le sufle şi Rim îi privea prin ochelari, indulgent şi dispreţuitor: „Nimeni din neamul vostru nu a învăţat carte, afară de tine!" declara.
Lina se roşea încă o dată, ca şi cum conversaţia ar fi fost foarte spinoasă. Acea femeie simplă, buna Lina, avea enigmele ei: probabil manii inofensive dar temeinice.
Cum, după incidentul Mika-Le, tăcerea dura stînjenită, Mini se uită la ceas şi deodată fu în picioare. Avea astfel cu timpul şi cu locul raporturi tainice, de la care nimic nu o putea întoarce. Un ac la o busolă a sufletului ei singular le cîrmuia.
Nory cunoştea obiceiul lui Mini. Ştia că nimic şi nimeni nu o mai putea interesa cînd îi abătea de ducă. Era atunci ca şi plecată. Voinţa covîrşea aşa de mult energiile fizice, încît vocea, mersul, nu mai funcţionau, şi cele cîteva minute cît mai întîrzia era lovită de un fel de anestezie.

Nory profită de plecarea lui Mini pentru a curma incidentul neplăcut, plecînd şi ea. Glasul profesorului se auzi alături. Lina se repezi.

- Încet! Prea mult zel! zise Nory ironic.

- Nu ştiu ce să mă fac cu el, se plînse Lina acum îngrijată că rămîne singură. E nesuferit la boală! Nu vrea să cheme alt doctor. Se tratează prin imobilitate sub pretext că sciatica e boală nervoasă şi el se enervează din orişice. Nu-i pot intra în voie. Mai veniţi, fetelor!

- Lui Rim - declară Nory obraznică - nu-i trebuiesc moşelile tale. Cînd era cu mine, sciatica îi trecuse. Lui Rim îi trebuie, ca să se vindece, o fată!

Cu răutatea asta glumeaţă, se despărţiră destul de cordial.

- Biata Lina! Cînd e vorba de Rim sau de Hallipi, e chiar ridicolă! zise Nory, patinînd pe gheaţa din curtea asfaltată.

- De ce i-ai spus aşa?... În definitiv ce e cu ea şi cu Rim? Pentru ce e aşa de exagerată?

- În tot cazul, amorul nu are nici un amestec în afacerea asta. A scăpat teafăr, săracul amor!

Nory rîse. Avea şi ea la fel ideea romantică că amorul e făcut numai pentru oameni estetici.

- Deşi - corectă pe loc Nory - deşi amorul e, mai ales, strîmbătura dezgustătoare cu care sluţii umplu lumea!

- O, Nory! Ce nebună eşti!

- Buna Lina, draga mea, pare a fi căzut din ceasul cununiei în servitudinea ilustrului profesor care a binevoit să-i acorde cinstea numelui său şi să primească tot cîştigul muncei ei profesionale şi gospodăreşti. Regimul ăsta prosperînd cu timpul, tirania lui creşte, explică Nory.

- Da!... Dar e un fel de teamă curioasă în devotamentul Linei!... De ce să se teamă?... Am băgat bine de seamă. Are anume momente cînd zelul ei pare silnic şi iobag... De ce iobăgie?... La Mehadia, cînd am cunoscut-o, era veselă şi odihnită. Era singură!... Ciudat!... Tramvaiul, strigă Mini, cu o voce mică, dar desperată; 15 fugea după cotitură.

Consultă ceasul şi se linişti; gerul parcă mai slăbise, un veştmînt de ceaţă subţire ţinea puţin de cald serei...

... Porniră pe străzi cotite, Mini nu le desluşea bine. Nu ştia drumul la Lina decît pe un singur parcurs, dar Nory se agăţase de braţul ei şi o conducea. O umbră trecu pe lîngă ele, aproape de tot Mini se stinse temător.

- Ai văzut? Era Lică Trubadurul! Se duce la Rimi!... Mă tem că azi nu ajunge decît pînă la baba, la bucătărie. „Vărul fluşturatec", cum îl cheamă Rim fără simpatie. Îl „tapează" regulat, pierde-vară!

Mini se opri puţin în loc. Înnopta albastru, transparent, frumos şi răspîntia îi era străină dar plăcută. Un *square* mic, acoperit în zăpada neatinsă şi în jur case scunde dar curate, cu grilaj frumos de lemn şi pomi în dreptul porţilor. Un plop înalt la una din porţi şi o bancă mică... În fund, umbra mare, arămie, în albastrul-indigo al înnoptatului a unui edificiu public din cărămidă aparentă.

Mini refuză să înainteze. Se lăsă acum tîrîtă, ea, cea grăbită. Se întorcea după acel colţişor, adăpost tihnit şi mărunt, în mijlocul Cetăţei fermecătoare.

Se întorcea ca după un om. Era acolo şi un om: un om de bronz, cuminte în mijlocul square-ului blajin. Nu-l recunoscu dar îl iubi.

Cotiră. Mini deodată apucă pe Nory de mînă, ca trezită de un gînd interesant.

- Dar ce ai spus tu? Ce-ai spus?... Ce e povestea asta cu Mika-Le? Ce aveai azi cu Lina?

- Cu Mika-Le e povestea adevărului!

- Cum?... E adevărat? Nory confirmă.

- Nu vreau!... protestă Mini.

- Nu vrei!... E o idee. Trebuia, ce e drept, să ne asculte!... Nu vrei! Ce tip eşti!... Nu zici ca oamenii: „Nu se poate!"; zici: „Nu vreau!". Şi de ce, mă rog, nu vrei? Ce nu-ţi convine? Moaşele astea de lux, cînd e vorba de spor în meseria lor, nu se uită la clientelă, nici la pungă. Copii să facă sau să desfacă! Cu toate că lucrăm solidar la opera de ocrotire a femeii, îmi sunt duşmane. Propagă cultul bărbatului. Ei! Buna Lina a moşit. Greg a blagoslovit şi tu „nu vrei"! Putem afla motivele?

Mini căută.

- Altfel îmi închipuiam eu povestea lui Mika-Le în lumea largă. Alte rele, alte fapte, alt destin... Aşadar, nu e prinţul?

- Prinţul!... Ai rămas înapoi. Prinţul, vara la ţară, în lipsă de altă distracţie; cînd n-ai la îndemînă, ca să-ţi exersezi puterile, decît pe muma, tata, sora şi logodnicul ei... Mini, scumpa mea, dacă n-aş şti că moş de moşul tău n-a iubit moşiile, deoarece le-a dăruit mînăstirilor ca să scape de ele, şi că *chic-ul* vieţii la ţară ţi-e complet necunoscut, aş zice că tu eşti „de la ţară". Văd eu că povestea de anul trecut, cu Mika-Le în rolul „fiicei blestemate", îţi era mai pe gust. N-ai instincte materne... Poate mai găsim la dosarul lui Mika-Le o poveste ca să ţi se pară drumul mai scurt. Mini, în adevăr, începuse a da semne de nerăbdare.

- Povestea mică şi veche cu un popă catolic caterisit de Mika-Le. E o faptă, cum vezi, ortodoxă... Ştii că a învăţat un timp la Notre-Dame. Monseniorul avea, pare-se, de la unica lui soră, un nepot unic, scump sufletului său. Băiatul, atunci de vreo 15 ani, era atins de gigantism. Înalt, dezvoltat, în consecinţă, anemic şi stîngaci. Nu se putea învoi cu şcoala. Nu se potrivea nici cu băieţii cei mari, nici cu cei mici. Nu-şi găsea atitudinea şi asta îi făcea viaţa nesuferită. N-a mai vrut să urmeze. S-a decis să intre în Seminar la Viena. Simţea vocaţiunea.

Dar pînă la finele anului, cum doctorii prescriau repaos fizic şi moral, monseniorul a avut buna idee să-l trimită excepţional să asiste la unele cursuri la Notre-Dame. Maica superioară era buna sa prietenă.

... Cu fetele, nepotul era tot aşa de timid, dar cel puţin nu mai era tachinat. Alesese dintre ele pe cea mai pipernicită, crezînd că e cea mai inofensivă: Mika-Le a noastră!... Erau buni prieteni şi fata, pînă atunci cam suspectată, începuse a fi bine văzută şi căpătase chiar crucea de bună conduită. Totul mergea strună...

- Să aşteptăm aci tramvaiul! zise Mini. Se plimbau în sus şi în jos, vorbind.

- ... Dar ce să vezi! După cîteva luni, confesorul, un biet bătrîn, a venit aiurit să spuie maicei superioare că, de un timp, primeşte de la unele din „oile sale păstoreşti" mărturisiri ciudate... şi, cu tot secretul confesiunei, nu ştie, dacă nu trebuie... Superioara, care era o administratoare zdravănă, a silit pe bietul popă să fie cît mai precis. A cerut nume şi amănunte complete. Cînd a auzit că e vorba de chiar nepotul monseniorului, ancheta ei a devenit şi mai riguroasă.

Cît despre Mika~Le, nepăsătoare de secretul confesional, povestise tot colegelor şi mai ales distracţia enormă pe care i-o procura-se, spaima bietului bătrîn la auzul celor mărturisite. Îi plăceau de pe atunci jocurile periculoase. Noi o ştim numai mută, dar probabil cînd vrea să vorbească, se pricepe... A fost scandal. Pe bietul popă l-au caterisit în Deltă. Sunt pe acolo sate întregi de nemţi. E locul de exil al cuvioşilor. Pe Mika-Le au trimis-o pachet cu bagajele ei la moşie, însoţită de o călugăriţă şi de o scrisoare, în care maica superioară povestea ce-ţi spusei. Lăsase însă deoparte stilul pios şi era drastică şi plastică în explicaţii şi păreri.

Hallipa jignit în demnitatea lui, a fost foarte supărat, şi a cutremurat locul cu mînia lui. Lenora, impulsivă, a călcat-o cu picioarele... Bine zici tu că Mika-Le are de-a face cu Egiptul. Are în ea suflet de pisică. O zvîrli, o tăvăleşti şi se scoală. De uitat n-a uitat bătaia mîncată de la mamă-sa, cum s-a putut vedea mai tîrziu... Asta se petrecea înainte de o vacanţă a Pastelor, pe care am trecut-o cu Elena la moşie. De la ea ştiu; dar cînd i-am cerut detalii, Elena, nu din discreţie, din dezgust, m-a trimis să consult evangheliştii: pe Boccacio şi Casanova. La rîndul tău, dacă eşti curioasă?... Ţi-a plăcut!

Mini rîse pe jumătate.

- Se poate chema *Les moines defroques!*

- Da! Şi cu stampe!... E o potecuţă care a dus pe Mika-Le drept la Roman... Ştii cum îl poreclesc eu pe Greg? „Papa Bonifaciu''.

Mini îşi aminti de Greg, aşa cum îl văzuse o singură dată la o expoziţie a lui. Cu ovalul feţei delicate şi suav, cu părul tuns mărunt de tot şi aşa de blond că firele albe nu se cunoşteau; înalt şi nu prea slab, dar încovoiat puţin, ceea ce-i făcea un gest permanent de înclinare, care, combinat cu manierele lui blajine, avea, în adevăr, ceva sacerdotal.

- Nu e rău poreclit, deşi nu mai ţiu minte pe Papa Bonifaciu.

- Seamănă! Mai ales în atelier cu o tocă mică, neagră, si ca şorţul alb.

- Cunoşti bine pe Greg?

- Da! răspunse cu glas serios Nory. Lidia a luat un timp lecţii cu el. Ce-mi abătuse mie să-i împerechez. Ei nici nu visau. Lidia avea alte gînduri şi Greg era numai galant, cum e el cu toate femeile. Galant cu reticenţe... Murise abia nevastă-sa. Da... a fost însurat. Avea o nevastă mică, urîtă, neagră şi rea, cu care se purta foarte bine. Dar băieţii, camarazii lui, ziceau că s-a făcut peisagist ca să nu facă portretul nevestei.

Mini rîse. Fizionomia pictorului se desena în mintea ei cu elementele pe care le avea la îndemînă... Nu, nu din cauza nevestei celei urîte... Dacă Greg nu pictase niciodată figuri, era fiindcă figura e femeia şi femeia e trupul, şi Greg pentru acele „reticenţe" fugea de chipul femeiei. Poate că în porecla

nemeritată a lui Nory era ceva mai mult ca o asemănare fizică; era acea fire, făcută din refuz şi ispită, care compune vocaţiunea monahică. Sentimente, parcă întrerupte, aduse pînă la buzele dorinţei şi apoi respinse de renunţare, totodată castă şi turbure. O inerţie, îmboldită de nevoia acţiunei; o mişcare lovită mereu de inerţie. Ceva nepipăit, care opreşte a da scopurilor viaţă deplină. Ceva care trebuie să fie dureros vieţii vii, gîndi Mini, ca şi cum însăşi viaţa i s-ar fi plîns că atîţi oameni s-au sustras de la înfăptuirea ei şi au creat pe lume suferinţa lucrului neizbăvit.

- Dar nu e chiar popă, Nory! E numai cardinal în conclavă. Greg e încă tînăr!

- Nu atît cît pare! Mai deunăzi l-am întîlnit!

„Ce te uiţi aşa la mine, mă turburi! mi-a spus incorigibilul galant.

„Caut să văd dacă nu ai cumva «vîrsta critică» ... Parcă ceva relaxare în colţul gurei. Am făcut un an la medicină, ştii?..." Şi l-am fixat mai mult ca să-l descumpănesc.

„Dumneata faci tot ce poţi ca să superi oamenii şi nu reuşeşti!"

Mă bătuse, hoţul! Nu-şi pierduse cumpătul.

„Da! gîndi Mini, căutînd. Poate o linie relaxată lîngă gură... Dar nu vine din vîrsta lui, ci din vîrsta epocei lui."

E o deviere, o anemiere a energiilor voinţei, care bîntuie generaţia şi care în unele făpturi se exprimă mai desluşit... şi harta trupului sufletesc i se înfăţişa iar lui Mini cu misterioase semne, în două tabule comparative, aşa cum fusese, aşa cum se transformase. Pe acea hartă, Mini căuta anume semnul mic pe circomvoluţiuni, care ar fi dat lui Greg acea simţire specială de caducitate şi legătura prin care acel semn săvîrşea în fibre munca fizică, vădit în relaxările abia vizibile ale liniilor feţei.

- Parcă se aude! zise Mini, preocupată acum de tramvai.

- Cînd s-o şi vedea!... Ascultă legătură de întîmplări! ... Nu! Mika-Le e splendidă!... cînd n-am de-a face cu ea, vezi bine! Ce logică perfectă!... Ghici unde a descins Mika-Le în faimoasa seară cînd a plecat gonită de la moşie? Nu-ţi dă în minte şi e, totuşi, de o consecvenţă admirabilă!... La Notre-Dame!

- Aaa! se miră Mini.

- Precum îţi spui! Socoteală simplă. Nu o putea da afară şi nici păstra. Tocmai ce vrea ea şi tocmai ce s-a întâmplat. Cu o grabă firească, maica superioară, amintindu-şi mîzgălelile ei din clasă, a recomandat-o călduros lui Greg, iar în ce priveşte găzduirea, s-a scuzat şi i-a dat ceva adrese de pensiuni onorabile, de care nu ştiu dacă s-a servit... Să te duci acolo de unde ai fost dată afară cu scandal! Să capeţi recomandaţii solide, e o faptă divină tocmai pentru că e diabolică... Astfel a ajuns la Roman, unde a sedus pe Papa Bonifaciu. Admirabil!... Fapte! numai fapte!... şi victime bărbăteşti! Bravo, Scampolo! - şi rîse iar.

Se opriră la potou fiindcă tramvaiul se zărea.

- „Scampolo" nu e de mine - mărturisi cu modestie - decît în traducerea italiană. E de ţaţa Gramatula.

- Zici?

- Ţaţa Gramatula! - şi Nory făcu haz.

- Aud!

- N-o cunoşti? Interesantă! Sora mai mare a lui Hallipa. Domnişoară bătrînă! Bărbătoasă, harnică, cu biciul dreptăţei în mînă, ispravnicul pe moşia ei. Altfel, seamănă cu Hallipa şi cu Elena, dar înăsprit.

- Şi ea îi zice lui Mika-Le „mostră"? Seamănă cu o mostră, nu e vorbă.

- Nu! Nu cunoşti vocabularul Gramatului. Îi zice „otreapă mică". Nu o poate suferi. Un instinct nemaipomenit de antipatie pentru nepoata de pripas, mai ales la o fată mare! De altfel, Gramatula e maniacă de curăţenie şi Mika-Le avea, de mică, groază de apă. Ţaţa e voinică şi cinstită şi perfidia feţei slăbănoage o scotea din fire.

- Vezi, asta e foarte interesant! declară Mini.

- Să auzim, ce anume?

- Că Mika-Le nu poate suferi apa. E caracteristic! Da, sunt fiinţe care, întocmai ca şi unele plante, mucegăiesc în apă, pe cînd altele, din apă, din rouă curată, cresc, se hrănesc. Ca şi în ierbariu se pot stabili norme. Se poate zice: „Acest fel anume de făpturi urăşte unda clară şi trăieşte din..."

- Din murdărie! nu te jena!...

- Şi poţi hotărî dinainte că cei care urăsc apa sunt anume „astfel" de fătpuri... Ai băgat tu de seamă, Nory, ceva despre Mika-Le?

- Nu mă cruţa, spune!

- Cum se desprinde de tulpina Hallipilor! Cum se simte în tot ce face că e altoi de aiurea!

- Seamănă cu tată-său, pesemne!

- Nu numaidecît! Nu! Între ea şi fraţii ei nu e un tată deosebire.

- O fi un neam!

- Nici!... Eu cred totuşi în neamuri, cum cred în insule. Poate că prima hartă etnografică pe care am văzut-o, am confundat-o cu una fizică, şi petele care însemnau popoarele, le-am crezut insule. Din pămîntul întreg al omenirei s-au desprins aşa insule. De la unele la altele, tot ce e roadă a materiei ca şi a spiritului, vine să facă schimb şi împreunare, dar împrejur e apă care le desparte... Uneori atît au întins punţi de legătură că pare a se fi unit uscatul - şi deodată apare un fir subţire de apă primprejur, care se lăţeşte... Sunt naţiile lumei, cele asemenea şi, totuşi, deosebite... Eu cred în naţii; cred şi în materialul omenesc unic, indivizibil. Dar Mika-Le nu aduce temperamentul unui străin, al unui om, nici al unui neam... E altceva... Exprimă acel minut prim, de stînjenire, a unei fiinţe sau unui neam laolaltă cu altul. E însuşi fructul acelei stînjeniri. Înţelegi tu?

- Ţii tu mult să înţeleg?... Te pricepi la butaşi, grădinăriţo, şi eu care credeam că nu deosebeşti un bujor de o conopidă pe lujer!

- Nu deosebesc - rîse Mini - dar pe aceeaşi tulpină dacă a crescut un ram altoit, simt numaidecît că nu e de acolo, chiar dacă nu ştiu pentru ce... E un popor numeros acesta al altoiţilor care nu are nume şi trăieşte pieziş din sucul a două plante... Ceea ce interesează la Mika-Le nu e că face şi ea parte din acest popor al altoiţilor, ci că exprimă siluirea acelei infuziuni. Nu e fruct, nici floare dintr-un altoi; e buba mică care a crescut pe locul siluirei.

- Mini, draga mea, abdic!

Trăgînd pe Mini de mînă, Nory se atîrnă de tramvai. Un singur vagon ticsit.

Fură împinse de mulţime înăuntru şi blocate. Mini, care nu era în stare să-şi găsească echilibrul într-un tramvai, se apucă cu două mîini de curele. Nory, lîngă urechea ei, vorbea mereu, dar n-o mai asculta Căuta să zărească afară. Urmărea parcă cu toate simţirile adunate parcursul legănat al tramvaiului... dar geamurile erau aburite.

Se reîntoarse la cele auzite. Fapte, numai fapte! În nemişcarea ei aparentă, Mika-Le făptuia. Aşadar, inerţia creează şi, dimpotrivă, viaţa intensă, multiplă, palpitătoare, adesea dizolvă fapta, ucide.

- Ne scoboram? întrebă după un timp.

- Am trecut parcă două staţii! strigă Nory...

- Nu-i nimic! Mini, nervoasă, consultă ceasul. Nu e nimic! repetă. Noroc că am plecat din timp. Credeam să mă pot odihni vreun ceas înainte... Ne lasă departe.

Se coborîră.

- Ieşim repede în Calea Victoriei, o consolă Nory. Era 16 şi nouă ne trebuia 15... tot vorbind!...

- Tocmai la capătul celălalt al lumei! se plînse Mini, care recunoştea cartierul.

Porniră. Mini simţea totuşi un fel de farmec de a străbate o parte necunoscută bine a oraşului, abia ghicită prin vălul îngheţului nocturn. Cînd treceau printr-un întuneric mai mare se temea într-un fel plăcut, ca şi cum se minţea pe ea singură că îi e frică. Îi era teamă, ca de ceva care nu poate să-ţi facă rău şi locul îi era necunoscut şi totuşi familiar, ca şi cum s-ar fi găsit cu ochii închişi în braţe pe care le ştia.

- Dar de unde pînă unde are Greg relaţii aşa bune cu Notre-Dame? întrebă.

- Văd eu că te interesează Greg.

- Pe mine! Pe mine? se revoltă Mini ca de o imposibilitate.

- ... Să vezi cum! Greg cîndva s-a convertit la catolicism! în mod discret şi nu ştiu din ce fantezie!

- Hiperdulie! glumi Mini.

- Da!... Cultul Fecioarei! E o idee!... Consecinţele s-au simţit favorabil în cariera lui. Nu ştiu ce congres artistic la Roma a cerut participarea distinsului pictor. Greg s-a dus, fireşte, pe socoteala ortodoxului nostru stat, culant din motive diplomatice. S-a întors cu o panglicuţă verzuie şi cu o medalie papală. Nu poţi, fireşte, să mergi la Roma fără să vizitezi Vaticanul. La întoarcere, ministerul s-a simţit obligat să nu facă mai puţin ca străinătatea pentru un artist român. I-a dat un „Bene-Merenti", după care a venit o „Coroană" şi o „Stea" şi cînd a fost vacantă prima catedră la Şcoala de bele-arte, candidatura lui a fost necontestată.

Mini păru interesată.

- Ştiam nenumărate feluri - zise - de a se împinge înainte în convoiul nostru social, dar pe ăsta nu. E mult mai original şi mult mai simpatic ca alte nepotisme. „Nepotul Papei"!

- Să mai vezi! Geloasă, Mitropolia i-a făcut curte, aşa încît asistă la Te-Deumuri şi cu decoraţiile obligatorii. Îi stă foarte bine!... Văzîndu-l prezentabil, oficialitatea l-a ochit şi nu e banchet, dat în onoarea vreunei misiuni străine, la care să nu ia parte. Prin felul lui conciliant, e un bun agent de legătură.

- Forma asta de figurant oficial e mai puţin simpatică, dar orice meserie bine îndeplinită!...

- Eu îl fac uneori renegat, în glumă. Mă trimite la Pinacotecă să văd *Pădurea noastră,* brevet de iubirea solului natal.

- Da, brevet bun! zise Mini. Greg al tău are spirit de conciliare şi în pictură. Dacă cumva ai rămas la Courbet cu gustul peisagiului, te satisface prin liniştea limpede a naturei - şi este destul de modern ca factură pentru cei care vor modernism. O împăcăciune cinstită a celor două formule.

- Pe prinţ l-ai mai văzut tu de-atunci? o întrebă Nory.

- Nu! zise Mini. E aici?

- Aici! Iarna stă la Bucureşti. De altfel, e pe cale să se aşeze bine. Se însoară cu regina făinei. Fabrica Razu! Un număr frumos de milioane şi una din fetele cele mai *snob* din dancingurile la modă. Au putut fi văzuţi mereu împreună, plimbîndu-se într-un *panier* superb, condus de Maxenţiu. Ea brună, expirîndă, cu ochi turceşti şi rochii excentrice; el, acelaşi galben Cezar Borgia, bolnav probabil de ficat. Pe ea o cunosc din şcoală. Eram într-o clasă cu ea şi cu Elena... Coincidenţă!

I-am întîlnit deunăzi în uşa lui „Capşa". Amîndoi mă iau cu binele; ştiu că am dinţi. *„Un pro jet",* mi-a spus Raziţa, cum îi ziceam noi la şcoală. *„Ma Fee noire",* a completat Maxenţiul... *„Ou blanche!* N-au să mai rămîie guzgani la Plăiesele. Păcat!" Ea a rîs: „Au să se înmulţească la făină!" Nu e proastă. Dar *„projet-ul* a înghiţit strîmb. Răzbunasem pe Elena. Totuşi, fără voie, l-am slujit bine. „Nu ştii cum îi zicem noi pe acolo, la ţară, lui Maxenţiu, Raziţo? Prinţul!" "O idee!" a spus făinăreasa, care e ambiţioasă. Nu m-aş mira să citesc în *compte-rendu-wrile* cele mai distinse: *„Prince et Princesse Maxenţiu!"* Tot aici Maxenţiu mi-a servit: „Ştii, duduie Nory!... Mititica Hallipa... vine pe la mine cu solicitări. Îmi fac o plăcută datorie s-o servesc... *Vous savez, ma Fre?"* - si au rîs împreună. Eram furioasă pe lăcustă, din cauza Elenei... Dar ce vrei, scîndurica şi-a dat drumul pe apă şi pluteşte cum poate!

- Cum?... Mika-Le se duce la Maxenţiu?... dar...

- Dar ce, Mini scumpo! Mai are doi îngeri păzitori, unul la capul, altul la picioarele patului de spital... Da, vezi bine, inocenţa mea!... Uite colo ce scrie!

Arăta firma lată a unei dughene de scînduri. La geam se vedeau mere costelive, portocale mici şi smochine vechi. Scria *Cooperativa...*

Mini se uită împrejur. Lumini mai dese acum scînteiau slăbite de aburul gerului. Prin dedalul străzilor ieşiseră, în sfîrşit, în Calea Victoriei sus, spre Dobriceanu. Inima lui Mini bătea, simţindu-se iar în inima Cetăţei vii.

Din exilul mahalalelor necunoscute, pe unde o purtase, Mini se regăsi.

- Ai citit?

- Da! „Cooperativa..."

- Destul! Pretutindeni unde te întorci, vei vedea acelaşi anunţ. E formula vieţei noi! Zdruncinată din aşezările ei dinainte, s-a recompus într-o nouă solidaritate materială şi morală. Nevoia adună oamenii fără nici o legătură între ei, pentru un scop comun: existenţa... înainte, pentru a ţine o femeie ajungea un bărbat, acum e nevoie de o cooperativă. Mika-Le ştie asta mai bine decît tine - şi Nory rîse băieţeşte şi mulţumit. Economia socială şi politică şi bîrfeala erau cele două pasiuni ale ei.

Uşor, Mini îşi desfăcu braţul de al lui Nory. Îi plăcea să apară între oameni singură, desprinsă de oricine i-ar sta chiar alături, singură, aşa cum era în adevăr. Îi plăcea să fie totdeauna lîngă ea un spaţiu, un loc rezervat şi orice încercare de a lua formele familiarităţii o nemulţumea în programul ei tainic dar precis, care nu-i îngăduia *cooperări sociale,* cum chema Mini raporturile felurite. Nory puse mîna brusc pe o clanţă şi sperie pe Mini, distrată.

- O prăjitură! zise. La Nestor!

- Nu! Nu! refuză categoric Mini, apoi speriat: Ai văzut?

- Ce să văd? şi Nory se uită peste edificiul de ciocolată şi torturi din geam. Ei da! ... Ş-apoi! ... E Mika-Le, în persoană, cu o prietenă! De ce rotunjeşti ochii aşa? Nu e stafie!

Era, în adevăr, Mika-Le, îmbrăcată cu un pardesiu *gris* şi cu un canotier pus cam pe ceafă, probabil respins de părul ei rebel. Mini o vedea întîia oară în Bucureşti. Încet, deschise în minte şi suflet porţile Cetăţei ca să o lase să intre, ca să o încorporeze noianului de oameni pe care trebuia să-i primească, să-i iubească pe toţi, pentru că iubea Cetatea vie.

Inima îi bătea greu ca şi cum mînuise, în adevăr, lanţul şi cheia uriaşă a citadelei sacre.

- Dar ziceai?...

- Ce vrei! Să rămîie în spital? E un pension pe unde se trece în grabă. Asta e poveste de mai bine de zece zile şi de cît timp înainte o fi fost acolo! Era ajunsă la faza acadelelor şi portocalelor. Bietul Bonifaciu îşi închipuia probabil că e la secţia boalelor infantile. E foarte *gobeur* sau foarte tolerant. Se mulţumeşte cu fărămiturile.

Încovoiat mai tare, aşa cît să i se ascundă faţa mică şi suavă, Greg trebuie să fi străbătut sălile, împărţind cu gestul blagosloveniei bacşişuri personalului, în spitalul unde fecioarele despletite îşi descărcau păcatele - îşi închipuia Mini.

- Conştiinţa lui trebuie să fi clipit, dar el îi închidea pleoapele, o strunea spre toleranţă, aşa cum Papa Bonifaciu cîndva împărţea „bule de iertare" pe schimb net.

Dar Lina, buna Lina, care se supărase aşa de tare, de ce va fi tolerat? Ce mult se supărase Lina pentru Mika-Le.

- Şi cine zici, Nory că e fericitul mire?

- Un bursuc de la Monitorul oficial, actor de mîna zecea care nu joacă, ci numai cleveteşte roluri. Avînd toate talentele urmează şi la Greg ... Mika-Le trebuie să fie acum întoarsă la pupitrul ei sau la Salonul debutanţilor, unde patronul i-a strecurat cu mare greutate cîţiva „draci" după o propagandă

plină de convingere sentimentală dar lipsită de argumente. Singurul argument cu care se zbate e că dracii lui Mika-Le fac parte din „arta prismatică" şi trebuie o viziune specială ca să le descoperi calitatea. Băieţii sunt împărţiţi în două tabere: unii, partizani ai lui Mika-Le, trag şi ei beneficii şi alţii înjură pe Greg de „prismă".

Mini rîse, învinsă de verva lui Nory.

- Eu, care cunoşteam *parola,* i-am făcut-o lui Bonifaciu, deşi mi-e simpatic, cu ochii lui celeşti şi peisagiile lui nobile. Dar cînd poţi necăji un bărbat!... Elena auzise că Mika-Le a desenat-o şi, cum tot ce face lăcusta e opera diavolului, se speriase.

M-am dus de-a dreptul la curs. Pictorul era urcat pe masă şi demonstra pe un panou mare principiile artei decorative. Mika-Le ţinea „fusainele" şi junele echerul.

Cînd m-a văzut Greg, s-a coborît îndată sprinten şi amabil.

Mika-Le, prefăcîndu-se a nu mă vedea cu ochii ei galbeni şi orbi, a trecut la locul ei. Dar obrăzniciile lui Mika-Le pentru mine!... „Am venit, pictore mare, să văd în atelierul dumitale, schiţa prietenei mele Elena Hallipa înainte de a fi expusă. O iubesc pînă şi în efigie!" „Desigur, domnişoară mare! E o bucată foarte bună şi care..." Pornise micul discurs. „De prisos! i-am spus. Cunosc bine pe Mika-Le şi am pentru arta ei *prisma* mea."

A rîs de nevoie, pe cînd mititica se strîmba, deplasînd linia eternei nemişcări, care e formula ei. Văzînd că e vorba de un control asupra bunului dumisale plac, îşi otrăvise ochii şi strîngea mapa.

Dar fie că n-a observat, fie că n-a îngăduit, pictorul a întins mîna. Atunci Scampolo, cu surîsul ei ofilit şi pueril, a întins desenul. O comedie!... Ovalul frumos al Elenei era tras cu o linie neagră, îl umpluse tot cu negru, culoarea ei favorită. Două alte linii negre desenau tîmplele regulate, rămase în alb; cerceii erau verzi. Cît venin o fi pus în verdele ăsta! E invidioasă pastelista! Drăcia de portret semăna totuşi. Am aprobat şi am dat dezlegare... Dar ce-o fi păţit Bonifaciu! A fost pus desigur la expiaţiuni. Va fi mai făcut ceva mătănii, se va mai fi umilit şi numărul dracilor prismatici la expoziţia debutanţilor va fi crescut.

- Cum poţi tu fi aşa de îndrăzneaţă, Nory?

- Da! I-am servit-o în plin studium! Mi se trece. Bonifaciu îmi îngăduie mult. Îi place nasul meu grecesc, gura rea şi subţire şi părul tăiat mic la ceafă. Zice că semăn cu nu ştiu ce corifee după un *bas-relief* celebru... unii te plac la cap, alţii la picioare... Ţi-am spus! Formula cea nouă! şi rîse, rîsul ei sonor dar fără veselie. Mini fu jignită.

- Nu s-a schimbat Mika-Le! zise apoi.

- Nu! Drept concesie civilizaţiei europene şi-a mai domolit stuful cu un pieptene şi dă cu pudră Rachel de proastă calitate.

Mini îşi închipui peste tenul sarbăd al lui Mika-Le praful acelui ciment gălbui; linia pătrată a frunţei, pe care pieptenele o dezgolea din vîlvoiul negru al părului, şi ochii de chihlibar mat, liberi ca locul suspect dezvelit din adăpostul stuhului... Văzu apoi pe aceeaşi Mika-Le cu pălăria pe spate şi pardesiul cenuşiu, dar şterse din minte aspectele variabile şi o păstră, rigid

înfăşurată pe trupul muchios de copil, cu bandelete unse în bizare mixturi, avînd legată la coapsă o altă păpuşă lemnoasă cu cap hibrid de foetus... Aşa cum privise pe o iconografie a Egiptului o mumie cu prunc.

Erau acum în dreptul Palatului. Mini se uită la pendula mare şi la ceasul ei de mînă. O captivă ora. Mika-Le şi ceilalţi se dizolvară în timp. Erau acum cu toţi miimi de secundă din pulsul care bătea orele desfăşurate asupra oraşului.

Pe cînd Mini locuia cîmpiile largi, sufletul ei trebuia să taie drumurile care aveau să o aducă aci, la Ierusalim. Atunci îşi dura existenţa numai în spaţiu şi acuma în timp. Rămase tăcută. Nory întrerupse şi ea vorbăria ei neisprăvită.

Acum trecătorii erau numeroşi şi căutau a se strecura printre ei, pe canalul central al Cetăţei, acel parcurs de confluenţă între Palat şi bulevard. Se opriră un moment la colţul Eliseului pentru a-şi pregăti traversarea. Teatrul Naţional sta vechi şi încă cu ceva măreţie pe piaţa lui măruntă; ca doi afluenţi, unul luminos, altul obscur, străzile Cîmpineanu şi Matei Millo lunecau devale pe de lăturea lui, punînd puţină unduire pe şesul păşunei bucurene.

- Ai văzut? - zise Nory, ocolind o birjă - ai văzut cum s-a urcat în grad lăcusta noastră? De la Şcoala de corecţie din Sibiu!... Şi-a găsit loc mai bun!

Mini era gata să aprobe, dar avu desluşit o senzaţie de povîrnire, de mers în jos, drept răspuns întrebărei despre Mika-Le. Tăcu, sigură acum că fata italianului, împotriva aparenţelor, pentru a-şi găsi locul ei adevărat, s-a scoborît, nu s-a urcat.

Se uimi atunci iarăşi de acel aparat de prevedere, ele la care luase - printr-o senzaţie desluşită ca şi materială - această cunoaştere de scoborîre. Ideea urcărei lui Mika-Le rămînea o noţiune stearpă, primită din afară ... Rim! Sciasmaticul Rim! Cînd oare va reuşi să găsească acele proprietăţi aşa de subtile ale fibrelor identificate cu funcţiile spirituale respective, pentru a le putea apoi în voie asocia şi disocia? Atunci va şti Mini unde se petrecea în fiinţa ei, ca şi a fiecăruia, acea mişcare precisă de aplecare, care-i spusese că Mika-Le s-a scoborît şi de acolo, *de jos* ca şi atîţia alţii, comanda vieţei josnice. În suflet sunt văi şi dealuri.

Se opriră la vitrinele de modă numeroase de lîngă Terasă.

- Cine s-a schimbat în bine - zise Nory - e Elena!... Bine era ea totdeauna, dar mai rudimentară. Acum s-a modelat pe acelaşi tipar. E foarte elegantă, fiindcă asta e pretenţia absolută a lui Drăgănescu - şi cum nu e o pretenţie supărătoare!... Ce noroc că Drăgănescu a venit după prinţ. Toată grija lui e să nu se poarte nevrednic de a fi succesorul unui aşa personagiu. Nu e gelos ca să nu fie mitocan - crede el! Nu e avar ca să nu fie mitocan, nu e mojic - idem. Vinurile - *en gros* - sunt acolo departe, în Dealul Spirii, unde era Hanul lui Drăgan, acum Mare depozit, iar casa de locuit, delicioasă, pe Lascăr Catargiu. Drăgănescu, de altfel, e vicepreşedinte la Camera de Comerţ, cenzor la nu ştiu ce bancă... Are o calitate, mi-a spus Elena - aşa mare cum îl vezi, nu există! - şi Nory rîse iar zgomotos.

- O minune, în adevăr! rîse şi Mini.

- Elena a făcut senzaţie la o premieră cu un *fourreau* negru perlat, foarte

decoltat, cu tîmplele ei negre care sunt la modă şi în urechi cu pandantivele senzaţionale de smaragd ale babei Smoala.

- Baba Smoala?... Ce mai e şi asta?

- Află că baba Smoala e însăşi mama lui Drăgănescu. Cu o oală, smolea vecinic butoaiele mucigăite - fiindcă butoaiele sunt la ei o tradiţie. Toţi Drăgăneştii în Dealul Spirii au fost crîşmari *de pere en fils. Noblesse de baril!*

- O! Nory! Desigur, pe vremea babei Smoala, trebuie să fi fost în mahala o fată rea de gură ca tine, care încă nu învăţa dreptul şi economia politică!

Mini reflectă asupra realităţei unei nobleţi mahalageşti, o tradiţie a unei aceleiaşi clase, oricare ar fi ea, şi care din calităţile ei păstrate intact, din buna ei stare şi purtare, ajungea a-şi forma o educaţie, fie ea chiar la un nivel inferior. O mahala care are valoarea, demnitatea, sculele ei de preţ şi chiar strămoşii ei, ca acea babă Smoală.

- A doua zi după premieră, revuiştii mondeni au tămîiat pe Elena. Nu ştiu dacă n-a acordat şi un *interview.* Mare succes bucureştean, Elena mea! ... Mai are un portret serios la Salon de Ion Maria Longhin ... Elena iscăleşte acum: Hallipa-Drăgănescu. Un reporter ingenios a inovat numele. Elena mi-a mărturisit că asta îi face mare plăcere. E un mare dor al ei, că nu a fost băiat şi nu a purtat numele ca şi firea neamului Hallipa ... Şi Drăgănescu e încîntat! ... Ai văzut-o?

Arătă un auto elegant, care trecuse pe lîngă ele şi acum se oprise la „Hotel Boulevard". Două plastroane albe, aparţinînd la două fracuri negre, scoborau.

- Da! ... parcă! ... zise Mini.

În adevăr, silueta înaltă şi încovoiată a unuia semăna cu Greg!

- E ziua stafiilor, Mini, cu adevărat! ... Încă un banchet! Ce elegantă şi cum îi plac petecuţele! ... Bărbaţii! ... Bravo, Mika-Le! E un preţios auxiliar al operei de distrugere! Mini se nemulţumi:

- Îţi respect convingerile feministe, dar nu şi canibalismul! Dar Nory asupra subiectului arzător nu se mlădia lesne:

- Te superi, Mini, dar nu-mi dai argumente. Mini se uită în jur.

- Vezi tu! E frig ... şi eu port în mine, se vede, amintirea de cînd tremuram firavă pe plaiurile îngheţate ale lumei şi Ei au aprins întîiul foc din cremene ...

Vezi, Cetatea vie în jurul nostru cum ne îmbrăţişează! Eu port în mine nevoia de a mă adăposti şi sentimentul obscur că *Ei* au zidit Cetăţile, cu mintea, cu voinţa, cu braţul...

Forţa care mă uimeşte! ... Şi viaţa, toată viaţa asta imensă care vibrează în Cetate, căreia îi simt acum *pulsul* aci la grumazul mîinei, subt brăţară, bătînd la un loc cu al meu ... eu port pesemne în fiinţa mea conştiinţa timpului de cînd ei stăpînesc viaţa, deoarece acest simţ de robie sălăşluieşte în mine, cea eliberată!

- Da ... da! Ei au zidit temniţele noastre şi ne-au dat focul în păstrare ... la bucătărie.

- Şi acolo! ... Eu nu zic numaidecît că sunt toţi buni, dar că ei ocupă timpul şi spaţiul vieţei mari: a cucerirei, a ştiinţei rodnice - ca şi timpul şi

spaţiul vieţei noastre mărunte.
Eu nu zic că puterea lor nu e adesea brutală şi viaţa lor vinovată sau stăpînirea lor crudă - zic numai că, răi sau buni, Ei le au, nu le avem noi ... şi dacă cumva puterea, stăpînirea, viaţa, le cîrmuiesc vreodată bine! ...
- Asta da! Au toate privilegiile, le batjocuresc şi le trebuie luate înapoi. Mie nu-mi face teorii, adu-mi unul bun, ca să stau de vorbă cu dumnealui... m-ai înţeles? izbucni Nory tăios.
Mini surîse domol.
- Dacă l-aş cunoaşte, Nory, l-aş iubi, şi dacă l-aş iubi nu ţi l-aş aduce pentru că ţi-ar face curte ca toţi ceilalţi şi pentru că l-ai ocărî.
- Gingăşie! ... Nu l-aş ocărî, l-aş spînzura, pentru că mi-a stricat, cu excepţia dumnealui, socotelile bune despre ceilalţi.
Mini căută în aer spînzurătorile. Întîlni, zvelt şi smălţat cu crini de porţelan, stîlpul telegrafului.
Firele diafane palpitau şi muzica lor fină o auzeai ca pe o închipuire. Minunat instrument al inteligenţei, pe care se cînta melodia poemului omenesc al civilizaţiei, aventura extraordinară, pe care cosmul se miră el singur că o petrece.
Erau oprite la colţul bulevardului cu Calea Victoriei. Mini se prefăcu îngrozită de furia lui Nory şi gata să fugă. Era semnalul despărţirei. Îşi strînseră mîna. Aprinsa feministă porni curajos printre reţelele vehiculelor, care se încîlcesc la acea încrucişare.
Mini rămase un minut pe loc, învăluind, cu o privire plăcută, edificiul Cercului Militar, care se proiecta armonios. Privirea nu se adresa clădirei, decît întrucît blocul ei dura un punct de călăuzire în insula vie a Cetăţei.
De pe trotuarul cellalt, Nory se întoarse să mai zărească pe amica ei singuratică. O absorbise Cetatea şi timpul.

III

În dimineaţa-aceea, scoţînd nasul devreme pe fereastră ca să dea drumul zilei să intre în odaia ei adăpostită, Mini simţi dintr-o dată, de la întîia privire rotită în jurul cerului, cît încăpea între coperişurile învecinate, simţi de la prima răsuflare cu care gusta aerul, de la prima lui adulmecare, o asemănare şi lesne îşi dădu seama anume care, atît era de făţişă.
Dimineaţa aceea era la fel cu cea dintr-un august trecut, cînd făcuse cu Lina şi Nory o vizită la moşia Hallipa, o vizită într-adevăr neobicinuită în pomelnicul călătoriilor nevoite ale lui Mini, dar, mai ales, o dată însemnată în viaţa acelei familii.
Ceea ce mai întîi începu să-i dea de lucru lui Mini, pe cînd îşi pregătea frumos pe rînd micile rituri ale toaletei de dimineaţă, era tocmai putinţa asta de asemănare a unei zile cu alta, în desfăşurarea zilelor aşa de uimitor deosebite una de alta. Cu aceleaşi elemente simple în liniile lor principale - cu cer, cu soare - succesiunea neisprăvită a acelor felii de timp în spaţiu crea

miracolul unei reînnoiri perpetui şi pe acel, mai mare încă, al asemănărei atmosferice perfecte.

Căci Mini, fireşte, nu îngăduia acei oameni care cred că toate zilele sunt la un fel, decît aşa cum îngăduia orice alte forme opace ale vieţei.

Mai avea Mini şi plăcuta destoinicie să se ştie bucura de darurile veacului în care trăia. Preţuia acea trecere de ani înapoia existenţei ei şi munca cugetului omenesc care îi procurau putinţa să trăiască acum, cînd atîtea progrese stau la îndemîna fiecăruia şi cînd presimţim pe toate cele care sunt în mers.

În aparatul ei multiplu de simţire, existau pesemne urme de recunoştinţă pentru truda celor care urniseră anevoie nivelurile vieţei spirituale şi practice pînă la civilizaţia de acum.

Izvorul limpede al robinetului care o înfiora cu apa de munte la domiciliu, butonul care incendia firul delicat al becului electric erau voluptăţi prin care constata cu mulţumire că marile sforţări ale geniului erau supuse uzului ei comun.

Era mulţumită că acele cunoştinţe elementare ale unei instrucţii cuviincioase şi obligatorii îi puneau în mîinile tentaculare ale inteligenţei firele cu care să se poată lega, ca de un loc plăcut, de problemele mari. În acea dimineaţă, înarmată cu un burete uriaş - de care era încîntată că a crescut în adîncul mărei divine pentru a-i scălda confortabil umerii - se gîndea comod şi uşuratec la fenomenele astrale, geologice, chimice şi algebrice, anevoios migălite de alţii spre descoperire şi studiu, care compuneau atîtea atitudini de umbre şi lumini, de reflexe şi forme mobile de transpuneri şi dizolvări care hotărau culoarea cerului, savoarea şi parfumul aerului şi situarea locului mic către primejdioasele rotaţii, către amorurile planetare, combustiile interioare ale solului, violenţele, probabil masculine, ale meteorilor şi capriciilor accidentale ale cometelor. Atîtea fenomene pe care un spirit de armonie, demn de ardoare, necunoscut şi incomensurabil, le punea cu generozitate la dispoziţia, ei dis-de-dimineaţă.

Cum însă acel spirit suprem de armonie universală locuia în ţinuturi ale timpului în spaţiu, care încă nu-i fuseseră cu bunăvoinţă puse la îndemîna, Mini credea că în ţinutul propriului tău suflet poţi adăposti o întruchipare fericită, în care să recunoşti şi să iubeşti marile calităţi de coordonare şi armonie, care fac ca universul să plutească sigur şi fericit.

Cu un surîs pe care îl ascundea, se vede, de conştiinţa bucuriei ei proprii ca să nu şi-o sperie, căci oglinda era departe, Mini îşi aminti cu farmec religiile ei scumpe.

Storcea cît mai tare, cu pumnii strînşi, buretele încărcat cu apă. Fiind sigură că nu e o fiinţă crudă, îi convenea să admită că în oricare om există un atom în germen din fiece simţire. Toate sentimentele esenţiale sunt în noi, în doze însă divers proporţionate, care, calculate, dau ca rezultat fiinţe rele, bune, crude, blînde ... Numai anomaliile sunt unilaterale.

E un lucru pe care trebuia neapărat să-l amintească ucenicului Rim, ca să ţină seama cînd scalpează fibrele de gruparea lor, şi să poată deosebi pe cele care dau funcţii generale de cele care arată „particularităţi". Dar cum să

convingă pe opacul Rim că acesta e scopul adevărat al migălelilor lui anatomice! El era numai un instrument orb si surd de preciziune.

... Şi, deoarece Mini era blîndă, constată că acel vestigiu de cruzime, care făcea să se slujească de cadavrul simpatic al bureţilor fără nici o mustrare, o înrudea de departe cu acei oameni care odinioară întrebuinţau sclavi drept instrumente, dar cu cîtă superioritate de epocă şi de sentiment asupra lor, ea, care aproape-aproape se simţea miloasă faţă de o vietate aşa de primitivă ca a buretelui.

În acelaşi timp, gîndul că taina şi potecuţele acelor mări perfide şi căpcăune sunt la îndemîna negoţului omenesc şi că bureţii, locuitori aderenţi ai profunzimilor, se găsesc pe toate cărările o umplea de un fel de vanitate. Nu semăna deloc cu acele femei - cu cele mai multe, zice-se - care vor la picioarele lor oameni şi lucruri, dar nu-i lipsea desăvîrşit o astfel de înfumurare feminină. Faptul că atîţia învăţaţi, cu şi fără ochelari, prin cercetări mai aride ca stîncile pleşuve, îi puteau oferi cîndva cunoaşterea deosebirei şi asemănărei zilelor trecătoare, îi da un amestec de milă şi orgoliu.

Ceea ce încununa orgoliul lui Mini era însă putinţa de a-şi controla propria atitudine. Acea cenzură pe care un martor ironic o făcea gîndurilor ei măreţe şi care îi da virtutea aleasă a umilinţii.

Dar măsura supremă, pe care o putea atinge, nu era mîndria de a se identifica cu un strat superior al vieţei, era starea aceea cînd ea, Mini, nu mai era glorios înglobată în substanţa ultimului strat luminos, ci era un atom plăpînd, desprins din el, în preajma unei lumini noi, care abia se întrevedea. Atunci, uşoară, plutitoare, uimită, sta ca un fulg în pragul unei ferestre, privind spre un început al cunoaşterei. Cu o desfătare leneşă, Mini îşi isprăvise baia. Lăsă din mîini buretele mare, privindu-l cu un surîs. Nimic din substanţa minunată a naturei nu e străin de făptura omenească. Nu numai ochii deschişi pretutindeni ai porilor absorb, dar inima, acolo înăuntru, spongioasă, o putea strînge tare ca pe un burete sub apa vie, pentru a stoarce apoi din ea, prin toate alveolele, izvoarele simţirei.

Bine aşezată acum într-un fotoliu, îşi cobora gîndurile din cer pe pămînt. Aterizau cu o înlesnire şi siguranţă de mişcări pe care încă nu o aveau aerostatele.

Aşadar, se putea ca zilele să se asemene! Dar faimoasa vizită la Hallipa fusese într-un august si acuma era abia sfîrşit de aprilie. Cum şi ce fel o astfel de transpoziţie?

Era un timp de cînd pierduse de urmă familiei Hallipa. Nu-i mai întîlnise nici în Cetatea vie, nici în conversaţiile Linei şi a lui Nory. Ce va fi devenit acea Lenoră îndurerată?

Cum avea după-masa liberă, Mini se gîndi să meargă devreme la Rimi. Va întreba pe Lina ce cale luase de atunci pînă acum „drama Castelului" şi va căuta să prindă vreo licărire de adevăr asupra luptei care se dă în trupul cărnos al Lenorei de către o conştiinţă obscură. Vidul mic al după-amiezii va fi astfel împlinit şi asemănarea zilei va aduce astfel cu ca pe Hallipi, dacă nu cumva Hallipii trimiseseră spre ea acel zvon matinal.

Lina nu era acasă şi Rim fu mirat că Mini, de la uşă, în loc de vreo nouă descoperire, îl întrebă dacă a fost vreodată la Hallipi, la moşie. Rim nu părăsea niciodată oraşul şi, ca un tramvai de parcurs unic între facultate si locuinţa lui Romulus, nu cunoştea alte schimbări de direcţie decît plimbări pedestre spre Cotroceni sau spre Pake, după cine ştie ce indicator fix al orînduirii.

Aventuri extraordinare îl duceau arare pe Calea Victoriei, unde părea exotic, sau la Filantropie, unde Lina avea servici pînă la 12.

Totuşi, doctorul Rim, în aşteptarea Linei care nu putea întîrzia, intră în subiect cu oarecare spirit de mahalagism, care era în ziua aceea pe placul lui Mini.

Nesăbuită cum era Lina - asta era opinia concisă a lui Rim despre nevastă-sa - n-o putea vindeca de „familie". Doctorul Rim pronunţa cuvîntul „familie" cu ironie. Lina rămăsese „de la Tecuci" - ceea ce părea lui Rim foarte meschin. Totuşi nu avea nimic de zis împotriva Lenorei Hallipa. Era femeie foarte plăcută. Plină de voluptate şi pasiune, frumoasă ca o Venus - doctorul Rim devenise mitologic - şi pe care o primea cu plăcere, fiindcă toată casa mirosea a parfum şi se umplea de haine subţiri şi feminine, de aceie *deshabille-uri* a căror întrebuinţare Lina, fireşte, nu o cunoştea. În oraş, dimpotrivă, verişoara era totdeauna simplu îmbrăcată, ceea ce, după gustul doctorului Rim, făcea un contrast savuros ru cochetăria ei intimă, cum se exprima. Pe Lina nu o putuse dezvăţa de a se îmbrăca ridicol, cu flori roşii la pălărie.

Doctorul Rim - cronicar de modă şi expert feminin - era plin de noutate pentru Mini.

În adevăr, buna Lina cumpăra la întîmplare azi o rochie gata şi neîncercată, verde sau albastră de obicei, mîine o manta de mătase sau de catifea, după sezon, şi pălării care se nemereau, e drept, cu flori sau pene roşii. Acea licărire da poate vreo veselie ochilor ei fixati de obicei pe orizonturi aşa de tenebroase în profesia moşitului perpetuu, sau poate deprinderea sîngelui o atrăgea spre roşu ca pe un taur.

Într-o zi discuţia între Rim şi Lina, pe subiectul unui trandafir roşu de cîrpă la pălărie, avusese loc în faţa lui Mini şi Nory. Lina, astfel înfruntată, se supărase de tachinările doctorului, se învineţise înăbuşit, cum îi era felul, ba chiar se înrăise, se vedea bine că are venin în ochi şi pe buze, dar nu spunea un cuvînt, numai fum pe nas scotea cu răsuflarea ei astmatică. Biata Lina ... Rim faţă de public căutase să fie cît mai ironic şi îl prindea aşa de rău, încît Mini avusese o mişcare interioară care îl azvîrlea peste fereastra deschisă: o mişcare calmă, fără violenţă sufletească, aşa cum ai goni un bondar supărător.

Nory închisese discuţia cu un cuvînt nemerit. Declarase că acel gust la Lina era un „roşu puerperal".

În ce priveşte echipamentul Linei, rochia ei verde sau albastră, purtată, de dimineaţă pînă seara, la gospodărie, la spital, în oraş, lua aşa de mult forma bunei Lina, o formă boţită şi curată, încît părea una şi aceeaşi rochie şi una şi aceeaşi cu ea. Iar „mantourile" de mătase, lux personal rămas din cine

ştie ce aspiraţie de fată săracă, pierdeau de la început orice lustru şi ostentaţie şi se mototoleau în jurul stăpînei cu modestie şi stîngăcie.

Pentru a-şi ilustra opiniile asupra Lenorei, doctorul Rim avu buna idee să-i arate o fotografie. Mini o cercetă cu atenţie. Nu-şi putea deloc închipui pe Leonora la oraş şi în ţinută de stradă, departe de un pat cu polog de *tulle* şi panglici *mauve,* altfel decît conturată plastic de un chimono indiscret, pe care, strîngîndu-l printr-un gest permanent în jurul corpului, părea a se dezbrăca astfel la fiece minut.

Pe bună dreptate Mini se mira ca de o anomalie de o Lenoră aiurea şi altfel decît în cadrul amorului şi capotului conjugal.

În taior clasic de culoare închisă, cu o pălărie cu borduri mari, Lenora, în fotografie, părea o moşiereasă la oraş, şi toată frumuseţea ei era denaturată.

Aşadar, Lenora, cînd venea la Bucureşti, găzduia la ei?

Da! Lina n-ar fi admis altfel şi lui Rim îi făcea plăcere, schimba monotonia cotidiană. Rim dormea atunci în birou, Lina în sufragerie şi camera lor aparţinea frumoasei Lenora.

Mini asculta cu interes. Acel Rim, căruia îi plăceau tulburările domestice, îi părea nou. L-ar fi crezut metodic, ordonat şi meticulos. Cînd pleca la facultate, doctorul Rim saluta pe verişoara în pat, albă şi pufoasă ca o lebădă.

Mini îşi confirmă în gînd imaginea exactă.

La unu, cînd se întorcea, îi bătea în uşă pentru dejun şi apărea proaspătă şi „aperitivă", sublinia spiritual profesorul, împrăştiind parfumele baie, de pudră, de cochetărie feminină, ceea ce schimba cele două mirosuri ale Linei: iodul şi tutunul.

Doctorul Rim nu fuma şi nu practica medicina, avînd oroare de ţigară şi de medicamente. Grija Linei de a se purifica de urmele dezinfectantelor diverse, pentru a nu-l supăra, nu reuşea deplin să înşele mirosul fin al ilustrului. Cît despre ţigară, o prefera lui bărbatu-su, se plîngea patetic doctorul.

În adevăr, Lina ar fi murit - mărturisea - fără ţigăruşă. Plăcerile ei erau aşa de puţine!

Frumoasa Lenoră fuma şi ea, dar o ţigară delicată pe zi, la cafea; aşa de "adorabil", încît Rim încerca şi el una, ca să ţie companie. Lenora nu trăgea ca o „şerpoaică", ci o mesteca numai cu buze roze - *histoire d'etre plus tentante* - emitea cu accent nemţesc Rim. Era o femeie cu adevărat încîntătoare, plină de capriciu, dar care da în schimb. Şi Rim părea pătruns de meritul acelui dar.

Hallipa era un om fericit şi Lenora o femeie cinstită de speţa cea mai bună, pe ale cărei calităţi de interior le stima mult, explica uscatul Rim, şi cuvintele „cinste" şi „stimă" sunau solemn.

Portretul Lenorei la oraş satisfăcea intuiţiile lui Mini. Aşadar, cîteva zile în fiecare sezon, alcovul unei văduvii provizorii era mutat la Lina, întrerupt de scurte campanii cu trăsura în Lipscani.

Dar acum în urmă mai venise oare Lenora şi cum de nu o întîlnise la ei?

Nu! Lenora în ultimul timp plecase la Viena, unde avea pe Coca-Aimee în

pension şi pentru un consult de medici. Ipocondrie de femeie răsfăţată. Corpul admirabil al frumoasei Lenora nu putea avea nici o suferinţă alta decît amorul! Un capriciu o dusese la Viena în loc de Bucureşti.

Doctorul Rim regreta, schiţa chiar un suspin. În ziua aceea nu avea nici o teamă de ridicol. Sufletul lui îşi uita învelitoarea trupească, şi rezultatul era un fel de maimuţă lirică.

Mini aruncă asupra lui Rim o privire de ansamblu, începînd de la fruntea enorm lărgită de părul care, fără chelie, începea să o decoreze departe pe tigvă, blond închis cu fire lungi şi grase, aşa de periate că păreau lipite. Nasul cu două proeminenţe, lung şi subţire, mustaţa rară, din fire mîncate parcă de molii, pe gură cu rînjet neplăcut. Ochii albaştri miopi, subt ochelari de baga, gîtul lung, strîns în gulerul aşa de bine scrobit încît adeverea plictiseala Linei, care trebuia să cumpere aproape unul pe zi şi nu găsea decît anevoie aşa de înalte. Redingota era periată de prea multe ori pe şeviotul obosit, şi picioarele scheletice pluteau în pantalonul cu dunguţe *gris,* ţinută doctorală de congres, pe care Rim nu o părăsea niciodată. Gloria lui erau ghetele de dimensiuni foarte mici faţă de un corp aşa de lung, şi subţiri ca şi cum ar fi acoperit nu o labă, ci un singur os.

În ziua aceea Rim se credea în concediu de la studii şi, în rol de gazdă amabilă, era foarte vorbăreţ. Îşi expunea concepţiile cu multă bunăvoinţă. Descrierea sugestivă a meritelor casnice ale Lenorei şi indiferenţa, dacă nu chiar antipatia, pentru Lina păreau mărturisiri asupra gusturilor şi aspiraţiunilor neîndeplinite ale marelui doctor.

Era totuşi greu să identifici acele aspiraţiuni cu Rim!

Nory povestea că doctorul îi declarase că toate femeile, chiar ea, care se pretindea practică, se ocupă de „lucruri secundare". Nu explicase mai limpede, fiind scump la vorbă, dar Nory tălmăcise.

Ştia de la studente că, la începutul de an al cursurilor, profesorul adăoga, pentru pedagogia fetelor anume, o perifrază care le îndruma spre „lucrurile principale ale vieţei".

- Anatomie aplicată! glumea Nory, dar degeaba, el rămîne tot un teoretician de nevoie. Cine Dumnezeu ar putea *aplica* cu Rim? Halal bucată anatomică!

Nory era o nebunatecă, dar, de fapt, Rim rămînea pentru publicul spectator, în adevăr, mereu un om grav, onest, ascetic, caricatural şi savant. Şi poate el nu era nimic din toate astea!

Amintindu-şi anecdota lui Nory, Mini hotărî, după privirea de ansamblu, că doctorul Rim, ca şi atîţia, avea un trup sufletesc care contrazicea pe cellalt. Arareori cele două trupuri se suprapuneau desăvîrşit, dar un aşa de mare contrast era totuşi ceva rar.

Cu un creion fin în degetele cugetărei, Mini acum făcea un desen în care trupul sufletesc al lui Rim, plin de ispite, iubitor de alcov şi parfumuri, nevoit să-şi exteriorizeze aptitudinile pasionale prin fizicul aceluiaşi Rim, făcea contorsiuni desperate şi comice. Acel *fra-diavolo* interior, cu pofte şi voce grasă, făcea pe Mini să rîdă înăuntrul ei cu hohot. Ideea că Rim are în el pe frate-su, dracu', o distra aşa de mult că surîse, de fapt, Rim, amabil, colabora

la acel surîs cu al lui.

Desenul progresa în linii sigure, deşi mîinile de carne ale lui Mini ar fi fost incapabile să aştearnă pe hîrtie nici chiar o efigie pe departe asemănată lui Rim, necum acel dublu. Aşadar, talentele făpturei noastre sufleteşti pot fi altele ca cele pe care le putem vădi. Dar frica cea mare a lui Mini era ca sufletul ei să nu fi avut cumva alt fel de mîini ca ale ei, cele de carne. Le vroia identice. Trăia prin ele desăvîrşit ,simţirea şi dorea ca ele, cel puţin, să cunoască voluptatea iubirei depline şi perfecte.

Rim, azi, nu bănuia că întrebările ei despre Lenora nu erau o ciripire plăcută, cum zicea galant, şi că ceaiul în *tete-a-tete,* pînă vine Lina, era numai o prelungire de informaţie în folosul acelor socoteli despre existenţa definită a unui trup sufletesc, care preocupa pe Mini. Acea cărnoasă Lenora, de exemplu, căreia trupul unor simţiri primitive, necontrolate de puţina ei inteligenţă, îi zvîrcolea făptura aşa de puternic. Ea singură nu se putea deprinde cu ideea că acţiunea unor sentimente aşa de neorganizate putea da aşa efecte uimitoare în acel volum de carne pasivă.

Mini se uită încă o dată la fotografia Lenorei. Îşi aminti că Lina îi spusese că verişoara la 17 ani, înaltă, subţire, cu un cap de înger, era un tablou. Atunci o cunoscuse Lina întîi, fiindcă Lenora locuia la Mizil, cu tatăl ei divorţat, şi venea numai rareori la Tecuci, la mamă-sa, care sta cu băiatul, cu acel Lică Trubadurul.

Împărţirea asta benevolă a copiilor părea inversă, dar corespundea cu sentimentele foarte accentuate ale acelor părinţi: unul, alintînd fata; cealaltă, băiatul, pînă la măsura unor certuri grave, cu rezultate triste asupra educaţiei mostrelor respective.

La Mizil, tîrguşor muntenesc cu ifos şi culoare locală, Lenora pierduse accentul tecucean, pe care Lina îl păstra cu prisosinţă şi cu oarecare farmec.

Mama Lenorei şi a lui Lică era vară bună cu tatăl Linei, farmacist pe Strada Mare din Tecuci. Acestea erau legăturile de rudenie. Acolo, în fundul farmaciei, Lina hotărâse să înveţe medicina printr-una din acele dorinţe de a urma şi înălţa în grad profesia părintească. Fusese, în adevăr, cea mai mare dintre cinci fete - băiatul familiei. Celelalte surori erau pierdute prin Huşii şi Vasluii obscuri, la gospodăriile lor modeste. Lina era „perla".

Rim punea în cuvîntul „perlă" tot disponibilul lui de ironie. Cu laşitate, Mini îşi lăsa prietena pradă unghiilor lungi şi ascuţite, cu adevărat, ale Rimului. Cum oare putea desena aşa de fin cu peniţa cu aşa gheare?! Pe Mini o enervau ca un ferăstrău cînd zgîriau sugativa în formă de game şi arpegii, cu sunetul suplimentar de castaniete ale falangelor, acompaniament muzical obicinuit al nesuferitului Rim. Căci avea pentru ilustrul doctor o aversiune strictă, pe care o încătuşa; de o parte, afecţia pentru Lina, de altă, interesul pentru descoperirea posibilă, pentru vreo schiţă sau proiecţie viitoare cu putinţă a „trupului sufletului".

Mini pase la loc, pe birou, cartonul mic al fotografiei Lenorei. Rim o întrebă dacă ştie că verişoara a mai fost măritată. Mini ştia, vezi bine. Pentru Mini, Lenora nici nu putuse fi vreodată altfel decît măritată. Nu contesta că va fi fost cîndva o fată ceva mai slabă, cum povestea Lina. Nici nu avea

ideea preconcepută a vreunui viol timpuriu sau credinţa că în strîmtoarea vieţei tecucene educaţia îi fusese aşa de puţin ocrotită încît avusese o precoce cunoaştere a tuturor aspectelor traiului. Mini credea mai puţin decît atît şi mai mult. În Lenora acel instinct, acea cunoaştere trăia şi crescuse cu ea, într-o aşteptare firească, pentru care era gata de întotdeauna, cu o copioasă naturaleţă.

Fireşte că Mini nu ar fi spus părerile astea tare, pentru că opiniile şi limbagiul sufletului nu sunt în curs, dar Rim, atunci cînd lăuda calităţile maritale ale Lenorei, credea acelaşi lucru, întocmai. De altfel, în cutia cu secrete a bunei Lina, caseta aceea frumoasă din lemn de trandafir, lucrat din bucăţele ca un mozaic, Mini văzuse o altă fotografie, o Lenora travestită în văluri de mireasă, galeşă şi promiţătoare, la braţul unui locotenent oacheş şi frumuşel, cu pinteni şi bivndenburguri. Evenimentul nu mirase pe nimeni în mica garnizoană mizileană, unde tatăl ei era şef de accize, post modest, dar rentabil şi onorabil, pe care strălucitoarea Lenora, de pe atunci nelipsită de la baluri, *pick-nick-uri* şi cavalcade, îl înălţase în rang.

Amănuntele astea erau date de Lina în zilele cînd, aşezînd cu levănţică şi sulfină rufele în şifonier, dezvăluia suvenirile de acasă, oftînd. Niciodată în orele de repaos buna Lina nu trăia altfel decît în acele amintiri, care lui Mini îi plăceau ca nişte poveşti foarte vechi, mai vechi de la o generaţie abia înapoi, decît de un veac înapoi. Le asculta cu plăcere, dar fără să le poată lega de existenţa actuală a Linei, a Lenorei. Era ca o carte cu poze naive, ca un album cu mode comice, ca un număr vechi dintr-un jurnal umoristic cu glume ieşite din curs.

Tecuciul, Mizilul îi păreau simpatice suburbii mărunte: erau vestigii de moravuri, pe care le pipăia delicat cu mintea: erau fişe de caracterizări mărunte, pe care le strămuta pentru nevoie cu gîndul.

Amica Nory nu putea suferi provincia mică: „Cuiburi de ploşniţe", la figurat ca şi la concret, zicea. Nu simţea pitorescul orăşelelor scunde, în care fiece om pitulat, reprezintînd disproporţia unei aspiraţiuni prea mari pentru adăposturile lui, este deci o energie la pîndă. Nu se gîndea că acele puteri mărunte, dar neîncăpătoare, se revărsau pînă aci, în Cetatea vie.

Nici satele nu-i plăceau. Nu era agrariană. Numai centrele comerciale şi industriale o mulţumeau ca fiind favorabile feminismului. Centrele mari erau pentru ea: Bucureştiul, Galaţii, Oradea, Aradul, indiferent. Unificarea solului era pentru Nory un fapt împlinit. De cînd pantofii de lux veneau de la Temişoara, de cînd „trapista" era brînză naţională, de cînd parfumul în sticle bizare era industrie proprie, Nory luase cu simplicitate şi confort posesiune teritorială. Erau numai cîţiva inşi de specialitate - politicianii - care încă nu se înţelegeau asupra unor amănunte - adică afaceri de partid. Aşa credea Nory.

Acei mărunţi locuitori provinciali, dispreţuiţi de Nory, luaseră şi ei posesie teritorială din acel sentiment de expansiune care există în omul ce are posibilităţi de expansiune. Mini însăşi trăise întotdeauna după o hartă mai puţin exterioară ca cea geografică, dar foarte precisă: aceea a unor drepturi fireşti. Omul, ca şi popoarele, are în el simţul subdiviziunii, dar şi al multiplicărei. Simţul proporţional că face parte dintr-un numerar mai

însemnat chiar de n-ar fi încă însumat. Întotdeauna Mini crezuse că aparţine unui popor mare.

Totuşi, la gîndul că Lina, Lenora, Lică, atîţia alţii, mulţi, veneau de-acolo, de prin cuiburi obscure, în Cetatea ei vie, că ei îi compuneau existenţa, iar Cetatea, cea făcută de ei, îi prefăcea, Mini rămînea mirată, cu fila neîntoarsă la cartea basmelor de ieri.

- Da! Lenora vine la noi cu precădere şi fără să mă măgulesc socot că se înţelege mai bine cu mine decît cu Lina, care o slugăreşte, urmă doctorul Rim.

Mini simţi că răbdarea-i se oboseşte faţă de dispreţul neobosit cu care azi Rim copleşea pe Lina. Ar fi plecat, de nu s-ar fi apropiat sosirea chiar a Linei, pe care vrea să o vadă, o dorea chiar, ca şi cum ocările lui Rim în lipsă o putuseră mîhni, ca şi cum ele erau o boală cronică, de care o va vedea după chip că sufere, ca să o poată mîngîia. Vroia să o şi întrebe ce mai e pe la moşia Hallipa, căci se vedea bine că Rim nu e ţinut la curent.

Se gîndea acum la acel Rim şi la ceea ce ştia din biografia lui. De pe scaunul pe care şedea, de partea opusă a biroului, Mini fugi pe divan. Atunci Rim începu să răsfoiască nişte dicţionare medicale voluminoase, lingînd cu degetul fiecare pagină întoarsă.

... Tot în cutia mare de lemn de trandafir era şi o fotografie *a* lui Rim ca logodnic. Un vlăjgan blond şi nesărat, care nu ştia ce să facă cu mîinile mai lungi ca pulpanele redingotei. Pe alt cartonaş Lina era o fată puţintică, negricioasă, urîţică şi amărîtă de pe atunci.

Cum Mini o întrebase dacă a cunoscut pe Rim la facultate, Lina îi povestise, dar fără prea multe amănunte, că era încă studentă bătrînă cînd Rim, de pe atunci doctor de plasă în judeţ, venea pe la farmacie să stea de vorbă cu ea. Cînd terminase şi rămăsese internă la Maternitate, Rim, într-o vacanţă de Paşte, îşi făcuse propunerea. El studia atunci mult şi trimitea lucrări peste lucrări pe o parte, pe de alta petiţii peste petiţii ca să i se dea o docenţă.

După nuntă vorbise şi ea profesorului C, care o proteja, şi, destul de repede, Rim fusese numit asistent la Iaşi. Norocul lor fusese că marele mamoş C, care era bun cu ea ca un tată, îmbolnăvindu-se tocmai cînd avea un caz excepţional la o casă „foarte nobilă", o recomandase în locul lui.

Era prilej de încredere şi răspundere: ieşise cu bine şi rămăsese de casă.

„De casă mare!" glumea Nory.

Cariera îi era făcută. Toată aristocraţia nu mai vroia să vie pe lume decît pe mîinile ei şi parveniţii la fel, fireşte. Repede după asta, Rim fusese numit suplinitor, apoi, prin concurs, profesor de anatomie la Iaşi, dar abia acum, în urmă, se putuse anevoie muta la Bucureşti, fiind luptă aprigă şi făcîndu-se politică multă, cu tot ordinul venit de sus.

Faţă de o carieră aşa de limpede, parcursă cu ajutorul exclusiv al femeiei şi faţă de convieţuirea aşa de recentă a celor doi soţi, care pînă atunci trăiseră la distanţă, profesorul Rim se arăta ingrat şi răutăcios.

„Mai bine rămînea la Iaşi", se gîndi Mini, mai ales că Lina povestea ce bine se simţea Rim acolo, cum frecventa numai pictori şi muzicanţi - cele

două arte în care era aşa de priceput. Dar ambiţia nu-i putea îngădui să nu ia catedra de anatomie din capitală, care i se cuvenea. Buna Lina era convinsă de meritele deosebite ale savantului Rim şi cunoştinţele lui artistice îi impuneau mare respect, ea fiind desăvîrşit opacă pentru muzică şi pictură.

Cum tăcerea se prelungea, Mini, ca să spună ceva, întrebă:

- E inteligentă doamna Hallipa?

- O femeie frumoasă e totdeauna inteligentă ...

Lina sosise şi intră grămadă. Sărută pe Mini. Era congestionată ca de obicei. Mini spunea adesea cu grijă că Lina e un tip apoplectic. O calma Nory:

- Lasă femeia în pace! E scurtă în gît. Atîta tot!

Încă sufocată de graba cu care venise, întrebă pe Rim dacă l-ar supăra vizita Elizei.

„Cît protocol!" reflectă Mini.

Rim, galant, se arătă încîntat că vede pe „verişoara Eliza".

Mini rămase întrebătoare: încă o verişoară!

- N-o cunoşti, Mini, pe Eliza? A lipsit cîtva timp la Călăraşi. Acum s-a stabilit aici cu totul. E vara primară a lui Doru Hallipa. O văd rar. Eu cu ocupaţiile mele, ea cu ale ei! E foarte elegantă şi iese mult. Eliza dictează moda în familie şi face comisioanele Lenorei.

Aşadar, grija bunei Lina pentru Eliza nu era străină de familia Hallipa nici acum.

Mini văzu că planurile ei de informaţie sunt zădărnicite de acele vizite. Ar fi vrut să plece, dar se temu ca Lina să nu se nemulţumească dacă o lasă singură cu musafira. Părea că pune oarecare nădejde în Mini pentru vizita asta, la care ţinea să facă faţă şi care o stînjenea parcă. Acea Lina, aşa de autoritară şi de stăpînă pe ea în profesie, era în lume nespus de timidă. Rămase. De altfel, subt o altă formă, familia Hallipa iarăşi îi ieşea înainte.

Odihnită, Lina porni, tot grămadă, să aşeze ceaiul cu baba. Cînd se întoarse avea o rochie verde cu găitane multe. Rim privi pe Mini cu aere de complicitate, dar fără de succes.

Mini era iritată împotriva lui pentru ostilitatea aceea permanentă către Lina, ostilitate, de altfel, cu forme flegmatice şi politicoase.

Îi veni în minte că e poate din pricina că sunt de naţionalitate diferită. Poate că asta era o pîrghie nesimţită care dezgrădina acordul lor bun. Cine poate şti! Astfel de căsătorii, făcute fie din amor, fie din calcul, au numai o parte limitată de înţelegere. Sunt ca două circomferinţe care se întretaie pe o porţiune comună şi rămîn cu totul despărţite celelalte două spaţii: ale educaţiei, ale amintirilor ...

Dacă cumva porţiunea de contact sufletesc sau de interese sufere pagube, cataclismul geometric al căsătoriei e deplin.

Pe cînd în căsătoriile conaţionale sufletele sunt discuri metalice care se ciocnesc cu răsunet şi cu tamponare variată, dar adecuată.

Nory exprima aceeaşi părere despre Rim, dar mai lapidar:

- Slutul de neamţ! zicea, cînd Lina era înfruntată de doctor. Felul de a se exprima supăra pe Mini, care o certa:

- Tocmai tu, fată cultă şi fără prejudecăţi, păstrezi un aşa limbagiu faţă

de un străin, parcă ai vorbi de păgîni? Tu, feministă, deci adepta unor mentalităţi mai largi, ai tonul ăsta de zeflemea şi de poreclă aşa de vulgar!

Dar acum, ea însăşi zicea cu gîndul, dacă nu chiar cu vorba: „Slutul de neamţ!". Pesemne năravul românului are şi el un rost: eleganţa şi cordialitatea către străin sunt în funcţie de atitudinea lui respectivă. Azi, Rim era de vină. El se arăta prea arţăgos şi străin.

Totuşi problema căsniciilor de felul ăsta putea fi privită şi în alt fel. Ciocnirile dintre educaţii deosebite ar fi putut, dimpotrivă, să fie mai netezite: vrajba să nu aibă atîta putere şi ecou, să nu doară aşa de tare loviturile şi vorbele de ocară - dacă cumva s-ar fi dat tava - cum zicea Nory, să pară mai cuviincioase, ca şi necuviinţele spuse sau scrise în limbă străină.

Evident că Rim nu înţelegea singurul farmec al Linei, farmecul ei indigen. Bunătatea ei ca azima caldă, trudnicia ei de gloabă credincioasă şi hazul ei „de la Tecuci".

Cu toate că era născut în ţară, dintr-un tată vameş vechi şi de treabă, naturalizat de mult, Rimul mesteca printre dinţii galbeni dezgusturi de lege streină şi-şi oprea cu bună creştere strănuturi de dispreţ către nevastă-sa tocmai pentru ceea ce era în ea simpatic şi inerent.

Altfel, de la depărtare, era mai sentimental, şi Lina îi arătase de la Iaşi scrisori lungi, pline de stil şi compoziţie, cu o caligrafie admirabilă de unghiuri mici şi egale, care ameţeau pe Mini şi îi aminteau pedepsele la şcoală în ora de germană. Erau acolo fraze metodice asupra sănătăţei şi petrecerei reciproce şi *gritsse* prelung întortocheate şi stimabile. Separaţia de corp ar fi trebuit prevăzută în contractul acestui menaj.

Se auzi la intrare un zgomot de voci amestecate şi de rîsete.

- E şi Lică! zise Lina uitîndu-se la Rim, care nu clinti.

Pe Lică Trubadurul, Mini nu-l văzuse decît pe apucate, pe după o uşă sau alta, totdeauna fugind în momentul cînd intrai, ca o rudă subalternă, care ocoleşte musafirii. Îşi închipuise că acel pierde-vară - cum îi zicea uneori Rim, cu glasul lui placid - le cere adesea servicii.

- Da! Cred că îi ciupe de parale bune! confirmase Nory.

Glasul lui Lică nu-l auzise Mini niciodată. Era afon, ceea ce corespundea cu silueta lui discretă şi fugară, dar nici nu-l zărise altfel decît fluierînd. Avea deci viers!

- Da! Fluieră ca un mierloi a pungă goală şi a muiere, glumea Nory, liber-cuvîntătoare ca şi liber-cugetătoare.

Mierloii ăştia, reflecta tot Nory, sunt un fel de pasări care fluieră mult şi se înmulţesc puţin!

Mini, nefiind tare în ornitologie, nu o putea informa.

- Ce gură rea ai! o mustra Lina, roşie-vînătă la faţă numaidecît.

- În adevăr, Nory! Ce ai cu prăsitul mierlelor? rîdea Mini.

- Cum ce am? Nu ţiu subt vigilenţa mea secţia de copii părăsiţi ai „Asistenţei"? Destui pui de mierlă! Nişte miorţăiţi pe care te lupţi să-i întreţii „vii în viaţă"! Ne ocupăm, mă rog, de repopulare.

- Se simte vreo lipsă? întrebă Mini.

- Atunci de populare, dacă vrei! Noi ne gîndim la ziua de mîine. Dacă e

vorba că trebuiesc mierloi, cel puţin să fie făcuţi ca lumea.

- Nu văd raportul cu Lică!

- Cum nu-l vezi? Căutăm, ţi-am spus, *soucha.* Cînd ne soseşte proaspăt cîte un *Kinder,* ne uităm cu interes la aducător, ca să ştim ce ne aşteaptă. Lică e un papugiu, dar îl cred reproductibil. Numai că nu e bun muşteriu. Nu ne aduce pui la cuibar. Fluieră şi sare din cracă în cracă, mai mult decît se ocupă de opera noastră socială.

Nory rîdea atunci zgomotos, dar fără de veselie, despre un subiect pe care, de altfel, îl lua în serios. Avea un dublu principiu şi o dublă activitate: era duşmana bărbaţilor şi amorului şi protectoarea oficială şi zeloasă a maternităţilor clandestine.

Linei, în timpul conversaţiei, nu i se limpezea deloc tenul.

„Are o acnee, gîndea Mini, sau, în adevăr, nu poate suferi nici o glumă despre familia ei."

Era crîmpeiul de conversaţie care trecu prin mintea lui Mini cînd Lina anunţase pe Lică. Se auzea în antreu timbrul sonor, dar nemuzical al lui Nory şi un alt gungurit de turturea, probabil doamna Eliza. Trubadurul era afon ca de obicei şi totuşi şuierase el pe-acolo şi era pricina probabilă a trilurilor feminine.

„Are să rămînă tot după uşă?" se întreba Mini, şi rămase mirată cînd îl văzu intrînd. Părea curios că e fratele doamnei Hallipa. Nici o asemănare! Mini nu băgase de seamă prezintarea. Lică? ... şi mai cum? Care fusese numele de fată al Lenorei Hallipa?

Dinapoia biroului, Rim nu se clintise, salutînd ca de la înălţimea unei tribune. Făcu numai un semn lui Nory, arătîndu-i un scaun apropiat.

- Viu pentru Mini! declară Nory trîntindu-se alături de ea pe divan.

Formau acum patru grupuri distincte: Rim - Nory cu Mini - Eliza cu Trubadurul - şi Lina.

Rim pusese ochelarii şi schimba de la distanţă cîteva vorbe cu eleganta Eliza, care părea că face o sforţare adresîndu-se unui aşa de ilustru personagiu. Lică atunci rămînea în pauze respectuoase, lăsînd să cadă cuvintele oracolului, dar schiţînd pe buze gestul fluieratului lui obicinuit.

Lina se apropie de doamna Eliza şi începu cu ea o conversaţie cam monotonă la început, dar care se înviora treptat, apoi micşorară chiar diapazonul pentru a şopti cu familiaritate. Se auzea numai „dragă", la interval.

- Ce e cu doamna Eliza? întrebă Mini. Nory înălţă din umeri.

- *Beaute,* pentru zile fixe cu joc de cărţi: o gîscă! ... A fost logodită cu Hallipa înainte de Lenora *bella.*

Mini se uită curioasă la acea ex-logodnică, Hallipa, omul statornic şi chibzuit, logodit şi dezlogodit îi contrazicea puţin ideile. Ceaiul aduse grupurilor o mişcare.

- N-am avut timp să vă fac îngheţată, se scuză Lina.

Nory se oferi pentru serviciu ca fată a casei. Lică, alăturînd ghetele subţiri şi ajustate, le privea acum lustrul.

Probabil frate mult mai mic al Lenorei, acel Lică! Părea foarte tînăr. Un

cap subţirel de sergent-plutonier frumuşel, cu mustaţă mijită neagră; părul ondulat, pomădat, cu cărare în lături şi freză stufoasă în faţă. Haine de plutonier îmbrăcat civil, cu o cravată roşie, posttakistă, nu comunistă. Părea mai firesc să-l întîlneşti în scenete de mahala decît în viaţa modernă sau în intimitatea familială a profesorului Rim. Foarte puţin universitar, Lică! Desigur, patru clase primare la Tecuci.

Mini se întreba acum cît timp să fi trecut de cînd societatea prenumăra în chip obicinuit exemplare de felul lui Lică. Cum erau pavate străzile pe atunci şi dacă aspectul scumpei Cetăţi era primitiv şi pitoresc cum i-l descria uneori bătrînul ei moş ... Dacă cumva Lică, actualul, apucase pe baba Smoala în Dealul Spirei, pe cînd era plutonier activ. Subţirel, sprinten, Mini parcă îl vedea cu o nuieluşă tachinînd peste garduri domnişoarele cartierului.

Lică Trubadurul şoptea din cînd în cînd ceva Elizei, ţinînd ceaşca de ceai pe genunchi, şi vorbele îi şuierau îndemînatice şi dosnice pe buze. Era felul lui de a vorbi. Eliza rîdea delicat, ducînd la gură, dar fără să o apropie prea mult, o batistă brodată fin.

Ce fel de eleganţă era cea a doamnei Eliza, care nu putea sta departe de capitală? Rochia de *crepe marocain* maron, culoarea la modă, era brodată în întregime cu un desen cam zgomotos, dar părea „un model" pe care îl compromitea puţin manechinul. Eliza, care probabil îşi îngrijea mult silueta, rămăsese totuşi o femeie de talie mijlocie, grăsuţă. Bustul, cam prea bombat şi ceva prea multă rotunjime subt eşarfa odaliscă ce-i strîngea şoldurile prea precis. Desigur, purta o cingătoare, ceea ce o făcea cam ţeapănă. Eliza nu era croită după tiparul cel mai nou.

Pălăria de *satin laque* părea neatinsă. Lui Mini, strălucirea şi forma geometrică a acelui fel de pălării nu-i plăceau, dar erau foarte scumpe. Amănunte multe ale toaletei: mănuşi de piele foarte strînse pe mîna grăsuţă, lanţul cu briliante al brăţării, poşeta de fir colorat, ondulaţiile recente ale pieptănăturei arătau o eleganţă de rangul al doilea, cel mult. Cu trei-patru solitari pe degete - o avere - cercei lungi din perle albe şi negre, Eliza era o expoziţie în mic a ultimelor noutăţi combinate fără mult gust, dar cu oarecare discernămînt. Obrazul rotund, dar prea alb pentru o brună, era plăcut şi ochii căprii, cam prea înfloriţi, semănau poate cu ai lui Kallipa, dacă ştiai că se înrudesc. Sta foarte rezervată, probabil din dorinţa "de a nu se compromite". Nory spunea că joacă bridge în case de miniştri şi alţi demnitari sau bogătaşi şi. probabil, purta de grijă să-şi ţie rangul.

De altfel, neamul Hallipilor avusese la timp buna idee de a lua oarecari pretenţii boiereşti, asupra cărora controlul era nefolositor şi al căror exemplar cel mai bine reuşit era Elena Hallipa-Drăgănescu.

Ideea că doamna Eliza o ţine la distanţă, distra mult pe Mini. Privea pe cei care îţi cer titluri ca pe nişte specimene interesante şi pe cei care au „fumuri" de orice fel, cu o ironie simpatică sau ostilă, după cum era exemplarul.

Şi pe Nory doamna Eliza o ţinea în respect, displăcîndu-i, probabil prin contrast, felul feminist şi intelectual al fetei.

Pe scară, la intrare, Lică Trubadurul fusese elementul de legătură, care

făcuse din ei un „trio-allegretto".

Doamna Eliza avea în schimb un ce foarte plăcut, o mică urmă de debit peltic, care mlădia numaidecît ţinuta ei prea ţeapănă şi îi da o infirmitate simpatică. Gura neregulată, cu buze cam mari, pe dinţi care se încălecau în faţă, nu era corectă, dar nu era urîtă.

- Are picior frumos! declară Rim, aplecîndu-se spre Mini.

Echerul trupului îi era aşa de lung, încît reuşea să devie confidenţial pe distanţa de la birou la divan.

Mini se uită rîzînd. Îşi aminti gluma lui Nory cu cizmarul neamţ. „Pare că *pointura* doamnei Eliza interesa şi ea pe *Herr Professor* Rim." Era cumva în căutarea permanentă a pantofului Cenuşăresei? Nu-şi socotea oare cariera săvîrşită? După epoca de ambiţie, după studiile istovitoare, după cercetări care ceruseră o muncă grea de memorie şi de voinţă, prin care reuşise să parvie, doctorul Rim cerea oare vieţei să-i aducă acum jertfe pe altarul catedrei cucerite?

Buna Lina, cu existenţa ei modestă şi laborioasă, îi părea pesemne o piedică, de aceea o sfredelea cu vorbe răutăcioase, aşa domol şi răspicat cum glăsuia. O ura, ai fi putut zice, după dezgustul care sluţea sluţenia lui cînd vorbea de ea. Iar Linei îi era frică de el, pur şi simplu.

Piciorul doamnei Eliza era, în adevăr, perfect în felul lui. Mai delicat decît te puteai aştepa, cu gleznă fină, „cambrat" şi cu pantofi de lac cu buclă mare de *ader.*

Mini fu desfătată descoperind acea buclă. Era ceea ce aştepta ca să cunoască pe deplin caracterul doamnei Eliza. Adaogă o schiţă nouă pe albumul vederilor interioare.

Mini consultă ceasul de mînă. Se însera frumos. Prin geamul larg de lîngă divan se scobora o seară fină, melodioasă. Era enorm de mult cer afară.

În acea plutire Mini îşi închipuia Cetatea ca pe o cingătoare, o simţea acolo în jur. O cingătoare aşa de apropiată şi de scumpă încît părea făcută din înseşi acele fibre care susţin în făptura noastră substanţa difuză, din însuşi trupul propriu, care, cu tăria lui, ne încinge dispersiunea fluidă a sîngelui.

Ar fi plecat încet de-a lungul străzilor, dar nu vroi să dea semnalul; poate că Lina dorea să prelungească vizita doamnei Eliza. Discutau mereu afaceri, probabil de familie, pe cînd Trubadurul, căruia Rim nu-i adresa nici un cuvînt, arunca lui Nory, de departe, ochiri repezi şi surîsuri de bună înţelegere. La Tecuci, în mahala, sau în mahala la Bucureşti, ca şi în biroul lui Rim, Lică îşi păstra apucăturile. Nu avea nici o îndoială asupra persoanei lui, era sigur că e băiat frumos şi că asta e o monedă curgătoare pretutindeni. Ca şi doamna Eliza nu bănuia că formula se schimbase. Că *chimniy-ul* şi *Mon hornine* înlocuiseră romanţele - e drept că la aceiaşi lăutari; că trubadurii moderni aveau talie lungă, pantofi lungi, faţă spînă, păr rar fără de freză, mişcări silnice, mers rigid, dezgust şi lene, epuizare reală sau prefăcută, care să lase să se înţeleagă că temperamentul lor era lipsa de temperament.

Nu ştiau că partenerele trebuiau să aibă manechinul redus; pe busturi înguste, sîni a căror încercare neizbutită să puncteze mai scabros ca orice

forme voluptoase, tenuri sarbede, ochi exageraţi, mîini deşirate.

Modele create pentru dansurile noi sau din fermentul ultimelor idei ale civilizaţiei extreme. Era modelul european, cel a cărui factură era rezultată din fenomenul prefacerei lente, în conflict cu accidentele brusce. Modelul care în Apus rezultase din decadentismul secular al nababilor, trecut prin vîrtejul nebun al războiului: aci, în ţara asta proaspătă, cum oare se modelase la fel? Căci nu mai era vorba nici de hainele nici de ideile care se imită. Era însăşi croiala fizică a făpturilor. Procesul de infuziune prin toţi porii statului, prin toate receptoarele individului, era legea de progres a ţărei ei; era oare acum şi o infuziune prin toţi porii trupului creator, un nou agent de conformare a proereaţiunei? se întreba Mini. E drept că alături de poporul primitiv, păstoresc, sau care umbla agale pe drumurile civilizării, era o pătură dictatoare, care permanent exprima acel ciudat procedeu de a se nivela, prin salturi repezi, de a-şi însuşi şi identifica regimul de existenţă cu acel al popoarelor contimporane. Sistemul era, de altfel, lesne de formulat: a adopta întîi, a se adapta îndată, a se pătrunde pe urmă. Era o metodă inversă. Aşezau întîi etajul pe piloni şi apoi lucrau de la el, în jos, tencuiala.

Rezultatul era o superficie iniţială, dar şi o admirabilă elasticitate de susţinere. Mai ciudat însă decît orice alt era această identificare a tipului fizic. Ai fi putut zice că cerebralitatea şi vizualitatea au o parte enormă în concepere şi că mamele gravide, impresionate de lecturi şi cinematograf, îşi formau copiii în raport cu eroii cărţilor şi ai ecranului. Paradoxul nu ar fi fost lipsit de adevăr. Poate îl completa educarea precoce a ochiului şi a timpanului în puericultura modernă, cînd copiii sunt implicaţi în traiul adulţilor. Dar poate că era numai pleiada numeroasă a intelectualilor răvăşiţi de izbucnirea violentă a războiului şi cioppliţi în reducţie de noul regim alimentar ca şi de cel moral; erau acei care nu compun o naţie, dar o reprezintă în toate ocaziile, care nu cer decît aspecte; acel prim rînd pus în faţă la toate spectacolele. Ceea ce făcea însă *pe* Mini să surîdă era că cei ce stau la spate formau tocmai numărul de rezervă, cel de căpetenie, surpriza şi resursele fabricaţiei, punerea în circulaţie a ultimei noutăţi morale şi anatomice. Admirabil timp, totuşi, în care circulau încă exemplare din toate generaţiile, cînd puteai încă vedea femei care ar fi putut umbla lin şi majestos purtînd un *peplum,* cînd existau atîtea forme tranzitorii spre o plastică viitoare.

În jocul simultan de prefaceri, nu ştiai dacă sunt născuţi din literatură sau sunt înseşi modelele din care literatura extremă se născuse. Baudelaire şi Verlaine, acum clasici la lectură, circulau subt mii de forme umane şi omul decadent era omul normal, cel de toate zilele, pe care fraţii mai mari îl priveau încă cu mirare şi care aştepta abia să devie clasic la rîndul lui şi să fie înlocuit.

Subt aparenţe întortocheate, suflete simple se trudeau să ducă un trai complicat, şi firi echivoce trăiau subt firme vechi şi oneste. Un iarmaroc!

Fata de mahala dispăruse sau era exotică, şi profesiile noi, plebeiene, dactilografia şi manichiura, schimbaseră forma mahalalei. Şoferul era chintesenţa băiatului de mahala trecut prin mecanică ca prin foc, pentru a

lua forma selectă care ieri încă ducea la „orice". Se înălţau însă acum pentru marconisme aeriane nişte antene subţiri, care dau perspective noi „băiatului de la electrică".

Lică Trubadurul era un preţios eşantilion prin care nu se pierdea modelul de mai alaltăieri. Flexibil de mijloc, cu ocheade repezi pe subt gene negre, nepăsător, hotărât şi grăbit, cînta şi juca după romanţe demodate.

Curajos şi încântat de el şi de viaţă, lucra voios după formula veche.

- Te văd! îi strigă Nory, care lua numaidecât tonul. Lică nu-şi pierdu cumpătul.

- Viu acum! şi, cu ceaiul în mînă, nebunatecă, se aşeză lîngă el, îi oferi o tartină aşa cum dai, la grădina zoologică, dulceţuri vreunui animal care adulmecă.

Nory rîdea aşa de tare că se înecă.

Mini fu scuturată brusc de o plictiseală, de o indignare nespusă. Ce căuta acolo, între acei oameni urîţi, banali, cu care nu avea nici o afinitate, ea, care-şi rupsese toate aderenţele? De ce pierduse azi atîta timp, în loc să rămînă în beatitudinea ei singuratică, cu simţirea fericirei, ca o perlă în scoică, ca şi ea hrănită din cochilie, ca şi ea aderentă!

Cu toate astea, era acolo, fie burghez, fie intelectual, un mediu destul de ridicat, dar chimia lui era azi descompusă de un singur element, de acel Lică. Acel trubadur de mahala, care, în mijlocul unui birou de intelectual, făcea cu ochiul unei directoare a feminismului, ca la horă; acel Rim momificat parcă şi care prin ochelari părea a nu vedea decît ce vrea, şi anume gleznele femeilor; Lina cu boala ei de veri şi verişoare şi ea însăşi, Mini, care pentru a-şi complecta ierbariul se vîrîse în aşa buruieni!

Se simţi micşorată. Cercul de izolare, care o aureola obicinuit, părea întunecat ... Mini credea că în jurul fiecăruia, undele simţirei răspîndite nu se risipesc, ci se condensează într-un nimb. Trăim, astfel, înconjuraţi ca de o pavăză de emanaţiunea noastră spirituală în jurul formei materiale. Stăm alături unii de alţii, despărţiţi totuşi de acele aureole care la unii sunt abia o dungă subţire, la alţii o a doua formă. În acest bloc de materie şi de imaterialitate, de substanţă spirituală a mulţimei omeneşti, se fac de la un nimb la altul schimburi şi atingeri, duşmănii sau acorduri care preced şi determină ciocnirile concrete.

În unele zile privilegiate, Mini, printr-o sforţare, zărea, în lumina mare în care plutim, desenîndu-se acele forme nimbate. Unele erau asemeni unor imagini pe jumătate suprapuse, cu o dublă aureolă de cercuri îngemănate în jurul capului oval; altele, un vălmăşag de suprapuneri; cîteva, bine închegate şi izolate statornic; multe din ele rătăcite de puterea coeziunei şi rătăcind în materialul spiritual inform, lărgindu-şi nemăsurat şi diluat proporţiile aureolate şi descompunîndu-şi substanţa sensibilă spre pericolul dizolvărei în spaţiu.

Aşa îi apăreau lui Mini, nimbaţi felurit: amanţii, mulţimea în luptă, înţelepţii, descumpăniţii!

Cum oare niciodată instinctul unui pictor modern nu redase mai bine decît sub forma unei lumini noi a carnaţiunei sau unei renovări a proporţiilor,

nu redase mai convins şi mai expresiv a-ceastă îmbinare de opacitate şi de străvezire, pe care cei vechi o concepuseră rudimentar pe icoanele rigide, în vulgaritatea stemei de aur, în cercuirea luminoasă bizantină sau prerafaelică a Madonei nimbate. Eclipsele, incursia violentă a negrului în alb, sau invaziile luminei în tenebre, fuseseră destui de speculate în culoare ca şi în simţire, dar Mini acum se gîndea la senzaţia rară a fuzionarei acelor nimburi deopotrivă transparente, la voluptatea acelor contururi armonioase de atome, impalpabile, la penetraţiunea luminei în lumină, la ceva fără de realizare în cuvînt şi de o realizare senzorială deosebită. Îndeplinită, ea lăsa făpturei fizice capacităţi de bucurie neasemuită în gesturile simple ale vieţei.

Mini se mira de atmosfera joasă de azi a interiorului Rim. Totuşi avea convingerea lucrurilor relative. Ştia ce tîrziu se aplicase la scenă platforma mobilă care era o lege curentă a vieţei sociale. Nivelul, aşa zis fix, al Rimilor avea urcări şi coborâri fireşti, după ponderile şi valorile în funcţie.

- Dar pe Mika-Le o cunoşti? întrebă pe Rim.

Gîtul lui Rim păru a se lungi de mirare. Numele bizar îi era străin pesemne.

- Pe Mika-Le, fata cea mică a doamnei Lenora Hallipa ... cea care ...

Mini se opri gîndindu-se că povestea lui Mika-Lc era prea lungă şi că nu e nevoie să o afle Rim dacă Lina nu i-a spus-o. Lina, probabil, păstrase secretă aventura verişoarei cu zugravul, pentru a ocoli aprecieri neplăcute asupra familiei.

Rimul era cît se poate de moralist şi predica neobosit.

„Ce miop e omul, cu el!" gîndea Mini.

Ea nu credea pe Rim virtuos, fără să fi putut spune de ce. Nu numaidecît pentru că întrevăzuse ce formă avea trupul lui sufletesc. Nici pentru că doctorul admira exagerat plastica Lenorei şi avea slăbiciune de nuduri picturale. Nici pentru că îi plăceau gleznele si avea o introducere specială pentru fete la cursul de anatomie!

Nu-i cunoştea nici o altă păcătuinţă; dar acea puritate de moravuri nu o convingea. I-ar fi fost, desigur, cu neputinţă să creadă pe doctorul Rim vrednic de vreo aventură sau destoinic de vres pasiune. Îi făcea impresia unui om de maculatură cenuşie, nu de carne şi sînge, însă cînd îl auzea predicînd virtuţile, Mini avea pe buzele gîndului ascuns surîsul sau, în trupul interior, revolta.

De ce? Percepţia lui Mini era un ogar bun, care îşi mirosea vînatul? Acel iezuit nu era păcătos cumva, dar nici moral. Era, desigur, îndoielnic.

Mini credea că doctorul Rim va rămîne astfel pentru totdeauna, clar ca în ziua discursurilor funerare asupra înaltelor sale virtuţi, şi va rîde pe dinăuntru. Nu doar că Mini se gîndea la moartea bietului Rim - dimpotrivă, lipsa lui de pe decor i-ar fi ştirbit din obiceiuri şi, mai ales, ce ar fi devenit descoperirile pe care le nădăjduia de la dînsul!

Nici nu avea Mini vreo imaginaţie crudă şi asasină: dar la ea, gîndul îşi completa îndată circuitul de la punctul iniţial la consecinţa din urmă. Avea viteză şi permeabilitate spontană. De la moartea lui Rim, trecut direct „dincolo" şi, închipuindu-şi un tribunal al spiritelor superioare în faţa căruia ar

fi apărut Rim şi ea ar fi fost mărturie, întindea mîna solemn ca să răspundă:
„Avusese Rim vreo vină la activul lui?"
„Nu!"
„Era Rim un om necinstit?"
„Nu!"
„Era Rim un om moral?"
„Nu!"
Mini luă de pe birou albumul, în care Rim îi arătase pe Lenora. Era un album mic, plin de fotografii felurite de familie. Căuta a le stabili identitatea şi a le urmări transformările. Îşi făcea din asta un joc care o pasiona. Lenora era acolo la diferite epoci, în poze multe şi felurite. Într-una, cu fruntea goală o rochie închisă la gît, părul neted şi ochii mari, zănateci, nu o recunoscuse deloc. Trebui să o asigure Rim şi Nory că e ea.
Acum cele două grupuri fuzionaseră şi conversaţia părea a se apropia de sfîrşit. Mini auzi că e vorba de o stradă care apucă pe colo şi nu pe dincolo şi fu înduioşată de reamintirea Cetăţii vii, ca şi cum cu vorbele lor atingeau arteriola unui trup voluptuos şi scump. Pentru a nu face pe Rim curios asupra lui Mika-Le, deoarece Lina nu vroia să se cunoască episodul, îi spuse cu indiferenţă:
- Fata mai mică a Hallipilor nu seamănă deloc cu mamă-sa
- Lenora e incomparabilă! săvîrşi Rim discuţia. Apoi: E ora quartetului. Ieşim împreună! zise îngrijat.
Mini ridică mîinile în semn de apărare. Sufletul ei pusese refuzul în mişcare, în chipul cel mai evident.
Rim rîse, adică îşi arătă dinţii galbeni. Era bine dispus şi probabil ţinea şi el să-şi facă preumblarea singur.
Mini şi-l închipui, cu aere doctorale, cu gambele lungi şi paşi metodici, cu redingota largă şi pălăria tare.
- O birjă, Rim? zise Lina, care nu-l pierdea, se vede, din ochi.
- Da! Sciaticul! explică Rim cu melancolie.
Se sculară toţi. Nory se repezi la cuier să-şi ia „canotierul". Doamna Eliza invită pe Lina stăruitor să vie să o vadă înainte de o plecare oarecare. Lică se sucea pe călcîie. Salută de departe şi în grabă pe Rim. Observînd că Rim nu se deranjează, Mini uită şi ea să-i răspundă la salut, dar Trubadurul se întoarse pe călcîi şi, pocnind degetele, însoţea doamnele, desigur fluierînd muţeşte pe buzele nărăvite.
Mini se săltă spre doamna Eliza, care, acum graţioasă de plecare, îi exprima încurcat şi peltic sentimente de simpatie. Lina sau Nory trecuseră, desigur, pe acolo cu vreo biografie amicală.
Ca să nu plece cu grupul, Mini rămase încă pe loc. Cînd ieşi din birou peste un minut, ca să-şi ia ziua bună de la Lina, doamna Eliza şi Nory erau plecate şi Trubadurul cu mîna pe uşa întredeschisă vorbea cu Lina. Nu-i auzi nici glasul, nici vorbele. Lina gîfîia tare.
Figura tînără şi ştrengărească a lui Lică era asprită şi contractată. Era aprins la faţă şi, cu bucla căzută peste ochi, părea un cocoş necăjit cu creasta vînătă. Fu numai o clipă. Dete pe spate freza, cu mîna subţire cu inel

lat de aur cu rubin falş, şi cu buzele strînse pentru fluier, cu ochii pe subt gene, sări peste cele cinci trepte pe urma celor două doamne.

- Ce, şi tu pleci? zise Lina, ca şi cum nu era firesc. Mini rămase cu pălăria în mînă.

- Stai la mine la masă. Rim ia cafeaua la Schmidlini, pentru quartet. Abia scap de cafea cu lapte şi singură nu am poftă de mîncare.

Mini se gîndi la plimbarea făcută în amurg pe străzile aproape goale. Afară lumina desfăcea muselina de culori blonde. Dar cum ceasul ei de mînă nu arăta ora şi locul care te cer, rămase.

Singură acum cu buna Lina, putea trăi în gîndurile ei fără de nici o turburare. Intră în birou, de unde Rim dispăruse, şi dete drumul geamului larg de lîngă divan, ghemuindu-se într-un colţ. Înăuntrul odăiei era umbră.

Vroi să spună Linei să-şi vadă de treabă, dar îi fu lene. Lina era şi plecată. Intră dintr-o dată în amurgul simţirei.

Îşi trăia zilele pe mersul soarelui. Limpede şi vioaie dimineaţa, chiar dacă ceasurile se scurgeau deopotrivă, adăuga cu fiecare oră o povară, aceea a muncei de pe lume, aceea a intensificărei luminei, apoi scăpata deodată cu soarele. Uneori îi simţea plecarea printr-o spaimă, o stingere interioară, o dosnicie sau o umbră în care sufletul dibuia îngrijorat drumul. Alteori era o melancolie uşoară şi covîrşitoare.

În seara aceea era o dizolvare totală în umbrele fine. Subt lumina palidă, trupul îi sta inert ca şi al obiectelor din odaie şi gîndurile, simţirile, încetîndu-şi freamătul, aţipeau, plecînd capete gingaşe pe umărul fericirei.

Dispăru în somnul uşor al conştiinţei un timp incalculabil. Pînă cînd Lina îi puse mîna pe umăr şi o chemă. Îi surîse. Nu ar fi putut spune de unde se întoarce, dar se odihnise în spaţiul blînd al unei vieţi intermediare. Cu toate că trecuse singură acel ceas al amurgului, nu-i simţise singurătatea ci privegherea.

O aromise prielnic şi acum putea nădăjdui ziua de mîine, ale cărei ceasuri concentrice o vor duce iar în miezul viu al traiului, o vor urca la meridian ca şi soarele, iar seara va fi iarăşi un prag trecut de mînă.

Gîndul lui Mini vedea acum imaginile naive ale serilor: zîna cu degete pe pleoape, zîna cu degete pe buze. Basmele şi chipurile ingenue ale povestei se amestecă astfel printre aventurile şi siluetele rafinate ale vieţei prezente, în gîndurile omeneşti, ca într-un *Veglione* tumultos, unde mofluzul Pierrot, arlechinul cu clopoţei, fracul sinistru, toga ridicolă, clovnii nenumăraţi, Hamletul nesăbuit trag în dansul lor vedenii albe, învăluite în vălurile diafane ale idealului şi înconjură îngîmfările cu rochii perlate, cinismul în maiou de baie, pijamalele neruşinărei curente, uşoarele aeroplane ale dorinţelor contimporane, scafandrii necuviincioşi ai fundurilor de suflet.

- Cu mămăliguţă, Lino! Cu mămăliguţă să-mi dai smîntîna.

IV

Dejunul prepeliţelor fu destul de monoton. Mini găsi pe Rim în conciliabul cu Lică. Cu diapazonul jos al vocei, aşa cum îl aveau amîndoi, părea o discuţie între muţi. Rim opri din treacăt pe Mini, care se strecura discret, şi, bine dispus, o invită în birou. Lică salută scurt. Totul era că în audienţa asta Rim părea cel mulţumit. Făcîndu-şi socoteala că Linei i-ar place ca vărul să aibă răgaz pentru jalba lui, nu vroi să rămînă şi declară că e mare amatoare de a supraveghea măiastră pregătire a prepeliţelor.

Rim îşi frecă mîinile deznodate, ca semn de bucurie pentru dejunul *fain.* Era aşa de mulţumit încît Mini, care îl cunoştea, fu nevoită să creadă că a făcut o mică, cît de minusculă răutate Linei.

Rim declară cu un entuziasm grav că Hallipa era un om distins, un vînător admirabil, un muncitor demn de stimă. Păcat că era aşa de necăjit; Mini întinse urechea. Lăcomia nu explica îndestul ditirambul. Elogiul lui Hallipa în vorba lui Rim era ceva neobicinuit şi admiraţia lui, strămutată de-a dreptul de pe Lenora pe bărbatul ei, o surprindea şi o îndruma spre noutăţi mari.

- Să fi văzut ieri ciorchinele de păsări calde! Le-a adus bietul om, el singur.

Hallipa în formă de „biet om" era ceva peste fire! Lina întrebă mai întîi cu îngrijorare ce făceau Rim şi Lică, şi cum Mini, ca să nu o sperie, îi spuse că vorbesc liniştiţi, uşurată dintr-o parte, începu a mărturisi grijile mari pe care i le da verişoara.

Mini află că de un an şi jumătate, de cînd însoţise pe Lina la Prundeni, în ziua scenei celei mari, lucrurile nu mergeau bine. Lina nu încetase de a se duce acolo aproape regulat de două ori pe săptămînă. Nu de plimbare ca altădată, ci de mare nevoie şi cu adaosul unei osteneli la toate celelalte.

Aşadar, starea Lenorei nu se mărginise la scena cunoscută. Nu fusese, cum s-ar fi putut crede, un apogeu al supărărei, ci numai primul semnal de alarmă al unei stări prelungite.

Lenora urmase să aibă mult timp aceleaşi crize de inimă şi de nervi şi aceleaşi leşinuri ciudate. Erau însoţite, ca şi atunci, de alternative de dragoste şi de mînie pentru Doru, care era subiectul şi obiectul principal al stărilor ei.

Doru speriat chema mereu în ajutor pe Lina, care, în afară de valeriană şi eter, nu putea lucru mare, deoarece predicele rămîneau fără de ecou. Un tratament de injecţii neurotonice adusese totuşi încetinirea acelor manifestări. Atunci Doru se reîntorsese la ocupaţiile moşiei, care nu cunoscuseră niciodată atîta părăsire şi se răzbunau. Avusese cu atît mai mult de lucru cu cît o serie de complicaţii se iviseră. Lina crezuse că totul, în sfîrşit, merge bine. În adevăr, Lenora devenise chiar prea liniştită, prea tăcută asupra celor petrecute. În intervalul ăsta „bun" se putuse strecura căsătoria Elenei cu Drăgănescu, fără de nici o scenă din partea Lenorei. Mini se întrebă cum oare energiile de răzvrătire ale Lenorei fuseseră complet stinse? Care era pricina? Medicamentaţia? Nu! Sau într-o măsură foarte mică. Era evoluţia ei sufletească.

Totuşi Lina povestise că, deodată cu astă ciudată atonie, Lenora era o

adevărată senzitivă. Pentru orice zgomot, pentru orice cuvînt pronunţat mai tare se emoţiona, avea palpitaţii, sta culcată, dar fără să protesteze. În jurul ei era un complot al tăcerei, de la cele mai mici lucruri la cele mai mari. Se umbla uşor, vorbea abia. Uşile erau vătuite, nimic din treburile casei, din întîmplările traiului nu ajungea pînă la ea. Pianul era închis fiindcă îi făcea rău. Tremura la orice sunet. Nu era un capriciu, era o stare de fapt. Ea însăşi nu avea nici o sonoritate. Tot ce-i spuneai o lăsa rece şi răspundea abia sau deloc. Primea fără nici un fel de comentariu îngrijirile Elenei, iar ca răspuns tandreţei lui Hallipa avea gesturi mecanice, fără de elan. El o trata ca pe un copil alintat, după o boală rea, cu o satisfacţie recunoscătoare pentru faza asta prielnică, care îi îngăduia să rostească, după voia lui, afacerile aşa de importante ale moşiei.

De altfel, nu o mai considera ca pe o bolnavă! În afară de casă, povestea pretutindeni cu mulţumire că sanatoriul vienez făcuse minuni şi că Lenora era complet restabilită. Era chiar convingerea lui.

În timpul ăsta Hallipa stabilise aproape totul cu Drăgănescu, un candidat protejat de el şi pe care îl stima ca om şi ca situaţie.

... Cît era de curios, faţă de mersul de odinioară al lucrurilor în menajul Hallipa, faptul că Lenora nu ştia în momentul acelor deciziuni încă nimic!

Într-o zi care păruse lui Doru mai potrivită, aşezat cu ziare lîngă dormeusa ei, ca de obicei după-masă, o întrebase ce crede despre rostirea Elenei, destul de mare pentru a fi la casa ei. Lenora aprobase fără nici o obiecţie şi tot planul, prescurtat de Doru, se strecurase fără greutate în auzul ei distrat.

Numai Elenei, Lenora îi spusese, cîteva zile după vestea asta, cu oarecare nelinişte:

- Are să fie mult zgomot cu logodna şi cu nunta? Elena atunci profitase pentru a-i face cunoscut tot aranjamentul: nici o logodnă alta decît cuvîntul dat; ginerile, foarte ocupat, nu putea veni decît foarte rar la Prundeni, şi nunta în casă... la moşie sau la Bucureşti. Lenora păruse mulţumită şi nu întrebase nimic mai mult. Adormise pe loc, foarte adînc.

... Ce era oare nevoia aceea de linişte! Ce asculta oare Lenora înăuntrul ei, în acea tăcere?...

Mini întrebă pe Lina dacă verişoara nu avea altă atitudine cînd rămînea singură cu ea.

Nu! Asculta micile noutăţi pe care i le spunea de Rim, de Lică... Primea îngrijirile ei cu docilitate. Atît!... Cînd Drăgănescu venise într-o zi la moşie, Lenora, pe motive de cochetărie, dejunase la ea în odaie. Cafeaua o luaseră toţi în buduarul ei şi vizita se petrecuse ca oricare alta. Nu era nimeni care să turbure cu vreo imprudenţă complotul tacit cu care ai casei o înconjurau. Ascultînd pe Lina, care povestea cu mulţumire demersul lin al lucrurilor, Mini avu o impresie de spaimă, ca ceva premergător unui sinistru; momentul acela cenuşiu şi imobil, cu o lumină gălbuie stagnantă, care precede ciclonul.

Totuşi furtuna nu izbucnise. Cum nunta era hotărîtă repede, înaintea Crăciunului, Elena se arătase neabătută asupra locului unde ar fi mai bine să se facă cununia. Lenora se agitase, nu dormise vreo două nopţi şi într-o

dimineaţă întrebase pe Elena în ce fel crede ea că ar putea avea loc nunta la Bucureşti.

Aşadar, Lenora nu cuteza aproape nici să întrebe. Şi ei socoteau lucrurile normale sau măcar îmbunătăţite? Lenora, după două nopţi de insomnie, punea Elenei o întrebare indirectă! Extraordinar!

Elena îi explicase atunci ca pe un lucru hotărît că vor inaugura cu ceremonie casa lor cea nouă, care era pusă la punct.

Astfel problema grea fusese rezolvată şi, cum rochia de mireasă a Elenei aştepta gata de mult şi în casa lui Drăgănescu parchetul chiar fusese lustruit, nunta fusese fixată în prima joi.

Cum Lenora nu vorbise nimic, nu luase nici o măsură pentru participarea ei, lucrul rămăsese nedumerit pînă în ultimul moment. Abia în ajun rugase pe Lina să vie a doua zi să stea cu ea, ca să nu-i fie urît cînd lipseau toţi la nuntă; ea era „bolnavă".

Nu asistase deci. La plecare, sărutase pe Elena fără nici un comentariu; trimisese însă în ajun după o femeie de casă şi o expediase la casa noilor căsătoriţi să depună pe masa de toaletă a Elenei, fără alt cuvînt de însoţire, rîndul ei de perle unic, pe care îl avea de la Doru.

Gestul produsese un moment de consternare, un mic dezechilibru în conştiinţele limpezi ale lui Doru şi Elenei. Urmase o mare mulţumire despre progresele ei sentimentale şi de sănătate.

Buna Lina, povestind, avea gura încă mică de satisfacţia unei astfel de generozităţi.

Mini întrebă cu insistenţă dacă darul nu li se păruse foarte ciudat; dacă, dimpotrivă, tocmai la acea epocă, nu se alarmaseră de starea ei de sănătate.

Buna Lina credea hotărît că Lenora la timpul acela, printr-un noroc deosebit, fusese mult mai bine. Era convinsă că totul mersese de minune.

Nunta, la care cu regret nu asistase, sechestrată de verişoara, decursese într-o ordine perfectă. Casa era orînduită ca un galantar; slujise episcopul cel frumos, cu barbă neagră; bufetul fusese o adevărată expoziţie de artă. Era opinia suverană a lui Rim. Asistenţa redusă era compusă din familie şi din cîteva persoane politice şi sportive, cunoscute mai de aproape. Cununase preşedintele Consiliului general agricol cu nevasta. Ceremonia fusese la 4, si la 8 Drăgăneştii plecaseră la Varşovia pentru că Drăgănescu avea acolo o afacere mare de export şi cu oprire la Viena, pentru a da medicilor care îngrijiseră pe Lenora ultimul buletin.

Mini se interesă mult de ce au spus atunci medicii. Spuseseră că trebuia mereu îngrijită de aproape, permanent observată, tratară cu mari menajamente.

Nu părea tocmai un aviz de mare însănătoşire. Dar viaţa e prea mărunţită si prea grăbită pentru ca cei care o petrec să aibă priviri pe deasupra, aşa cum le avea acum Mini. Cei care se ocupau cu afecţiune de Lenora de la scularea ei la culcare, se depărtau de adevăr cu cît se apropiau de amănunte.

Aşadar, Lenora rămăsese cu o necurăţenie, cu acel proces misterios care nu e chiar o boală, e *o formă de transpoziţie a conştiinţei.* Lenora reacţiona

logic către sentimente şi gînduri pe care le avea despre cele petrecute, aşa cum *ea* le socotea, aşa cum nu le putea mărturisi.

Pentru ceilalţi totul părea absurd.

După primele izbucniri neputincioase, în epoca aceea de linişte aparentă, îşi reculegea probabil necazul, medita mijloacele de a schimba... Ce? Ceea *ce fusese.* Adică ceea ce era iremediabil.

Aci era punctul dureros şi grav al tragediei. Cînd omul dă cu fruntea de imposibil, lupta e grozavă, tocmai pentru că e zadarnică. Gîndurile se ciocnesc mereu de un fapt petrecut, deci fără de leac; voinţa stă încordată spre ceea ce s-a consumat şi care e în afară de puterile voinţei. Proces interior precis şi oribil, ca gestul unui om care s-ar lovi cu capul de un zid de piatră, pentru a sparge piatra zidului.

Lenora nu se putea deloc deprinde cu înfruntarea lui Mika-Le. Fiecare temperament, pentru a rezolva aceeaşi problemă, pune în mişcare alte resorturi. Totul la Lenora se reducea la un senzualism iniţial, care lăsa pe Doru acum descoperit faţă de inimiciţia ei pasională. Necazul ei încăpăţînat vrea să găsească izbăvire pe o cale cu neputinţă: ca ceea ce fusese - să nu fi fost.

În loc să-şi reia autoritatea aceloraşi deprinderi, lăsînd incidentul deoparte, nimicindu-l prin neglijare, prin reconstruirea existenţei, ea singură schimba toată aşezarea şi pe ea însăşi.

Vai! Toate împrejurările bune de atunci erau departe! spunea buna Lina.

Lenora era iarăşi rău. O scrisoare a lui Mika-Le, care îi căzuse în mînă din nepriceperea sau mişelia babei, stricase tot. Nemernica mică o trimisese babei, prin Ioghi, pe care îl întîlnise la oraş, ca să o dea lui Doru. Era cam de felul ăsta:

„Iubitul meu părinte!

Ştiu că tu ai face mult pentru copila ta cea mică, dacă nu ai fi împiedicat. Totuşi, în ascuns de cine mă ponegreşte şi mă lasă în mizerie, te rog a-mi mări pensiunea şi a-mi trimite şi o sumă mai mare, cu care să-mi plătesc datoriile, aşa cum se cuvine fetei iubitoare şi iubite a nobilului Hallipa."

- Ce idioată! Ce păcătoasă! se văieta Lina.

Lenora, liniştită în aparenţă, întinsese scrisoarea lui Doru, care, deprins cu înţelepciunea ei din tot timpul din urmă, luase lucrul uşor si căutase să se sfătuiască cu Lenora dacă trebuie să-i trimeată bani, supărat de aluziile la datorii şi la numele lui, dar fără să se gîndească la tot ce conţinea primejdios epistola funestă.

Mini admiră, pentru a doua oară, stilul perfect al lui Mika-Le. Linguşirea ei îndrăzneaţă, lipsa oricărei ruşini şi intriga făţişă, care toate exprimate direct îşi pierdeau aproape nemernicia, deveneau accesibile şi sugestive. Remarcă încă şi tonul popular la acea artistă prismatică. Mika-Le era tot o falahină. Avu convingerea că Mika-Le nu premeditase cu perversitate scrisoarea: o scrisese de-a dreptul din perversitatea ei firească, ceea ce era mult mai interesant. Era probabil convinsă că tatăl ei ar fi fost acum generos cu ea, dar era stînjenit de Lenora; credea desigur că era dator să-i dea bani

si că are dreptul să-l ameninţe.

Favorurile lui Greg îi păreau insuficiente şi îşi şantaja familia fără de nici un scrupul. Mic animal cu instincte tot atît de simple ca ale unor anume insecte sau anume plante periculoase.

Lina nici nu vroia să-şi aducă aminte de ziua aceea. Fusese la Prundeni un scandal pe care elocinţa redusă a bunei Lina nu era în stare să-l reproducă. Doru o chemase desperat prin telefon. Pe cînd pornise cu un automobil de piaţă, două trăsuri de la moşie şi un alt auto, mobilizat de Doru, o căutau. Înainte de sosirea ei se petrecuseră grozăvii. EL găsise pe Lenora căzută într-un fel de sincopă apoplectică, cu gura încleştată, cu un ochi vînăt, plină de contuziuni şi arsuri. Jumătate cuverturii, perdeluţele erau arse, Doru nu era de recunoscut: cu ochii bolboşaţi, cu părul vîlvoi, năuc.

Slugile fugiseră în toate părţile şi baba o luase razna pentru totdeauna. Lina se speriase aşa de tare că nu fusese bună de nimic şi trebuise neapărat să vie şi doctorul de plasă, cu toată ruşinea. Noroc că toate contracţiile fuseseră nervoase şi leziunile superficiale. Lenora se izbise cît putuse cu capul, cu trupul, de tot ce găsise la îndemînă şi dase foc cu spirt patului. Nemaipomenit!

Mini socoti că scena asta, care buimăcea pe Lina, nu era chiar o abatere de la un drum parcurs destul de logic de exaltata Lenora, de la începuturile carierei ei tragice, pînă la acele culminări.

Trecuse şi asta! Se vindecase de arsuri, de lovituri, clar adio liniştea şi binele de mai înainte! repeta cu naivitate Lina.

Din orişice sau din nimic, Lenora se enerva. Era o stare de furie aproape permanentă. Lui Doru nu-i spunea nimic de-a dreptul, dar era destul să dorească el ceva pentru ca iritarea ei să izbucnească. Mîniile astea erau urmate de accese de melancolie. Doru vroise cu orice preţ să ducă pe nevasta lui la Viena. Îi răspunsese categoric: „Nu! Du-te dumneata singur!"

- Auzi! să-i zică lui Doru „dumneata". Era nebună... Aşa crezuse şi Doru, că s-a smintit, şi nu avusese linişte pînă nu o vor vedea doctorii iarăşi.

La Viena, timp de zece zile, Lenora însă se plimbase cu Coca-Aimee, tîrguise, conversase plină de graţie cu doctorii. O găsiseră mai bine, dar nu se putea garanta nimic. Boala avea surprize... Totuşi nu era nevoie să rămînă în sanatoriu.

De când se întorsese nu mai era aşa de rea, dar plină de capricii. Acum vrea una, acuma alta. Acum zicea ceva, acum schimba. Doru era admirabil. Capriciile ei i se păreau un semn că s-a întors la firea ei adevărată şi căuta să-i fie pe plac. Nu reuşea. Tot pe el avea toată pica! Încercase el să se supere, să se impuie. Mai rău! Rău de tot! Ce nebunie!

... Niciodată încă buna Lina nu cutezase să gîndească aşa liber şi sever despre verişoara ei. Pentru Mini era totuşi limpede că amorul pasional al Lenorei, ofensat grav, după credinţa ei, reacţiona prin acea repulsiune. Era un rezultat matematic şi absurd.

Ce era încă mai rău, era că începuse să revizuiască toate cheltuielile făcute cu Elena: zestre, trusou... Să pretindă că ceea ce i-a dat e disproporţionat cu ce a rămas celorlalţi. Cum venea Hallipa acasă, începeau

socotelile. Nu se mulţumea cu discuţia, îi cerea să revie, să facă tot felul de acte. Să asigure partea lui Aimee, partea ei, ca nevastă fără dotă. Nişte nerozii... Parcă Doru ar fi fost pe moarte... Elena, mîndră cum era, la prima vorbă pe care i-o spusese Doru, făcuse nu ştiu ce act de cesiune, dar rămăsese cam rece de atunci cu tatăl ei.

... Hallipa, în forma asta de martir, de om zbătut, era pentru Mini de nerecunoscut!

Dar Lenora în forma asta - de compensaţiuni sentimentale în valută - păru lui Mini mult mai însănătoşită. Dar Lina conchidea:

- Dacă cel puţin nu ar avea crizele acelea cu melancolie intermitentă. Nu aude. Nu vede împrejur. Nu vorbeşte!... Atîta mai ştiu şi eu din neurologie. Melancolia nu e fază bună.

- Vreo simulare! obiectă Mini cu timiditate. Lina nu se supără ca altădată.

- Nu!... Vai, nu!... Arată rău... Ar trebui să o vezi!

De felul acesta fuseseră noutăţile ultime şi foarte senzaţionale despre familia Hallipa.

La dejun domni mare linişte. Fiecare, preocupat, nu băga de seamă că tace. Lina aproape nu mîncă. Mini aprecie suculenţa prepeliţelor înăbuşite la abur, dar nu şi hazul lor, aşa cum se pregătise. Rim se servi de trei ori şi fuse gata să-şi iasă din calm, *cînd* Lina îi observă că e prea lacom pentru un artritic! Despre Lică sau Hallipi nici un cuvînt. Toate lucrurile astea dosite erau însă pondere materiale, care apăsau asupra locului şi ceasului.

După dejun Lina se grăbi să plece la o clientă. Mini nici nu ar fi vrut să o aştepte, atît se zorea; Rim declară că e foarte ocupat.

Dar chiar atunci un auto le tăia drumurile de scăpare. Întîlniră pe scară pe Hallipa însuşi, cu haină largă de drum, cu ochelari şi caschetă. Subt echipamentul acela, aşa de diferit de costumul lui de senior rural, Mini nu-l cunoscu.

- Automobilul vostru? întrebă Lina.

Hallipa aprobă cu un gest dezgustat. Marele proprietar de grajduri, pasionatul de cai, era acum şofer.

- Lenora s-a ţinut de capul lui! explică Lina lui Mini, în legătură cu ceea ce vorbiseră.

- Nu vezi pe Eliza? atrase atenţia Doru.

În fundul automobilului mare, capitonat cu piele de căprioară, ca şi cum Hallipa şi-ar fi jertfit toată prada vînătorească, sta o momîie acoperită de mantale, pleduri şi voaluri.

- E atîta praf! explică peltic doamna Eliza însăşi lui Mini care se apropie, pe cînd Doru vorbea animat Linei. Rim îi privea de la fereastra biroului dar fără să se mişte. Lina aduse un pachet cu comisioane ale Lenorei, şi Hallipa, după o inspecţie a maşinei, o urni cu ritualul obicinuit al pompărei, pufuitului, trompei, lăsă un praf nesuferit şi mirosul acela de benzină arsă aşa de rînced. Mini se gîndi la timpul trecut cînd probabil oraşul, în ceaţa prafului uşor, ridicat de droşti şi cabriolete, va fi trimis în aer o boare de grădini, parfum aspru de iarbă arsă şi de pămînt; miros leneş de micsandre ofilite de

amiază.

Peste drum de Lina, o căsuţă bondoacă, pusă pieziş, avea în grădiniţă răzor cu busuioc, dar în colţul străzei o casă nouă sta spînzurată pe şase etaje; o felie înaltă şi îngustă, cu o singură faţadă, la triunghiul ei, care arăta celelalte două laturi zgrunţuite de o tencuială oarbă, pesemne în vederea unor proiecte de aliniere viitoare. Din rămăşiţe şi din inovări, Cetatea îşi compunea prin aspecte mobile caracterul ci ca şi pe al locuitorilor, îl schimba necontenit prin adaptări grabnice, prin irupţia planurilor noi în vechiul pitoresc.

Locuitorii ei de acum erau o generaţie care copilărise sau apucase la bunici căsuţele cu răzoare, care locuiau încă în confortul clădirilor acelea răsfăţate, egoiste, pe care fiecare le avea pentru familia lui proprie, aşa cum nu erau în alte capitale: acele *rez-de-chaussee* cu arhitectura lor cochetă şi variată; sau vile abia mansardate, altele, mici oteluri de stil, care toate dau oraşului un aspect de vilegiatură luxoasă, cu excesul unei grădini proprii, cu transplantarea brazilor şi fantazia pergolaurilor, acoperite de plante urcătoare capricioase, de drăgălăşenia amoroasă a trandafirilor, mărunţi sau de ciorchinii lîncezi, galbeni şi violeţi ai salcîmilor tîrîtori, sau de cine ştie ce alte bizare roade ale *grimpantelor* delicate. Viziuni de case după care te întorceai la colţ de strade albe, ca după o femeie elegantă şi parfumată fin; balcoane suspendate în verdeaţă şi flori, cu un decor, în faţa cărora trecătorii, pe care nu îi zorea goana traiului, se opreau visători o clipă, aşezîndu-şi acolo, în cuiburile frumoase, odihna iluziei. Abia de curînd bulevardele căpătaseră gravitatea edificiilor netede, înalte, impunătoare, aliniate, dar prezemînd diversitatea faţadelor noi; iar pentru un viitor poate că iminent - aşa erau de repezi prefacerile - apăreau imobilele mari de raport, se proiectau disproporţionate şi ponderoase pe armonia graţioasă a restului, azvîrlite pe proiectul unor străpungeri, unor exproprieri şi artere, totodată probabile şi problematice. Mini fu cuprinsă de fizionomia Cetăţei.

- Ce fată de treabă Eliza asta! Nici n-aş fi crezut! zise Lina.

- Da! răspunse Mini distrat.

Lina se despărţi de ea pentru a se duce la o clientă în Izvor.

- Aşa departe te duci, Lina? o întrebă maşinal.

Lina strînse din umerii ei cam gheboşi, de iobagă modernă.

Mini o salută cu mîna şi porni sprinten, croindu-şi, prin străzi tăiate pe muche, drum drept spre centru. Lunecînd sinuos, rochia ei albă, ca o barcă unduioasă pe care o duce apa drept la debarcadere voioase, mereu mai vioaie spre miezul oraşului viu, străbătu în pieziş Calea Victoriei, unde manevra ei grăbită şi prudentă cerea meşteşug ca să se strecoare. Răzbi totuşi, ocrotită şi imună.

V

În casa boierească de pe moşia Prundeni, lucrurile aparent insensibile

aveau să vadă fapte neobicinuite. Însăşi liniştea lor nu mai era respectată. Erau martori tăcuţi şi neputincioşi ai unor perturbări neîncetate.

E păcat că nu se poate şti în ce fel obiectele, în acel vestigiu de viaţă care e închis în inerţia lor, sunt agitate de agitaţia oamenilor? Ce fel de impresii primesc prin moleculele lor şi ce efect are către raţiunea lor geometrică, spirala incandescentă a nebuniei omeneşti.

Stările succesive ale Lenorei în diferitele faze ale boalei, călătoriile neobicinuite aduseseră mare dezordine în fizionomia, timp îndelungat aşa de statornică, a interiorului Hallipa. Însuşi pianul, inviolabil, fusese la cine ştie ce zdruncin împins deoparte, şi dispoziţia camerelor, a mobilierului, suferise fluctuaţiile unor destine rele, care se legau strîns de ale oamenilor pe care îi slujeau. Grădina se resimţea cea dintîi de neglijenţa stăpînilor. Nu fusese complet nelucrată, planul şi primele îngrijiri se vedeau, dar tocmai de aceea se simţea mai tare neîngrijirea. În boschetele tunse pe jumătate, ramuri răzleţe se înălţau ridicol. Florile aduse pînă la dezvoltare, apoi părăginite în plină eflorescentă, ceea ce făcea mai vizibil necazul lor, amestecul de putregai al corolelor bolnave cu frăgezimea celor care îmboboceau. Seceta îngălbenise gazonul; pe aleea căreia nu i se împrospătase nisipul era puţin noroi, de-a lungul moşiei întregi, o privelişte de incurie a holdelor totuşi bune.

Porţile închise ermetic şi o staţie lungă pînă cînd vizitiul să se trudească singur ca să poată asigura intrarea, pe cînd, tăcute şi serioase, Mini şi Lina ţineau hăţurile.

Mini nu refuzase să însoţească pe Lina, amica Nory fiind în ultimul moment reţinută de afaceri ce nu se puteau amîna.

- Singură nu mă duc! suspinase Lina.

Situaţia ei era, în adevăr, cam anevoioasă. Hallipa făcuse la ea un apel suprem pentru a decide pe Lenora să plece de la Prundeni la Bucureşti, la doctori... Nimeni şi nimic nu o putea îndupleca şi Hallipa declara că lucrurile nu mai pot rămîne aşa cum sunt. Avea convingerea că Lenora era de-a binelea nebună... O astfel de presupunere nu ar fi putut veni lesne în mintea lui sănătoasă; trebuiau motive puternice şi dovezi sigure pentru ca el, care nu avea nici subtilitate, nici exageraţie, să ajungă la aşa concluzii precise şi tragice.

În ultimele trei luni, Lenora căpătase un fel de manie a persecuţiei. Privea pe toţi bănuitor şi în special pe Doru.

În loc de forma mînioasă cu care îl chinuise pînă atunci, acum se socotea victimă.

Credea că Hallipa duce o întreagă campanie de înţelegeri ascunse cu Elena şi Mika-Le, cu dispreţul voinţei ei. Avea insomnii si deştepta pe bărbatu-său pentru a-l neferici cu plîngeri fără de sfîrşit, în care revenea acelaşi leit-motiv: toţi în jurul ei petrec, complotează, se îmbogăţesc, şi ea e lăsată pe drumuri. Elena acapara toată averea şi Mika-Le consuma restul. Coca-Aimee, părăsită de tatăl ei, era o dezmoştenită şi ea, soţia, o cerşetoare. De băieţi nu pomenea nimic. Erau duşi în Germania pentru diplomă, deoarece nu fuseseră în stare să absolve liceul la Bucureşti.

Jelaniile astea sinistre durau nopţi după nopţi. Ziua, palidă, obosită, cădea în melancolie, mereu culcată, atinsă de o debilitare care făcea acum lenevirile necesare. Alteori se văita de urît, cerea să fie distrată şi nu vrea să rămînă singură.

Lina, care venise necontenit, neglijîndu-şi chiar spitalul, întîmpinase un ultimatum din partea lui Rim: el, sau familia.

Fireşte, pretenţiile legitime şi argumentele sumare aduse de doctor erau fără tăgăduinţă.

Lina, de nevoie, îşi rărise vizitele si Lenora atunci ceruse ea singură pe verişoara Eliza. Împrejurările îi erau favorabile. Tocmai divorţa şi avea putinţă să dispună de ea. Eliza venea aproape zilnic, dusă şi adusă cu mare pompă de Doru, fiindcă era fricoasă, plină de mofturi. Uneori rămînea cîteva zile în şir la Prundeni, după care descoperea că are o mulţime de treburi acasă. De fapt, era nostalgia capitalei. După ce se sătura de Lipscani şi de Calea Victoriei, se întorcea iar la moşie.

Caracterul ei convenea Lenorei; era vorbăreaţă şi de bună dispoziţie permanentă, linguşitoare din fire, tocmai pe placul bolnavei. În schimb, leneşă, cochetă, nu aducea nici un ajutor gospodăriei, dimpotrivă, complica lucrurile, pretenţioasă şi cu nenumărate mici manii. Se iveau dificultăţi permanente pentru spălatul, călcatul, plisatul lingeriei, rochiilor, care nu sufereau o cută.

Hallipa în tăcere, dar plictisit, primea toate reclamaţiile ei şi ale personalului şi, avînd nevoie de toţi, căuta a stabili pace. De altfel, prezenţa Elizei nu-l uşura prea mult. Lenora se arăta tot neliniştită cînd lipsea şi de îndată ce venea tot nemulţumită de prezenţa lui. Motivul pentru care Doru socotea pe Lenora grav bolnavă era tocmai respingerea din ce în ce mai mare pe care i-o arăta lui. Nimeni ca el nu putea şti ce absurdă era o astfel de antipatie pentru el, care fusese obiectul unei pasiuni neobosite, obositoare chiar. Starea de acum a Lenorei nu putea fi decît anormală.

Desigur că nici el nu îşi da seama exact de mărimea dezastrului. Cuprins de întîmplări, nu avea răgazul să vadă toată schimbarea făcută în aşezarea lăsată de părinţii lui. Nu pricepea că era însăşi dizolvarea lui familială.

În afaceri, preocupat de cerinţele zilnice, constrîns de socotelile urgente, de tranzacţiile nevoite, nu avea timp pentru o privire de ansamblu, ca să poată judeca dezordinea în care îi era averea. Voiajele la Viena, cheltuielile fără nici o putinţă de prevedere, pricinuite de boala lungă a Lenorei, împiedicarea lui de la supravegherea moşiei, pe care altădată nu o părăsea din ochi şi din mîni, împrumuturile zdruncinaseră bilanţul. Trăia acum permanent din aranjamente pe a căror gravitate nu o simţea, înlesnite fiind de Drăgănescu. Slăbirea autorităţei în interiorul casei şi dezagregarea treburilor în afară era situaţia actuală.

Lina, de-a lungul drumului, stăruia în recapitularea acelor împrejurări. Nu se sătura făcînd elogiul Elizei. Nici nu s-ar fi aşteptat să fie aşa de săritoare, să-şi lase partidele de cărţi şi plimbările ei nelipsite.

Cu Lenora era de o răbdare si de o voioşie fără de seamăn. Ea însăşi, Lina, nu i se putea compara. Lenora nu avea, mai ales, nevoie de îngrijiri

medicale. Eliza îi citea jurnale, făcea pasienţe şi îi lucra tot felul de haine de casă, fiind foarte pricepută în croitorie. Ajuta chiar pe Doru să-şi ţie registrele foarte complicate, nu ştia deloc contabilitate, dar copia cu bunăvoinţă. Doru, la început, se arătase plictisit de prezenţa ei. Mereu nevoit să facă pe cavalerul, cînd era aşa de supărat şi ocupat. Mereu pe drumuri, ducînd-o şi aducînd-o. Nu putea însă ocoli nici o osteneală, deoarece Lenora o luase subt ocrotirea ei în aşa fel că devenise persoană inviolabilă, în urmă Doru, faţă de serviciile aduse de prezenţa ei, începuse a o mai îngădui; totuşi simţea nevoia să pună capăt balamucului care era pe capul lui.

Nici nu se mai bărbierea ca lumea. Parcă era un moş; avea fire albe multe prin barbă, nu mai avea timp de nimic!

Îi murise un cal de curse şi aproape nu băgase de seamă paguba. Neglija caii şi se slujea mai mult de automobil, deoarece - toate acum cereau grabă.

Era tabloul pregătirilor pe care Lina îl făcuse lui Mini, care gîndea că în adevăr „felul" traiului lui Hallipa se schimbase mult.

Acum problema era să decidă pe Lenora să plece la Bucureşti să se caute cu un mare neurolog la modă. Hallipa spera mult de la schimbarea asta. Lenora însă, de cînd era vorba de plecare se îmbolnăvise de friguri şi moralul îi era încă mai scăzut. Plîngea ca un copil, spunea că e gonită din casă, că se va prăpădi prin spitale, că plecarea e pentru ea deopotrivă cu moartea. Astfel încît ai ei vedeau pe de o parte datoria de a o îngriji, pe de alta căpătau un fel de milă, de superstiţie.

Frigurile, credea Lina, erau paludice, ceea ce necesita mai mult încă schimbarea localităţei, dar anemia generală şi starea inimii, mai ales, te opreau să necăjeşti o biată bolnavă, pe care ideea plenarei o ucidea.

- Se pierde moşia! Se pierde tot! Eu mor dacă plec!

Aşa se văieta întruna. Cine ar fi crezut să ţie Lenora aşa de mult la moşie! Doru, cînd o auzea, plîngea şi el. Îşi adora nevasta, şi pe cît îl costa de mult paraponul pe care i-l arăta, pe atît îl mişca ataşamentul ei de locul unde au fost aşa de fericiţi.

Cu materialul ăsta de informaţii, Mini însoţise pe Lina la Prundeni şi cu promisiunea că ea nu va avea să facă, nici să zică nimic.

Pe Mini o interesase de-a dreptul acea schimbare a aspectelor locului, aşa de făţişă, şi care exprima aşa de bine raporturile dintre lucruri şi patimile oamenilor. Cînd vizitase Prundenii cu doi ani înainte, totul părea acolo statornic, dar probabil era ultima fază a formei de-atunci, deoarece totul se modificase cu atîta repeziciune. Mini apucase atunci panorama supremă a unei aşezări. Acum putea privi risipa lucrurilor şi mersul ei grabnic de fărămiţire.

O servitoare de oraş veni să le deschidă cu nepăsare şi le conduse prin coridoare pe o terasă mică, care da pe o latură a gradinei şi pe care Mini nu o cunoştea. Era un balcon mai larg, unde soseai de-a dreptul din camera Lenorei. Acolo erau cele două doamne.

Eliza lăsă jurnalul din mînă şi le veni înainte cu paşii ei mărunţi. Pe un pat de grădină sta instalată Lenora între perine şi pleduri. Contrariu obiceiului, era acoperită pînă la gît cu un văl mare înfăşurat pe trup. Avea pe

frunte o compresă udă, care părea o bandeletă lividă, şi figura îi era mult slăbită, cu două cearcăne negrui subt ochi, datorite febrei, nu *kholului.*

Trăsăturile feţei erau subţiate şi tenul limpede, deşi palid subt puţinul roz al pudrei. Nu mai era în carnea ei acea revărsare de otrăvuri turburate. Se filtraseră şi se aşezaseră în cine ştie ce fiolă internă, în formă de esenţă concentrată. Capul rămînea acum foarte mic pentru trupul ei încă robust.

Părea că doarme. Cînd deschise ochii, chemată de Lina, Mini fu mirată de expresia lor. Verzi, limpezi, ... stranii. Parcă aiuriţi, parcă dimpotrivă ţintuiţi în spaţiu, dar nu direct pe lucruri sau oameni.

Lina îi smulse compresa de pe frunte. Rămase cu părul ud, neted, tras în sus, cu ochii de sticlă măriţi de slăbiciune, ca în fotografia aceea dintr-un album al Rimilor, în care nu o putuse deloc recunoaşte.

Lenora era, desigur, de necunoscut şi totuşi semăna izbitor cu ea însăşi.

Lina o certă pentru compresă. Nu-i servea la nimic; numai schimbarea de climă. Probabil era vreo mlaştină pe undeva, care îi dase frigurile.

- Domnul Hallipa spune că e uscat tot pe moşie! zise nepotrivit Eliza, care nu era inteligentă.

Acel „domnul Hallipa" despre vărul ei era stîngaci sau afectat. Altfel, doamna Eliza era foarte frumuşică, într-o rochie de *foulard citron,* plină de volane, elegantă şi incomodă pentru funcţia de *garde-malade,* dar a cărei culoare se proiecta bine pe albastrul foarte pal al zilei de toamnă.

Domnul Hallipa, care prinsese de veste, sosea grăbit într-o pijama de casă de postav verde închis. Se scuză către Mini, pe care desigur nu o aştepta. Avea barba mai lungă şi neregulată, cărunţită uşor şi slăbise, deşi el nu avea friguri.

La discuţia despre mlaştine, confirmă salubritatea moşiei, dar erau pe aproape, spre Plăiesele, ceva iazuri, minunate pentru raţe, acum însă secate de secetă... Clima la Prundeni era excelentă...

Se vedea bine că pledează prin contrariu, convins că Lenora nu ar asculta un sfat venit de la el. Lenora, căreia Lina îi lua temperatura şi îi punea întrebări felurite, păru îngrijată şi chemă mai aproape pe Mini. O întrebă de Nory, de Bucureşti, şi cum Mini îi făcea un tablou plăcut şi cum o asigură că Cetatea era vivificatoare, că dăduse adesea rezultate bune cu climatul ei, Lenora păru oarecum convinsă şi, preocupată, ceru o oglindă, pe care doamna Eliza se duse tipăit şi grăbit să i-o aducă.

Lenora atunci mustră pe bărbatul ei:

- De ce laşi pe Eliza... să se ostenească?

Fu începutul unei uimitoare scene, care cuprinse toată atenţia lui Mini şi o absorbi aşa de mult că timpul îi păru scurt.

Jocul se repeta neobosit. Lenora, subt o formă sau alta, implica la orice moment pe Eliza cu Doru, cu făţişa intenţie ca Doru să fie cît mai atent, cît mai plin de solicitudine pentru vara lui: „Ai lovit pe Eliza..." „Ajută Elizei"... „De ce nu spui Elizei?..." „Şezi mai bine de partea cealaltă, lîngă Eliza!..."

Eliza, inocentă şi graţioasă, se lăsa alintată fără a-şi înceta serviciile. Cum Doru era nerăbdător să lase pe Lenora singură cu Lina, Mini îi făcu acest mare serviciu, manifestînd dorinţa de a vedea vestibulul cel părăsit. Hallipa

se scula să o conducă. Lenora, emoţionată ca de cine ştie ce întîmplare, strigă:

- Dar cum laşi pe Eliza?...

Cu un aer de plictiseală, cu un gest nervos al mîinilor abia oprit şi muşcîndu-şi buza, Doru aşteptă ca pintenoaga Eliză să scoboare cele trei trepte de asfalt ale terasei şi, legănată pe tocurile albastre, înalte, ale pantofilor mici, să-i însoţească.

Mini nu mai găsi nici un interes vestibulului. Era desfigurat.

O lumină mare şi egală intra prin uşile scoase din rame şi frînghii cu rufe la uscat erau întinse în curmeziş.

- Sus e acum locuit, explică Doru şi arătă spre orizont, nu departe, un coş înalt de cărămidă.

Gramatula instalase o fabrică de alcool din cereale şi cîţiva funcţionari de acolo locuiau la el, conacul ei fiind neîndestulător. Lenora, mai ales, dorise găzduirea, fiind fricoasă de un timp, şi prezenţa acelei familii liniştind-o.

Toate astea erau într-o astfel de contradicţie cu moravurile din trecut ale Hallipilor, încît Mini se uită la moşier mai lung decît îngăduia cuviinţa. El oare nu simţea, nu vedea transformarea? Era, desigur, aşa de preocupat într-o direcţie, încît restul îi scăpa de subt control. Doru, aşa de sobru de obicei, întrebă pe Mini ce a zis nevastă-sa şi dacă consimţea să meargă la Bucureşti. Mini credea că o văzuse dispusă, dar nu putea afirma nimic sigur.

- Ce bine ar fi! suspină Eliza. Mi-e dor de Bucureşti.

Pe Doru, speranţa cît de slabă păru a-l înviora. Faţa lui bronzată se roşi puţin.

Mini îi privi atunci pe amîndoi. Atitudinea, aşa de ciudată şi de bătătoare la ochi a Lenorei, o făcea curioasă. Eliza era cu totul neturburată şi cu obicinuitele ei cochetării de mers, de vorbă, părea o cănăriţă graţioasă şi nepăsătoare. Doru era absorbit de idei triste, dar nu aveau desigur între ei nici o complicitate.

Se reîntoarseră. Lina profitase bine de timp. Păreau a fi terminat o conversaţie foarte animată. Lenora se culcase complet pe perini şi părea obosită cu pleoape uşor vinete, închise. Lina era înăbuşită, ca de obicei cînd vorbea mai mult. Biata Lina intra în ebuliţiune repede, ca o cratiţă de acelea care dau în fiert numaidecît.

Începu dezordonat serviciul ciocolatei cu lapte. Eliza se agită cu stîngăcie şi fără de spor. Servitorii erau apatici. Doru fu cel care primi toate manifestările de nemulţumire ale Lenorei. Cînd prinse de veste că Eliza se „obosise", trebui ca Doru să o invite să ia locul lui.

- Prepară tu, Doru, ciocolata Elizei, cum ştii că-i place!

Eliza, care pînă atunci se silise în toate părţile, se aşeză bucuros şi ceru naiv şase bucăţele de zahăr.

- Ce dulce fată e Eliza! declară Lenora, provocînd opinia afirmativă a tuturor.

Mini deschidea ochii mari de mirare. Ce însemna asta? Ce fel de nebunie nouă? I-o arunca de gît. Lucrul era vădit, deocheat aproape. Doru, plictisit şi fără putinţa de a se apăra, sta subt focul deschis al acelei procedări

nesocotite. Să fi fost Lenora geloasă? Ar fi putut arăta o persecuţie ironică celor doi, dar nu era urmă de necaz sau de ironie în atitudinea ei... Să fi avut vreo aberaţie care să o facă să invente o astfel de distracţie? Era destul să o vezi, ca să îndepărtezi presupunerea. Cu chipul înfrigurat, cu exaltarea ei gravă, urmărindu-şi pătimaş preocuparea într-un fel care nu îngăduia nici un surîs către acel spectacol comedios.

De căutai să raţionezi te înnămoleai în absurdităţi, dacă însă porneai de la absurditate ca de la o premisă logică, puteai conchide ceva destul de consecvent.

Egoismul, capriciul şi fervoarea ei pentru serviciile Elizei erau o explicaţie, dar neîndestulătoare. Mai lesne, aversiunea ei neîndoioasă, hainā, către Doru, o făcea să caute a scăpa de el prin orice mijloc şi găsise în ideea asta un agent de dizolvare definitivă a căsniciei lor. Era desigur ideea ei fixă; opera nouă la care lucra cu aceeaşi pornire lacomă care o caracteriza, cu aceeaşi forţă impulsivă. Mijloacele, ca de obicei, erau sumare şi arbitrare. Dar era mai ales, în acea patimă nouă, cine ştie ce tainică şi saşie meşteşugire a inconştientului.

La un moment, vorbindu-se de sănătate, Lenora inventă o expertiză de carne tare şi sănătoasă asupra Elizei. Fu apoteoza. Doru trecu în casă cu Lina pentru a pregăti plecarea.

Mini nu mai simţea acum la Prundeni toată simfonia aceea de expresionisme şi impresionisme petrecută în sensibilitatea ei de rîndul trecut, la izbucnirea dramei conjugale, care avea un aşa de ciudat sfîrşit. Ca şi otrăvurile, acum etichetate în flacoane cu cap de mort, din trupul Lenorei, întreaga atmosferă a locului îşi lămurise obiectele; aburul, care atunci învăluia tot, se rupsese în fâşii aşezate numai pe anumite locuri.

Mini rămînea în spaţii salubre, de unde privea, ca o spectatoare pe care nu a cuprins-o ebrietatea nesănătoasă a emanaţiunilor. Ideile, ca şi aspectele, luau forme azi cumpătate, clare. Moşia, grădina, casa, vestibulul luminos, cu petele de alb mat al rufelor, totul îşi despărţea luminile de umbre, totul era static, nu circula, nu se infuza ca atunci.

Străbătînd casa, Mini privi lucrurile dezordonate şi le sfătui să nu fie triste, să primească legea acelei prefaceri, ca pe o lege vie, care din mumificarea lor dăinuitoare le dăruia transformărei, deci traiului şi pieirei. Se uită să admire încă o dată, şi cea din urmă, portretul doamnei Calliope, bunica; cînd se întoarse de la uşă să-l vadă, nu-l găsi cu ochii. Poate îl strămutaseră.

Mini nici nu se aşezase bine şi, profitînd de zgomotul pe care-l făcea automobilul cu care se întorceau, spuse Linei, care picase ca un pietroi pe resorturile perinilor:

- E nebună!

Drept răspuns, Lina, cu o indignare care părea a nu avea margini, izbucni:

- Eliza şi iar Eliza!

Cu toată lipsa aparentă de legătură a exclamărilor, era între ele un acord perfect.

Conducea un mecanic al Gramatului. Pe Doru îl oprise Lenora de a pleca.
- Cum o să rămînă Eliza singură?...
Înnopta, fireşte. Probabil la lumina abat-jour-ului, comedia urma absurdă. Doru dormea în antecamera Lenorei şi Eliza de partea cealaltă, în fosta cameră a lui Coca-Aimee. Capriciul bolnavei îi mobiliza, desigur, noaptea la un loc. Doru, se vedea bine, refuza felul ăsta de compromisuri şi familiarităţi cu tot ce-i mai rămăsese din corectitudine, apoi era deprins cu iubirea Lenorei, nu vroia altceva, *pe* altcineva. Era acum la el o încăpăţînare pentru regimul care se nimicea. Era rezistenţa lui supremă pentru a salva patriar-hatul. Lina, mai deprinsă cu salturile maşinei pe hopurile şoselei, povesti cu satisfacţie că - ce era, ce nu era - în sfîrşit, totul avea să se schimbe în bine deoarece Lenora primea să plece, cu mii de condiţii, de mofturi, de jelanii, dar nu refuzase şi Doru, cum apucase consimţămîntul, luase toate măsurile ca să-l facă eficace.
- Doru mi-a mai spus că, desperat de ideile fără de Dumnezeu ale Lenorei asupra lui Coca-Aimee, le asigurase partea amîndoura, ca să nu mai existe astfel de motive de lamentări. Ce om de treabă!... Lenora mi-a zis, la plecare, că odată cu ea se duc şi Prundenii!... Vai de lume cînd se zdruncină creierul!
Buna Lina era foarte puţin indulgentă cu misterul nebuniei şi cu verişoara. În orice caz, Lenora, în incinta nebuniei ei, avea o logică perfectă: aceea a distruperei .Cine poate închipui durerea, convulsiile, agonia trupului sufletesc pînă cînd omoară în făptura lui o fiinţă? Lenora ucisese în ea pe Doru şi acum căuta să se ucidă în el. Durerea ei se strămutase însă pe locul unde fusese fericită, pe opera aceea care făcuse dintr-însa, prin pasiune, stăpîna Prundenilor. O chinuia despărţirea, pierderea acelei aşezări, pe care o socotea a ei proprie şi dorea totuşi nimicirea ei. Ea ştia prin ce muncă statornică alcătuise domnia ei voluptoasă acolo. Avea sentimentul unui drept al ei, pe care îl vedea oropsit de alte drepturi aparente. Îşi pierduse regalitatea amoroasă, dar cerea înapoi munca ei din dragoste. Dezastrul din fiinţa ei vroia să fie dezastrul a tot ce crease în jurul ci prin amor şi ambiţie. De cînd sfîşiase, la plecarea lui Mika-Le, dantela hainei de casă, sentimentul distrugerii crescuse, cuprinsese în ea tot. Se distrugea pe ea, pe ceilalţi, locul, timpul, simţirile.
Lina acum se văieta că, în primul entuziasm al succesului obţinut, nu vorbise nimic de găzduire. Doru credea sigur că vor locui la ea. La Elena, cum era firesc, nu vrea Lenora. Şi Rim... Mai ales că nu puteai şti cît durează...
În adevăr, Rim nu putea decît să renege o Lenora bolnavă şi care duşmănea amorul şi alcovul.
Viteza mare nu le îngăduia multă conversaţie. Lina îşi rumega în tăcere grija şi Mini era încă mirată de finalul paradoxal al unui roman născut cu modestie de romanţa mizileană a unei văduve amoroase şi din episodul simplu al unui vînător de prepeliţe.
Oraşul le şi luase în miezul lui, fără să bage de seamă.
Dintr-un singur patinaj şoferul lunecase pe str. General Budişteanu,

cotind pe Ştirbei.
- Se chema altădată Manea Brutaru, zise Mini, şi bătrînul meu îmi arăta o casă misterioasă, unde zicea el că a apucat de mult o prinţesă frumoasă şi nebună. Nebunia e veche pe lume.
Acum Mini încetă de a se mai uimi de cele petrecute, fu nerăbdătoare să le împărtăşească. Episodul devenea astfel preţios, era o sămînţă care putea fructifica în gîndul altuia. Tăceau chiar în mintea ei orişice gînduri. Le păstra, le învăluia cu grijă, ca pe un coş cu fructe de toamnă, ca să le aducă întregi şi proaspete. Nu mai purta grija şi osteneala de a înţelege, ci nădejdea de a dărui cugetarea şi apoi de a o primi înapoi ca pe o bucurie.
Din cîntecul timid al umerilor ei, melodia va trece în strunele de orgă. Din mişcarea unduioasă a gesturilor ei feminine, sforţarea de a exprima va răzbi prin căile luminoase ale ocrotirilor înţelepte. Atunci ea va rămîne copilăroasă şi negativă, ostenită şi fericită ca amanta care a dăruit şi a primit.
Gîndurile care s-au cununat sunt plăceri izbăvite, care pică şi lasă o alveolă nouă.
Dar trupul sufletesc e încătuşat în făptură şi, ca să se împărtăşească, străbate delicioasa ei învelitoare, de aceea acum Mini îşi simţea mîinile nerăbdătoare să ţină alte mîini în ale ei, ca să ajute astfel elocinţa gîngavă şi tandră a povestirei ei:
- Să fi văzut tu azi la Hallipi...

VI

Toată noaptea, pe sghiabul ferestrei, unde florile se răcoreau în vase, picuratul, torentele alternate ale ploaiei însoţiseră somnul lui Mini, în care sta trează nădejdea că timpul se va îndrepta a doua zi pentru a îngădui proiectele ei bune.
Dimineaţa, zgomotul timpuriu al tramvaielor, uruitul trăsurilor, acoperiseră melodia capricioasă a ploaiei.
Mini se aplecase peste sghiaburile ude, asfaltul era ud şi el şi burlanele se scurgeau.
Oraşul împiedica să vezi orizonturile ameninţătoare sau geana promiţătoare a soarelui. Pe deasupra coperişurilor nalte şi dese, norii rotocoleau. Mini nu vroi să se mînie, nici să se teamă. Vroi să se supună şi, de subt resemnarea ei, dorinţa şoptea încet o rugăciune timidă spre înseninare.
Ploile de vară nu întristau niciodată oraşul, zîmbitor prin toate vitrinele lui gătite ca nişte femei cochete, cu trecători sprinteni, mulţumiţi de belşugul irigaţiei, pe cînd răsuflarea proaspătă a Cetăţei, trecută peste grădini, îmbălsămată şi aburită din căldura de sîn a pămîntului copt, era delicioasă de respirat.
Totuşi, azi ploaia răsturna la fiecare zece minute o găleată nouă şi nu

puteai prevede dacă se va statornici sau se va risipi la timp, generoasă.

Cum Mini intrase la Feder, se simţi trasă energic ele mînă, la ghişeul Simfonicelor. Era Nory, cu apucăturile ei.

- Mergem azi amîndouă la Elena! Mi-a spus cu parapon că n-ai fost încă niciodată.

Şi cum Mini se codea:

- Acum, devreme, după dejun, pînă cînd e singură şi liberă. Cînd începe programul, nu se mai poate sta liniştit de vorbă.

Şi Nory ceru telefonul şi anunţă vizita lor pentru ora trei.

- Nu te las, că pe urmă fugi! Dejunăm la un restaurant împreună.

După dejun, la 2, era încă prea devreme. Nory vroi să treacă pe la o vitrină, unde spunea că a văzut nişte pantofi verzi cu croiala dintr-una.

De-aproape, nu fu mulţumită. Mini o reţinu alături ca să admire bijuteriile vechi din galantarul unui argintar cunoscut. Pe una din acele paftale late de aur masiv, un filigram delicat desena forma unui medalion, pe care îl umplea un smaragd uriaş: o brăţară de domniţă. Schimbul aurului, vînzarea sculelor vechi era acum un mic trafic făţiş. Aproape nu mai era îngăduit să păstrezi nespeculate astfel de obiecte de preţ, să nu te desfaci de ele, pe timpul unei aşa de excentrice finanţări, a unui trai aşa de exagerat.

Smaragdul era în adevăr uimitor, filigrama o horbotă diafană, iar brăţara o cătuşă de aur masiv. O desfătare pentru o privire lacomă după lucrul frumos şi de preţ.

Lui Mini aurul îi da mereu impresia vie a realităţei lui suverane, îl admira ca pe cel mai minunat filon al humei, îl stima pentru puterea pe care oamenii i-o dau asupra lor înşişi.

Se uită la ceasul mic de mînă.

- Ar mai fi vreo trei sferturi de oră, zise... Să ştii că eu nu stau tîrziu.

Abia avură timp să deschidă umbrelele. O răpăială le inundă.

- La Capşa! strigă Nory traversînd.

Mini avu o scurtă ezitare. Nu-i plăcea să intre în localuri publice, dar trebuia să se adăpostească.

Cînd sosise atunci, pe iarna geroasă, în Cetate, dimpotrivă, era lacomă de zgomot, de mulţime. Abia pripăşită, căuta locurile gălăgioase şi aglomerate, pentru a-şi ascunde şi apăra în ele timiditatea. Cunoştea oraşul de mult, îl mai locuise adesea, dar totdeauna mai nainte îl străbătuse cu indiferenţă, îl privise cu banalitate. Dar atunci, la sosirea aceea, totul o mira, totul îi părea nou. Asupra inteligenţei ei, mulţimea făcea impresia pe care o face lumina vie asupra ochilor deprinşi cu umbra. Necunoscută, nebăgată în seamă, se amesteca în frămîntarea, în furnicarul ei, ca una din miile de feţe vii ale chipului multiplu al Cetăţei.

Acum se reculesese din prima emoţie şi oraşul i se limpezise. Nu mai era străină, rătăcită, şi mulţimea nu mai era chipul multiplu al unor necunoscuţi. O pudoare a existenţei ei precise o făcea să evite promiscuitatea localurilor publice. Era pentru ea o bucurie să stea ocrotită.

De la adăpost admira metropola care propăşea, ca pe o edificare de lux, în care oamenii puneau tot ce aveau în ei urban, ca instinct, inteligenţă şi

putere de muncă. Tot ce aveau în ei viu, şi bun şi rău.

Nory ceru un *schwartz,* pe care Mini îl refuză, apoi reîncepu vorbăria ei isteaţă.

Privind prin geamurile largi, aburite de ploaie, lumea care se perindea, Mini nu o putea vedea desluşit şi atunci răsfrîngea în afară chipurile vederei interioare. Identifica grupurile, perechile de trecători, cu fiinţele pe care le privea în panorama minţei, pe cînd Nory flecărea despre cunoscuţii lor:

... Era pictorul Greg, nalt, încovoiat, cu Mika-Le, lemnoasă şi mică, şi disproporţia lor se proiecta izbitoare.

... Apoi prinţul Maxenţiu, livid, cu făinăreasa neagră ca o metisă, pereche fără de simţul culorilor care se îmbină...

... Monseniorul trecea spînatec, cu mîini drepte, rezemate pe genunchi, într-un automobil mare, avînd alături pe nepotul lingav...

... Elena parcă scotea capul de sub poclitul unei trăsuri de casă; îi recunoştea bandourile negre, lîngă ea se vedeau picioarele cu ghete boxe ale unui domn inexistent: Drăgănescu-Hallipa, bărbatul ei...

... Lică Trubadurul trecea sfichiuind motorul unui auto cu bastonaşul-cravaşă, şi, desigur, fluierînd pe sub mustaţa lui sfidătoare către portul ras, obligatoriu...

Acolo, la o casă peste drum, unde ploaia izbea un geam, după *brise-bise,* Lina încerca să pună lui Rim comprese de in (ca maică-sa la Tecuci), în loc să-i aplice electricitate... Erau oameni în mers, oameni după ziduri, aceia sau alţii... Locuitori ai Cetăţei vii, sosiţi de pretutindeni, încetăţeniţi acolo pentru un motiv sau altul... Necunoscuţi cu povestea lor oarecare, ca şi cei cu poveste cunoscută... Ei, sau semeni ai lor, învăluiţi acum în ploaia care despărţea pe Mini de limpezimea priveliştei de afară.

- Să nu deschizi Elenei vorba despre Mika-Le, o rugă Nory.

- Ce mai face Mika-Le?

- Ce să facă! Acelaşi lucru... Nerozii!

Mini crezu că face aluzie la scena teribilă, provocată la Hallipi de mica adulterină, prin ultima scrisoare.

- Elena nu cunoaşte secretul naşterii? întrebă.

- Nu... Nu! Nici nu bănuieşte. E singurul lucru pe care nu i l-aş spune niciodată. Ar pune în curent pe Doru, sunt sigură... Nu vreau să-mi iau aşa răspunderi... Dacă ştia, nu păţea ce a păţit. Numai năzbîtii face mironosiţa asta! Ce să-i dea în minte după atîta timp!... Cum şi ce fel s-a informat de adresa biroului lui Drăgănescu?... Probabil prin „tipul" ei, domnul Adolf Bunescu - actoraşul.

Elena s-a trezit într-o bună zi cu Drăgănescu că intervine pe lîngă ea ca să se împace şi să primească pe sora ei mai mică. E o datorie de familie să nu lase în părăsire pe biata fată nevinovată... Un discurs tîmpit! De unde putea şti, săracul! Spunea cu bună-credinţă o poveste, pe care i-o debitase Scampolo...

Drăgănescu, convins de spusele ei, nu ştia cum să procedeze ca să nu ofenseze pe socri, de aceea a cerut Elenei ca o favoare personală să facă cele necesare pentru restabilirea drepturilor naturale ale surorei ei... Foarte

„naturale", ce e drept! Vezi, de aci situaţia! ... Fără ceartă, de altfel, amîndoi fiind sobri în parte, şi mai sobri încă la un loc.

Elena a refuzat net. Drăgănescu, respins la prima lui pretenţie, a fost nespus de jignit, mai ales că făgăduise... Unde mai pui partea otrăvită a paharului pe care îl înghiţea. Ştia că cearta cu Mika-Le a venit din cauza lui Maxenţiu. Era ocazie ca Elena să arate că a uitat, să fie *chic.*

A fost prima lor ciocnire. Drăgănescu, cavaler cum e, nu a insistat, dar a rămas ceva acreală şi Elena e supărată că orologiul de preciziune al menajului ei a avut o scrînteală. Împlinirea corectă a datoriilor şi liniştea perfectă, care să înlocuiască alte avantagii la care a renunţat - ăsta e programul... Şi lucrul nu se reduce la incidentul de atunci. Elena nu admite ca Drăgănescu să ajute cumva pe ascuns pe cumnăţica persecutată, şi nu ştie cum să pună chestia de reglement. Aşteaptă întîia ocazie bună ca să taie scurt... Pînă atunci e o petrecere să vezi pe Drăgănescu, care nu ştiu de unde cunoaşte pe Greg, ascultînd pe la răspîntii şi foarte stînjenit, elogiul naiv al talentelor „lăcustei". La Ministerul Artelor, bietul Greg a devenit legendar cu intervenţiile. Dacă n-ar fi aşa de bine instalat în reputaţia lui artistică şi în buna lui stare socială şi-ar pierde tot prestigiul... La Monitor, unde conţopiseşte Adolful, circulă epigrame pline de piper ale colegilor, alimentate de amănunte benevole ale amantului asupra „lor trei". Iar la gineceul din Toamnei, unde stau cîte trei bele-artiste într-o cămăruţă, în plus vizitatorii, petrecerea constă în numere de... imitaţii: Mika-Le, în persoană, mă strîmbă pe mine şi îngînă pe sentimentalul Greg, *tour a tour,* violent şi umil, ispitit şi pocăit.

M-am indignat de batjocura asta neruşinată pentru un om care o îndoapă cu favoruri de tot felul. Cît despre mine, m-am înfuriat. L-am prins într-o zi pe Adolful la o redacţie, strecurînd cine ştie ce notiţe artistice, şi i-am spus să-şi pună botniţă că altfel mă amestec şi ştie el ce vrea să zică!...

- De necrezut! zise Mini. Nu pot deloc să-mi închipui mimica asta de parodie la Mika-Le, aşa de inertă.

Şi fu nemulţumită ca ori de cîte ori o noţiune nu-şi realiza îndată imaginea.

- Aş! Ce inertă? Să vezi strîmbături - cum reproduce glasul mat şi vorbele dulci ale pictorului - urmate de chiţăituri şi de aplauzele furtunoase ale asistenţei distinse. Dacă n-aş fi auzit singură... Căutînd pe una de acolo, din aşa-zisa cancelarie a directorei aceptu'...pension necontrolat de poliţie, am putut asista. Noroc ca *nu* era numărul meu, că nu ştiu ce se întîmpla! După producţie urma dansul! Să fi văzut prafărie! Un vîrtej de picioare în mijlocul căruia mi-am făcut intrarea... Au fugit ca şoarecii prin chiliuţe... Se deschid o mulţime de uşi pe aşa-zisul refectoriu al onorabilei pensiuni. Două mese lungi cu muşama şi vase cu flori de hîrtie, trase la perete; un pian ruinat; o sobă mare de fier şi viaţă veselă şi ieftină. „Murim de foame şi de urît", miorlăie leşinat Mika-Le lui Greg emoţionat, care numaidecît pune unt pe pîine. Se mănîncă prost, ce e drept, dar vin băieţii cu suplimente. Nu m-am trezit odată cu pictorul că-mi spune să plimb uneori pe domnişoara? „Zut! i-am spus. Drept cine că iei?" S-a făcut rac. Totuşi îl cruţasem; nu-i

spusesem că nu i-a lipsit sărăcuţei nici un bal mascat toată iarna, cît despre boschetele de la şosea! Altfel îmi place că e fată de viaţă... Ştii, Mini, patroana din Toamnei e divorţata lui A., maestrul baroului. A „rulat". E urîtă şi „ră" - cum ar zice Lina noastră. Patronează în capul mesei, avînd la dreapta „peştele". Chiliuţele din *entresol* şi podul sunt pentru „junime", mai pe credit, mai în rate... La etaj, are camere bune pentru perechile în voiaj de răpire, sau fugă clandestină. E specialitatea casei... acelea sunt servite în cameră, deosebit... Şi după-masă patronii se retrag la pocher, organizat pe banditism. Au curăţat şi pe băiatul lui Vrana, milionar, minor şi cam zevzec. Şi Lică trece pe acolo şi uneori se înfruptă, cum şi Adolful, dar Mika-Le plînge cînd o înşeală cu dama *„de coeur".*

Mini nu-şi putu închipui pe Mika-Le plîngînd. Ochii ei erau bălţi care nu picurau. Hotărît, azi nu avea proiecţie bună a imaginaţiei... Amănuntele astea o nemulţumeau. Părea că de la o cotitură a oraşului s-a deschis loc unui curent de aer rău, dar mai ales nu putea să coordoneze aspectele de afazie, de apatie, subt care cunoscuse la Prundeni pe Mika-Le, cu acele zbânţuieli. Formula egipteană suferea. Trebui să-şi închipuie o dezarticulare ridicolă a geometriei rigide, în mijlocul acelui Sabat.

Cît despre Greg, i se părea că-l vede cu surîsul acela penibil, care îi mînjea uneori buzele, provenit din conflicte morale care îl stînjeneau. Îi păru rău că trebuie să micşoreze în opinia ei pe un om care îi făcuse impresie bună. Mai mult însă o supăra jignirea pe care cazul Greg o aducea în genere sexului pe care îl socotea superior. Poza firavă a femeiei în atitudinea admiraţiei îi plăcea, cum şi voluptatea aceea delicată, care crea în fiinţa ei necesitatea stăpînului. Greg umilea corporaţia stăpînitorilor... Poate că dacă nu ar fi plouat, lucrurile astea i-ar fi părut mai vesele, dar curgeau valuri repezi pe geamurile mari, cu zgomot de şuvoaie.

- Nu sunt în stare să servească o cafea ca lumea, protestă Nory.

Pentru a merge la Elena Drăgănescu luară o trăsură. În drum Nory descria casa şi programul de viaţă al Elenei, care îşi făcea din existenţă o robie adevărată către o mulţime de îndatoriri, aşa cum le înţelegea ea.

Mini se uita jur în jur la cartierul pe care îl răzbătea foarte rar. De la un loc înainte parcursul îi era aproape străin. Bulevardul Lascăr Catargiu se desfăşura cu aleile lui, cu casele noi, încă rare, aliniate după un proiect definit.

Locul, căruia nu-i putea împrumuta nici o impresie, îi părea neexpresiv. Ploaia contenise, dar aleile erau încă pătate de lacuri mici. I se părea că pe măsură ce înaintează e dusă undeva departe, în exil, şi o ciudată emoţie o rechema spre miezul viu al oraşului. Cum reîncepuse să picure dintr-o făşie de nor, birjarul ridică coşul trăsurei; atunci mersul i se păru lui Mini mai plăcut. La ora asta, a siestei, avu o senzaţie de adăpost şi legănare. Desigur, prin vilele înalte, liniştite, ca şi cum erau nelocuite, locuitorii dormeau. Mini trecu în starea aceea de semisomn, de semivisare, care uneori interceptează existenţa.

Ameţită, i se părea acum că ar recunoaşte locul, că ar umbla în sens invers pe un drum ştiut cumva. Oboseala şi înnoratul punea pe vederea ei

ceva noapte şi cine ştie ce reminiscenţă insinua în fiinţa ei o voluptate, altcîndva resimţită. Fu o clipă. Se uită mirată la Nory, care îi şedea alături.

- Stă spre şosea! zise.

Apoi se uimi de proporţiile uriaşe ale sensibilitate! Dacă cineva ar fi vroit să le transforme în dimensiuni precise, ar fi clădit pentru fiecare fiinţă domuri colosale. Unde încăpea oare, acolo, în acel nedefinit al simţirei, nu numai mulţimea senzaţiilor prezente, dar încă în depozite uriaşe, amintirea vie a tuturor senzaţiilor petrecute, care se puteau uneori reîntoarce cu impresia precisă de adineaori?

Mini, privind cu melancolie averea imobiliară, care defila de-a lungul bulevardului pe două rînduri, subt ochii ei de locatară instabilă, se consola la ideea palatului aceluia pe care îl purta în ea. Cum gîndurile au densitate, i se păru că e mai greoaie acum din pricina acelui conţinut, scoborînd în faţa locuinţei, în adevăr impunătoare, a Drăgăneştilor.

Lăsă pe Nory să treacă înainte, pînă cînd o putere interioară prinse să sufle peste acele zidiri, risipindu-le. Apoi, zveltă, urcă înapoia lui Nory treptele primului vestibul. La uşa a doua, apăru un fecior corect, care, solemn, le introduse în al doilea vestibul, unde o subretă cu şorţ plisat ca hîrtia le invită într-o cameră imensă, luminată sarbăd prin ferestrele foarte înguste şi înalte şi cu mobilierul de culoare închisă.

Scaunele, tablourile, consolele, totul era în proporţii mari ca şi odaia. Predomina nucul ars şi pielea de Cordova cizelată.

Mică, în fundul unui imens fotoliu rotund, Mini se uita împrejur. Tot apartamentul de jos, fără uşi despărţitoare, cuprindea abia patru camere vaste: *hall-ul,* un birou tot atît de majestuos, care se vedea alături, camera de primire, unde se aflau, şi o alta, cuprinsă de întunericul total al obloanelor lăsate şi al perdelelor grele.

Nory, neastîmpărată, răscolea ceva prin amvonul acela obscur, căci casa era în adevăr înaltă ca o biserică. Elena Drăgănescu scoborî cu grabă scara de la primul etaj, venind spre ele. Ca şi feciorul, era încă de la ora aceea în toaletă. O rochie simplă de *crepe de Clune* negru, cu guleraş, făcea mai serioasă frumuseţea ei cu linii prea accentuate.

Avea ceva *pose* în toată înfăţişarea, în glas. Lui Mini, care nu o văzuse de mult, îi păru mai elegantă, mai frumoasă chiar ca înainte, dar aerul acela profesional de „stăpîna casei", luat prea în serios, o făcea mai puţin simpatică ca la Prundeni. Era, de altfel, firea ei care se lămurise: cam rece, cam ţeapănă, cu etichete.

Cum Mini o întreba despre copil, se animă puţin, povestind progresele pe care le făcea băiatul, metodic, după cel mai englezesc sistem de creştere. „Nursa", o londoneză autentică, avea plenipotenţă asupra acelei educaţii precoce, fizice şi morale. Disciplina riguroasă era, după părerea Elenei, cel mai salutar principiu. Neîndoios că era, dar lui Mini i se păru că vorbeşte de un *elevage* oarecare, pierdu noţiunea gingăşiei copilăreşti şi îşi închipui pe băieţel cu o faţă simetrică şi o cărare la mijlocul capului. Arătă dorinţa să-l vadă. Elena propuse să le conducă sus să viziteze şi apartamentul de locuit. Jos era numai pentru recepţie. Îşi expuse programul: credea că poţi primi cît

de mult, fără nici o incomoditate, dacă îţi împărţi bine timpul. Nimic inopinat. O zi anume pe săptămînă pentru audiţii muzicale. O seară pentru dineuri obligatorii. Una pentru mesele de familie şi o altă zi pentru a răspunde obligaţiilor în afară. În felul ăsta rămîne destul timp pentru celelalte ocupaţiuni. Pentru ele două însă, Elena, foarte amabilă, se declară acasă orişicînd. Dar ce corvadă sistematică, un astfel de trai!

Veni iarăşi vorba de copil. Hrana, aerul, recrearea erau distribuite cu porţia. Proiectele ei materne erau numeroase şi foarte anticipate. Se plînse că apartamentul nu prevede camerele de studiu necesare mai tîrziu băiatului. Avea idei precise asupra felului cum va decurge instrucţia lui. Va face studii economice şi industriale serioase. Drăgănescu pregătea de pe acuma o mare dezvoltare a stabilimentelor lui, pentru a le transforma mai tîrziu în uzine. Mini se gîndi cu simpatie la baba Smoala şi la ulcica ei cu păcură. Da. Era evident că Elena îşi adora, în felul ei, copilul. Un fel egoist, ca toate felurile, de altfel.

Elena îşi pregătea moştenitorul pentru ideile ei preconcepute, îl iubea pentru că i le putea satisface. Faptul că prin el îşi putea multiplica ambiţia, că îl putea adăoga drepturilor ei de proprietate, că se putea, prin el, reprezenta o dată mai mult, era argumentul mare al afecţiunei ei.

E drept că instinctul familial, redus la spontaneitatea lui, ar fi foarte slab fără adaosul acelui egoism.

În faţa scaunului lui Mini, o pînză imensă în stil vechi flamand reprezintă o bucolică. Mini se gîndi că ea ar fi pictat maternitatea ca pe o femeie extaziată de a fi scăpat din sînul ei viu o înfăptuire pornită să cucerească viaţa. Pe Elena însă ca tablou matern, o vedea ţinînd gravă în mîini o colivie de aur, în care era închis un canar stilizat: băiatul ei.

Se urcară. Acolo sus, dimpotrivă, era o lumină mare şi egală. Lacul alb şi moarul verde deschis erau decorul general, cu variante.

- E singura casă din Bucureşti unde funcţionează toate robinetele, se lăudă Elena.

Camera ei era, în acelaşi timp, un birou. Declară că menajul era „un adevărat minister". De la 7 dimineaţa la 11 seara, avea de lucru: ordine, socoteli, inspecţii, verificări! Nu se putea închipui ce grea era administraţia unei case mari!

Totul era bogat, bine întreţinut şi rece. Copilul dormea. Era blond şi cam decolorat, cu capul prelung şi fără drăgălăşenie. Semăna probabil cu Drăgănescu - pe care Mini nu-l cunoştea - ceea ce trebuie să fi fost pentru Elena o decepţie, fiindcă era destinat să fie un Hallipa. Elena îl însumase numelui şi tradiţiei ei familiale. Mini băgă atunci de seamă că nu s-a vorbit încă nimic de Doru şi Lenora.

Cînd se scoborîră, Elena, mişcînd un resort, ridică obloanele camerei tainice. Apăru o sală de formă prelungă, neplafonată, comunicînd cu tavanul *hall-ului,* pentru acustică. Era camera de muzică.

Elena, deşi nu era decît o diletantă, practica snobismul onorabil al muzicei. Era felul în care se transformase duetele liniştite ale bunicului ei, Eriste, acompaniat conştiincios de doamna Calliope.

Instalate acum cu vinuri dulci şi prăjituri variate, Elena deveni mai prietenoasă, mai confidenţială. Aşteptă să se retragă feciorul şi anunţă lui Nory că sunt lucruri noi şi mari petrecute.

Se plînse apoi lui Mini că omul poartă pentru toată viaţa povara grijilor de familie, de care nu se poate cruţa; era un noroc că funcţia ei casnică îi dă atît de lucru, pentru a o distrage de la cele mai mari necazuri.

Mini crezu că e vorba de Mika-Le, dar Elena începu a recapitula, cu mult parapon, sentimentele ei filiale pentru Doru, buna lor înţelegere de totdeauna şi conchise că nu ar fi putut crede niciodată că ar putea exista între ei discordie, că nu admitea o ceartă între tată şi copil, cu atît mai puţin între ea şi Doru, dar că viaţa e aşa de aspră, încît te aduce la cele mai crude extremităţi. Era mîhnită cum nu fusese niciodată.

- Te-ai certat cu tată-tău! strigă Nory înghiţind rău biscuitul. Cînd? De ce?

Elena povesti că, aşa cum desigur ştiau, Lenora şi Doru erau de un timp la Bucureşti. Mai întîi fusese nemulţumită că nu au găzduit la ea, fiindcă, *orice ar fi,* aşa era cuviinţa şi nu admitea, cînd le putea oferi o ospitalitate aşa de largă, să o refuze... Dar Lenora bolnavă nu putea fi contrariată în capriciile ei... Se temea să nu o supere copilul...

Chiar în confidenţele ei, Elena punea mult protocol, mult înconjur al adevărului.

În sfîrşit, descinseră la otel, dar fusese cu neputinţă ca Lenora să se deprindă cu strîmtoarea de-acolo. Unchiul, bătrînul Hallipa, tatăl verişoarei Eliza, avusese atunci ideea să le pună la dispoziţie căsuţa acesteia. Cum unchiul avea oarecare ascendent asupra lui Doru şi cum Lenora primise cu entuziasm, locuiseră acolo, ceea ce părea a nemulţumi pe Elena, fără ca să spună un cuvînt mai mult.

Probabil breviarul ei de raporturi familiale sacramentale era foarte zdruncinat de manoperele Lenorei în ce privea pe Eliza, dacă cumva le va fi băgat de seamă.

Lenora făcuse consult şi rămăsese în tratamentul doctorului Walter, un neurolog lansat de curînd şi care avea sanatoriul lui.

Trimisese pe Lenora la Predeal şi îi recomandase izolare absolută. Ostracizase chiar pe Hallipa, care totuşi se ducea sîmbăta şi duminica. Lenora mergea, pare-se, mult mai bine.

Tatăl ei, rămas singur, găzduise fireşte la ea. Pînă cînd, alaltăieri chiar, cum se mirase că îşi poate lăsa treburile moşiei atît timp singure, în plin sezon de munca cîmpului, şi se oferise, dacă el e ocupat, să stea ea cîtva timp la Prundeni - lucru de care îi era chiar dor - aflase, cu o uimire care nu se poate spune, cu o revoltă fără seamăn, ceva de neînchipuit, care întrecea orice înţelegere: că tatăl ei, înainte de a veni cu Lenora la Bucureşti, tratase cu un vechi amator vînzarea Prundenilor şi primise chiar un *acompte* asupra actului, care era ca şi făcut. Chiar recolta din anul acela trecuse în seama achizitorului. Restul condiţiilor nici nu le mai ştia...

Noutatea asta, credea Elena, o putea scuza că nu şi-a putut conţine indignarea şi mîhnirea. Avusese cu Doru o explicaţie destul de violentă şi penibilă. Fireşte, cînd eşti aşa de iritat şi de mîhnit, nu poţi cîntări fiecare

cuvînt... Nu vroise să-l ofenseze, dar nu-i ascunsese dezaprobarea ei absolută, din cele mai bune intenţii şi sentimente. De la el învăţase doară să iubească pămîntul cu pasiune şi să înţeleagă însemnătatea lui... Dar vorbele au o asprime pe care nu o au sentimentele... Se mîhniseră reciproc... Era, desigur, stăpîn pe averea lui, dar dacă vroise să vîndă, de ce nu se gîndise la ei? Făcuse apel la Drăgănescu în atîtea împrejurări şi acum opera o tranzacţie aşa de interesantă pentru toţi, neglijînd complet să-i pună la curent, lăsîndu-i în faţa unui fapt împlinit!... Nu ar fi permis pentru nimic pe lume ca Prundenii să se înstrăineze. Aveau şi ei creanţe importante, care s-ar fi putut socoti în preţul moşiei. Pămîntul acela fusese sigură că va fi al băiatului ei! Aşa s-ar fi cuvenit. În afară de asta, el, moşierul Hallipa, om în puterea vîrstei, cum se dezbrăca de munca şi avutul lui? Să nu mai ai un petic de pămînt al tău?... Cine mai era, ce mai reprezintă acum, cînd lepădase pămîntul acela, care făcea toată situaţia şi toată nobleţea lui.

Era mai mult decît putea pricepe şi îngădui. Se despărţiseră asupra unui cuvînt de ruptură. Ea singură nu putea crede, nu cuteza să pronunţe ceea ce era totuşi o realitate: nu mai vorbea cu tatăl ei! De necrezut! Dar lucrul era prea grav, prea neaşteptat. O lovitură de trăsnet!

Elena, în revolta ei, avea accente cînd aspre pînă la neînduplecare, cînd, în adevăr, dureroase şi unele cuvinte se înecau aproape în lacrămi, dar, mai ales, era un judecător nemilos al unei crime neiertate. Părea însăşi conştiinţa lui Hallipa, desprinsă de el şi răzvrătită împotriva lui.

Micile amănunte ale egoismului, acele afaceri de bani dintre ei, dorinţa de a fi moştenitoare, amorul propriu, toate dispăreau faţă de durerea şi iubirea asta, reală, de pămînt şi de tradiţie. Pentru că Doru Hallipa fără de moşia lui era un om fără rost, fără adăpost... un vagabond.

În Elena, iubirea pentru tatăl ei era aşa de mult identificată cu situaţia şi cu virtuţile lui, încît, în adevăr, ea acum nu-l mai putea vedea decît micşorat şi rătăcitor.

Mini se gîndi la cîte legături trebuiesc pentru a alcătui un sentiment. Din cîte sfori se împleteşte nodul unei iubiri, pentru a o întări.

Se gîndi apoi la o dragoste care ar găsi numai în ea însăşi toată raţiunea şi toată tăria ei, fără de nici o confuzie, fără de nici o îndatorire; care şi-ar dezvolta din ea singură firele trăiniciei, împletindu-şi din sucul ei propriu nodul inextricabil. Apoi se întoarse către Doru Hallipa. Ruralul Hallipa se strămuta la oraş. Trebuia să-l primească în Cetatea ei vie, ca pe un senior rustic deposedat prin greşelile lui şi care, prăfuit, hirsut, obosit, intra pe barieră, cu puşca pe umăr, în costumul lui de vînătoare, cu cizmele înalte de căprioară scîlciate de lungimea de un veac, parcursă de la cucerirea primei sfori de pămînt de către doamna Calliope şi pînă acum, cînd rămăsese un biet burghez nomad, care aducea cu el abia pînza unui cort, pe care să-l întindă în marginea oraşului.

Un gentilom ruinat, încovoiat de greutatea răspunderii de a fi compromis nobleţă unei generaţii: „Cine mai e acum Doru Hallipa?"

Mini simţi problemele astea mari iscate acolo - a materialităţei, a iubirei de pămînt - ca pe nişte blocuri grele, aşezate de o parte şi de alta a fotoliului

ei. Apropierea lor o nemulţumea, dar nu putea să le ocolească. Gîndul ei risca să se lovească de ele vrînd să le pătrundă. Atunci chemă în ajutor perceptibilitatea. E un instrument simplu, care slujeşte să străbaţi o idee ponderoasă, lesne, ca pe un corp transparent.

Se gîndi atunci că s-ar putea cîndva, graţie unei metode de penetraţiune care ar disocia moleculele, străbate tot astfel şi corpurile solide. Printr-un astfel de aparat, care le-ar descompune densitatea, o rocă sau un proiectil ar putea fi răzbătute fără de nici un traumatism. Aviz tunelurilor şi războaielor viitoare! Deducţia asta, de la facultăţile sigure ale imaterialităţei la materie, o bucură nespus, fu pentru ea o probă matematică a existenţei organizate a trupului sufletesc.

Mini vroi să spună Elenei că lumea se primeneşte, că pămîntul, după ce-şi îndestulează oamenii, îi trimite la oraş rînd pe rînd, dar nu găsi curajul de a da glas unor astfel de opinii. I se păru că vor suna rău.

Nory schimbă aspectul tragic al lucrurilor şi le dete o altă întorsătură, întrebînd cu ce preţ s-a vîndut moşia.

- Cinci milioane numai!... Eu îi dedeam mai mult!... Concluzia asta sarcastică arăta prăpastia deschisă între Elena şi tatăl ei. Dacă cumva astfel de cuvinte picaseră între ei, era firesc să se fi certat de-a binelea.

Elena încă nu contenea plîngerile:

- Ce mizerie... să vîndă!... Să fim certaţi... ce mizerie!

Era tradiţionalismul ei sfîşiat în două: unitatea averei - unitatea familiei - despărţite.

Un zgomot făcu pe Mini să ridice ochii spre geamurile prea înalte. Ploua din nou. Se sculă pentru plecare. Elena o invită să aştepte pînă încetează, sau pînă se pregăteşte autoul. Nory nici nu se gîndea să plece. Bine că era la adăpost! Dar Mini, cu cît picăturile izbeau mai tare, cu cît zgomotul acela de grăunţe răsturnate se întărea, cu atît era mai grăbită. Va lua tramvaiul chiar dinaintea casei.

Elena şi cu Nory o conduseră pînă la scară. În al doilea vestibul Elena aprinse becul pentru a-i arăta pereţii înşiruiţi pe dreapta şi stînga cu portrete. Era familia Drăgănescu, reprodusă, în uleiuri convenţionale, de vreo casă vieneză după fotografii: tatăl, mama, Drăgănescu însuşi, un frate mort tînăr şi surorile cînd erau domnişoare. Galerie proaspătă de familie cu aere vechi din cauza modei aşa cum era purtată de bravii mahalagii şi a pozelor înfipte şi smerite. Păreau de acum o sută de ani, cu atlazurile rochiilor, cu lanţurile de ceasornic şi brăţările, cu pieptănăturile ticluite şi cu aerul acela sperios.

Mîinile, fireşte, erau împreunate pe *ceintura* taliei scurte.

Drăgan, bătrînul, era roşcovan, zdravăn şi mojicos. Mini recunoscu cu plăcere pe baba Smoala. Impunătoare, cu sute de cute pe obraz, necruţate de pictor, cu urechile ieşite din părul lins, adunat într-un rotocol de codiţe la ceafă, cu cercei de smaragd - pe care Rolls giuvaergiul oferise acum 1.500.000, povestea Nory.

Mini regreta că nu a cerut să vadă cerceii, dar avea parte să nemerească la Hallipi mereu cînd erau necăjiţi.

Baba Smoala avea ochii mici, vioi, şi gîtul gros. Mîinile harnice le ţinea

bine încrucişate pe pîntece. Fetele, mai sfioase, le împleticeau stîngaci, urîţele şi sperioase de a se vedea „închipuite pe pînză"; fratele defunct părea ofticos.

Mini ar fi vrut să întrebe de portretul doamnei Calliope şi de pianul de la moşie, dar nu cuteză. Erau cele două obiecte care credea ea că trebuiesc strămutate la oraş, drept chezăşie îndestulătoare a trecutului. Cum exclamau din nou asupra plecărei pe ploaie, se concedie şi fugi. Nici nu deschise umbrela prin curte. Abia cînd se văzu în afară de primejdia de a fi reţinută, se adăposti sub *en-cas-ul* mic, care dintr-o dată îngreunat de apă, îi apăsă mîinile. Găsi adăpost bun subt castani, pe făşia de alee centrală. Tramvaiul sosea. Puţină întîrziere şi l-ar fi pierdut. Se emoţiona.

Era întuneric din cauza norilor groşi care otrocoleau, dar nu era încă nici cinci. O primiră în tramvai cu solicitudine, ca pe o pasăre muiată. Era tocmai o mică întrerupere de circuit. Pe Mini întîrzierea o nelinişti. Îşi asemui sufletul cu soţia Meşterului Manole, cu picioare mici, vajnice, care şovăiau dar nu se dau învinse, zorind fără preget, nerăbdător, curagios, prin torente, izbit, bătut de vînt, udat de şuvoaie, ca şi ea neînvins în dorul de a ajunge, purtînd în mîinile mici, udate de lacrimile ploaiei, hrana stăpînului, ocrotită, caldă de fierbinţeala palmelor...

- La Regală! anunţă în *falsetto* conductorul.

- Eu! Eu! strigă Mini aiurită de sosire.

- Domol! Domol! zise un glas de treabă şi o strecură cu bunăvoinţă prin înghesuială.

Nu mai ploua!... Cînd oare se curăţase cerul?... Era încă lumină mare! În miezul viu al Cetăţii, sufletul îi poposi surîzător. Îl simţi cu bucurie zidit în iubirea ei ocrotitoare. Fu sigură că înţelesul adorabil al legendei închisese acolo în zidurile trainice, odată cu trupul gingaş al femeiei, e un simbol fericit.

VII

Pe Piaţa Palatului, cum Mini căuta să se strecoare printr-o încurcături a tramvaiului cu trăsuri şi automobile, pătrunsă puţin de răceala care se desprindea din ceaţa de toamnă a zilei de noiembrie, zări pe Nory şi pe pictorul Greg, opriţi la colţ şi gesticulînd. Păreau a se certa de-a binelea. Mini ar fi vroit să-i evite, dar nu se mai putea; deşi o zăriseră, îşi urmau discuţia cu aprindere.

Nu i-ar fi plăcut să se oprească cu Greg. Un timp îl socotise ca pe un figurant bun în decorul estetic al Cetăţei, apoi trebuise să-l suprime. O decepţionase. Părerea ei proastă data mai ales de mai deunăzi, cînd Nory o dusese la vernisajul intim al salonului lui, în chiar atelierul locuinţei pictorului.

Era un eveniment, o comemorare a zece ani de carieră. Adunase un număr mare din picturile lui de la început pînă acum, împreună cu cele mai

noi, făcuse un fel de galerie completă a operei lui artistice.

Atelierul mare era plin de sus pînă jos de pînze bine distribuite şi care formau un tot foarte plăcut. Pictura era negreşit valoroasă, omul însă, văzut de aproape, o nemulţumise. După ce zgomotul de la început se calmase, urmaseră discuţii, glume, conversaţii cu lichioruri şi alte băuturi fine. Cum în afară de vreo două băncuţe, scaune erau puţine, mai toată lumea sta în picioare. Cît pentru Greg, era poza lui favorită, nu se aşeza niciodată. Într-un colţ, rezemat de un şevalet, discuta chestii de pictură sau comenta ultimele anecdote ale confraţilor. Erau acolo un număr mare de pictori cunoscuţi, noi şi vechi, cîţiva gazetari tineri şi prietenii mondeni ai lui Greg; două categorii de monocle: monoclul diplomatic şi monoclul snob, în afară de cîţiva ochelari întregi: colonia străină sau România nouă. Erau şi cîteva femei din lumea artelor, unele bătrîne, altele bătătoare la ochi, şi mai erau şi elevii lui.

Mini se nemerise pe o banchetă făcînd faţă lui Greg. Nu departe, pe un scăunel de atelier, fuma cu aere familiare Adolf Bunescu. În alt colţ, rezemată de o pînză, sta Mika-Le în chip de icoană. Mini o putuse vedea modernizată. Cu părul ei negru mai tras în sus de piepteni, acoperind numai urechile cu două stufuri creţe, cu o rochie dreaptă de mătase *gris,* care era *robe-chemise* a modei curente, dar pe corpul lemnos putea fi o hlamă rigidă; şi, în orice fel, era o îmbrăcăminte stîngace. Pretenţia la cochetărie punea mai mult în evidenţă la Mika-Le ceva rudimentar şi sărăcăcios. Avea ochii ei galbeni şi, cum vîlvoiul de altădată nu mai prelungea capul, creştetul drept completa aparenţa ei dreptunghiulară.

Mini o aşezase definitiv în formula asta geometrică simplă. Resorturile morale erau simple şi ele: în interiorul dreptunghiului, gîndurile, instinctele, prin linii oblice încrucişate, formau trapeze felurite, cu intersecţii precise. Mika-Le mergea pieziş, dar ştia ce vrea şi reuşea. Era limpede.

De la locul ei, Mini nu putea să nu vadă privirile dulci - Nory ar fi zis zaharisite - pe care Greg le trimetea spre Mika-Le şi cărora ea le răspundea cu acea fixitate inexpresivă care o caracteriza.

Dar privirile lui Greg, în drumul lor, treceau peste Adolful, care le înregistra printr-un surîs imperceptibil, totuşi neîndoios. Urma o aruncătură repede de ochi a actoraşului spre Mika-Le, care atunci avea şi ea un surîs de conivenţă, mai nesimţit încă. Jocul era penibil, mai ales că Mini, în mediul acela neobicinuit, era stînjenită, rătăcită.

În discuţie, spre mirarea lui Mini, Adolful pontifia guşat, cu glas sigur, contrazicînd sau întărind, cu autoritatea obrăzniciei lui, pe Greg, care îi da o atenţie deosebită. Nory îi explicase că ipochimenul se dedase la cronică de artă şi îşi luase aere de cunoscător. La un moment, Greg, cu voce plină, interpelase pe portretistul P. - tot aşa de rotund şi gălăgios ca succesele lui. Greg îi arăta cu elogii mari, într-un colţ al atelierului, o schemă stilizată după Wagner - în negru, ca de obicei - a lui Mika-Le. Ceru încă altele şi eleva, ascultătoare, ridicînd o draperie, trecu alături să le aducă, familiarizată cu domiciliul.

Perdeaua aceea trasă asupra intimităţei sufleteşti a unui artist, mare şi mînuită astfel dezamăgise pe Mini asupra misterului sacru al artei.

Herculeanul P., care îşi făcuse din firea lui cam mojică o originalitate bine cunoscută, pusese ochelarii un minut, apoi zisese rîzînd:

- Domnişoara Mika-Le a noastră e foarte nostimă! drept orice opinie critică. Apoi trecînd lîngă Greg, care păruse foarte contrariat, îl bătuse pe umăr cu complicitate, fără ca Gregul să-şi poată găsi contenenţa.

Mika-Le rămăsese nemişcată, ca şi cum nu de ea fusese vorba, dar probabil, trăgînd de la un punct la altul o linie oblică, în dreptunghiul ei, a unei reacţii sumare şi bine calculate, îşi întorsese, ca pe doi ochelari de baga, ochii mari şi galbeni din raza privirilor lui Greg, drept manifestare a nemulţumirei ei pentru insuccesul ei artistic.

- P. trebuia să slăruie pentru o bursă. Mika-Le dorea să meargă în Italia, o lămuri Nory asupra scenei.

În schimb, cu oarecare glas şi mişcare, Mika-Le întreţinuse apoi direct cu P. o conversaţie, veselă probabil, nestînjenită de faptul că o înghesuia cam de-aproape, nici de vocabularul lui, îndeobşte cunoscut. Probabil corpurile muchioase prezintă particularitatea de a nu da aceleaşi intercepţii de contact cu cele pe care le-ar da cele curbe, căci Mika-Le părea cu desăvîrşire senină. Îşi făcea, de altfel, singură afacerile, sub ochii incapabilului Greg, pedepsit pe loc.

Toate astea, văzute de-aproape, răspîndeau în atmosfera locului un fel de mînjeală, care acum se întindea parcă şi pe tablouri. Oaspeţii, rupţi în grupuri sau perechi, şopteau prin toate colţurile, punînd ochii la pîndă ca să nu fie surprinşi sau, dimpotrivă, emiţînd cu voce aproape normală tot felul de trăncăneli necuviincioase pe seama celor ce le stau chiar alături, feriţi de reciprocitatea ocupaţiei... După expresia dubioasă a tuturor feţelor, cunoşteai mahalagismul preocupărilor şi bălăceala opiniilor. Unii te fixau, luîndu-te ca punct de refugiu al secretelor pe care şi le comunicau despre altcineva. Cei care erau singuri căutau să ascundă cugetările de invidie sau defăimare pe care le aveau, şi asta îi urîţea... Acolo unde grupul era mai numeros, anecdota şi ponosul, din curajul complicităţei, aveau un diapazon mai liber... Jocul ăsta furios al fizionomiilor, scenele interioare pe care le surprindeai după dosuri sufleteşti, tot acest fond de decor, combinat cu lumina proaspătă de seară, care cădea searbăd pe pînze, cît şi cu teatrul ieftin de gelozii, *vendettp* şi *achturi,* ale trio-ului principal, dau gustului un dezgust pe care Mini se silea să-l oprească. Ştia că legea ei cerea să aibă suflet luminos, bun, fericit, că porunca era seninătatea şi bucuria. Vroia să plece şi încercă să interpeleze pe Nory, care se prefăcea a nu înţelege, implicată într-un „flirt" îndrăcit cu Viso, caricaturistul, subt pretext că îi făcuse o „figurină de pretutindeni" foarte reuşită. Pentru a se însenina, cum era lozinca, căută un obiect senin. Pantoful îi întîlni un reazăm moale şi mătăsos. Un dog mare, culcat aproape de ea. Concentra asupra lui toată voinţa ei simpatică. Avură astfel o prietenie fără vorbă, ca şi fără idei, foarte odihnitoare. În principiu Mini îi declarase de-a dreptul că îi plac mai mult cîinii ca pictorii, ziariştii şi snobii, dar că preferă la tot muzica - iar dogul, mai sumar, se ridicase de pe locul lui şi se rezemase de ea cu tot trupul, lăsînd capul mare şi bun în jos pe genunchii ei, în semn de afinitate.

Mini observă cu plăcere că animalul blajin nu era nici unghiular, nici sferic, că avea proporţii arcuite armonios şi decent. Tot lui, îi spusese că ea înţelegea de ce Mika-Le lucrează numai în cîinelui, să şi-l întoarcă din drumul simplu al instinctelor elective.

Din ziua aceea Mini trecuse pe Greg în rîndul indiferenţilor antipatici. Cît despre Mika-Le conchisese că era din acele fiinţe care, de îndată ce se întrepun, îţi dau termenul exact de apropiere sau deosebire dintre tine şi un altul. Astfel, raporturi care păreau a concorda se dovedesc nepotrivite.

În mic ca şi în mare, era din acele creaturi care servesc să facă proba eliminatorie. Fiinţe „interspaţiale" le-ar fi zis Mini. Asta era scena la care se gîndea, văzînd pe Greg.

Traversă şi se opri totuşi lîngă ei. De aproape, Nory, care de obicei ţipa din principiu şi era agresivă din atitudine, părea azi furioasă cu adevărat. Zgomotul uliţei acoperea rău glasul ei, care răzbătea aerul ca bucăţi de tinichea ruptă

- Indecent!... Indecent!... O mamă bună, care-şi plimbă copilul! Indecent!

Greg îi da replica cu o răutate pe care Mini nu i-o cunoştea. Masca acelei răutăţi, suprapusă fizionomiei lui dulcegi, îi da o expresie specială.

- O mamă vanitoasă, nu o mamă bună! Fii martoră! spuse lui Mini cu vorba lui mieroasă, dar atîţată de maliţie. Domnişoara nu-mi dă pas să mă explic... Am făcut un cuvînt de spirit despre echipagiul doamnei Hallipa-Drăgănescu.

- Spirit! Auzi, spirit! răcni Nory. Are trăsură şi îşi plimbă copilul!... Pe cine supără, mă rog?... Slăbeşte-mă cu spiritele!... Copiii lui Mika-Le umblă pe jos.

Era o aluzie la trecerea lui Mika-Le pe la Maternitate, iar pluralul venea probabil din faptul că furia făcea pe Nory să vadă multiplu. Greg, dintr-o elipsă îndemînatecă, prinse subiectul, aşa cum îi venea mai bine.

- Domnişoara Mika-Le umblă pe jos, e drept, ceea ce e o nedreptate. Diferenţa între surori e izbitoare!

Dar Nory era pornită pe scandal:

- Nu cumva ai vreo pretenţie?... Poate dumneata eşti aceia care i-ai dat sfatul inteligent să facă ce a făcut... o idee genială.... şi cu consecinţe admirabile...

- Nu am văzut prea de curînd pe eleva mea, care e ocupată deocamdată cu Conservatorul.

- Conservatorul!... S-a lăsat de mîzgăleală. A văzut singură ce poate... Talentul fetei era pentru Conservator, nu pentru pictură! Ingenuă!... Se cere... şi rentează. După ultima ei lovitură de teatru, era şi timpul! A rămas pe spinarea tutorilor... Ştii! Ai putea să o adopţi cu forme. Tot n-ai familie şi ai vocaţie!... Unde pui că dintr-o dată te pomeneşti cu fată, ginere şi nepoţi.

Greg, acum ofensat de-a binelea de necumpătarea lui Nory, tăcea veninos. Pe Mini, tonul vulgar şi acru pe care îl luase încăierarea o supără, mai ales că, opriţi la colţ de stradă, erau o adevărată stridenţă în discreţia zilei nebuloase, care, înfăşurată în broboada de ceaţă, nu da drumul în sus vibraţiilor să se risipească, ci grămădea toată discordanţa lor subt tavanul umed şi scund al aburilor de toamnă.

Neînţelegînd nimic şi plictisită, Mini se scuză că are timpul prins şi vroi să plece, dar Nory i se agăţă de braţ:

- Mergi la Elena? zise Nory.

- Nu! Nu! se apără Mini. Nu am timp deloc.

- Atunci măcar pînă la Fundaţie să iau tramvaiul. Să-ţi spun evenimentul cel mare.

În adevăr, Mini ar fi vrut să înţeleagă ceva din scena de-adinioarea.

- Dar doamna Hallipa ce mai face? întrebă foarte oportun.

- Ei da! Doamna Hallipa acum e aici...

- Cum? Nu e la Predeal?

- La Predeal a stat patru-cinci luni pline. I-a mers admirabil. Avea o vilă cu vedere pe valea Temeşului, un rai!... Un doctor extraordinar! M-am gîndit mereu la tine. O metodă de tratament! Inedit şi foarte interesantl... Cînd i-a vorbit Lina întîi de friguri palustre: „Apoi doamna însăşi e o adevărată, lacustră, un teren paludic care trebuie asanat punct cu punct".

Parcă ai fi fost tu, cu „trupul tău sufletesc"... Să vezi asanarea! O artă întreagă! Cultivarea sistematică a „atenţiei", îngrijirea „bunei dispoziţii", exercitarea „voinţei", supravegherea şi dezvoltarea „aspiraţiunilor" şi reînvierea „cochetăriei". Somnul, apetitul, gimnastica corporală - *cela va sans dive.*

Cînd a văzut întîi bolnava, a luat Linei un interogatoriu de inchizitor. Ca la cărturărească, unde te duci decis să nu dai nici un indiciu şi de la prima întrebare spui tot, aşa şi Lina s-a mărturisit pe contul Lenorei. Doctorul a reţinut, îndeosebi, că doamna Hallipa fusese foarte cochetă. Tot aci s-a cam încruntat. Declarase de la început tuturor, în contrazicere cu ceilalţi doctori, că-şi ia răspunderea vindecărei. Proasta de Eliza nu spusese nimănui că în ultimul timp Lenora nu mai vrea să se pieptene, să se îmbrace, că lăsa cu greutate chiar pe ceilalţi să o îngrijească.

Asta era un simptom nespus de grav, o direcţie în care trebuia muncit urgent. Pe urmă a cerut Linei să-i indice un loc fără „ţară", înţelegi tu ce va să zică asta? Admirabil! Am ţinut minte înadins pentru tine. Un loc „fără ţară" înseamnă o persoană cu care Lenora să nu fi avut nici o nemulţumire. *Terrain vierge.* Altfel, Lina nu e proastă. A nemerit îndată pe Coca-Aimee. Walter a părut încîntat. A scris lui Doru: „Interesul doamnei Hallipa, clienta mea, cere reîntoarcerea provizorie, lîngă mama sa, a domnişoarei Coca-Aimee. Luaţi măsurile necesare.". Scurt!... M-am întîmplat de două-trei ori acolo, în timpul cînd prepara pe Lenora pentru sosirea fetei. Interesant de tot!

„Şi cum obicinuiai, doamnă, să te piepteni pe cînd era acasă domnişoara Coca-Aimee? La fel ca acum? Deoarece fetiţa a manifestat cu atîta insistenţă dorinţa să te vadă, probabil că, alături de dragostea ei, păstrează în minte o icoană fidelă a celei mai delicioase dintre mame! În locul dumitale aş relua coafura de atunci. Meseria de idol cere sacrificiu!"

Ce zici? Mai puţin banal decît să prescrii bromură sau limonada Roger... Are nişte ochi cenuşii dar tăioşi şi strălucitori ca oţelul! „Ah! Ce nostimă eşti! Ce frumoasă eşti!" era refrenul obicinuit cu care întîmpina pe Lenora. Într-o zi o fixa, o fixa. Nu înţelegea ce vrea. "De ce te uiţi aşa ia mine?"

„Nimic absolut!... Poate nu te simţi aşa bine azi! Cam palidă! Sau rochia... cine ştie! Nu e aşa, domnişoară?" - către mine.

Aşa, treptat, îi ridica conştiinţa personalităţei ei fizice şi morale.

„Atîta timp cît nu e cochetă, cel puţin cît înainte, nu e restabilită", ne spunea. Mai tot timpul vizitei - o jumătate de oră - flirta cu Lenora şi cu sora de caritate, pentru emulaţie... Uneori însă, Lenorei nu-i vorbea deloc. Îmi vorbea numai mie, de exemplu. Eu veneam de la Braşov mai des, pentru Walter. Lenora, neglijată, se plictisea, se enerva.

„Nu ştiu ce să fie, dar azi e aici ceva monoton, care te indispune. Mergem să ne plimbăm, domnişoară? Poate că e culoarea rochiei doamnei Hallipa?... Ţii mult la rochia asta, doamnă?"

Lenora, a doua zi, zdruncina telefonul comandînd „modele". Îţi dai seama de „cultivarea aspiraţiunilor"?...

„Ce să fac! spunea rîzînd doctorul. Dacă îmi spuneaţi că în viaţa ei doamna s-a interesat de altceva, lucram în altă direcţie. Aşa că suntem nevoiţi să fim frivoli!..."

„Dozarea emoţiilor!"... Să vezi, Mini, dozarea emoţiilor! Se apropie sosirea lui Coca-Aimee: „Doamnă, vă sfătuiesc să nu vă emoţionaţi prea mult cînd o sosi fetiţa. Emoţia strică tenul, dar nici să nu vă conţineţi cu totul o turburare foarte firească. Nimic mai fermecător ca două femei frumoase cuprinse de o delicioasă emoţiune! Regret că nu sunt de faţă!"

Lenora tocmai în ajun se arătase foarte deprimată şi apatică, după raportul sorei... Să vezi efectul sugestiei! Scena dintre ele s-a petrecut tocmai după indicaţia doctorului. Un regizor de teatru, nu altceva... În scurt timp, Lenora oxigenată, ondulată, fardată, cu modele *chic* de la Regine, alese de doctor, se plimba cu Coca-Aimee prin Predeal, ca o viligiaturistă oarecare. Ca probă e cît de bine a suportat buclucul din urmă! Tocmai asta vreau să-ţi povestesc şi m-am antrenat cu Walter şi minunile lui! E aşa de amuzant, că te-ai îmbolnăvi înadins ca să-ţi aplice „terapeutica lui morală", cum zice el. Mofturile pe care le spui şi tu, leit-poleit, dar cu schepsis!

- Fireşte, dacă e Walter! zise Mini, jumătate în glumă, jumătate cu invidie.

- Să vezi! Am ajuns la marele eveniment! Pe cînd totul mergea bine, veneau din cînd în cînd şi vizite, cu voia doctorului... într-o zi - eu nu eram de faţă, mi-a spus Lina - într-o zi erau adunaţi la Lenora: Doru, Lina, Eliza şi sora. Coca-Aimee plecase cu autoul la noi, la Braşov. Eliza a întrebat pe Lenora dacă ar vrea să vadă pe tatăl ei. Moşu Hallipa se şi anunţă, faimosul unchi, şi intră... Ghiceşte! Ghiceşte cu cine intră de mînă! Imposibil! Cu Mika-Le, înţelegi! la Lenora convalescentă... Să o apuce furii... să moară?... Nimic din toate astea!... Cred că norocul - ca să zic aşa - a fost că tocmai atunci s-a auzit semnalul de la automobilul lui Walter. Sora s-a dus la fereastră şi a anunţat că doctorul s-a oprit întîi la alt client; aşa că scena s-a desfăşurat sub presiunea vizitei lui iminente.

Mika-Le s-a aruncat la picioarele Lenorei, cerînd iertare şi... parale. Aflase, se vede, de desfacerea averei Hallipa.

Doru, vînăt şi neştiind ce să facă, spăimîntat de ce sa poate întîmpla, s-a

repezit spre lăcustă. Lenora l-a oprit:

„Foarte bine face că mi se adresează *mie* - a spus - fiindcă eu *singură* sunt în drept să mă ocup de ea..." Şi a făcut mărturisirea secretului naşterei lui Mika-Le... Cu ce termeni... nu ştiu... „Foarte calm şi foarte clar", spune Lina, care nu-şi vine în fire. Şi cum toţi împrejur erau înlemniţi şi îşi pierduseră piuitul, Lenora, cea mai cu sînge rece, a sfătuit pe Mika-Le, cum era fiica unei mame fără avere, să muncească mai mult încă decît pînă atunci, ca să se susţie singură.

... Ştii că Lenora cînd spune cîte o enormitate, nu face dinadins: "să muncească mai mult ca pînă acum...". Cum Doru nu ar fi ştiut o mie de ani - după ieşirea perplexă a lui Mika-Le cu unchiul - ce are de făcut, Lenora i-a uşurat lui bărbatu-su situaţia, indicîndu-i:

„Regret că a venit împrejurarea să trebuiască să ne despărţim", i-a spus. Şi, declarîndu-se ostenită, s-a retras cu sora dincolo.

Doru a plecat buimăcit şi de atunci nu s-a mai întors. ."Stă nedumerit, spune Lina. A rămas şi fără nevastă şi fără fată. A auzit şi i se pare că n-a auzit bine... L-a dat tot pe el afară, şi parcă n-a înţeles bine."

Eu nu l-am mai văzut de mult... A ajuns - cum zicea bine Elena - să se mire el singur: "Cine sunt? Ce fac? Unde mă duc?"

Şi Nory rîse cu poftă, ca de ceva foarte vesel.

- Şi doamna Hallipa - acum e aici... acasă? întrebă Mini.

- Bine faci tu că eziţi! N-are casă!... Dar n-a rămas ea pe drumuri. Femeia asta, cum zice Lina, merge progresînd. Tot ea a dat-o gata pe Mika-Le, dar ce naşte din pisică... Acum e aici, la sanatoriul lui Walter. O rezidentă - princiară!... Un parc!... Ce era grădina de la Prundeni!... E nostimă şi a făcut siluetă, a luat fason de Bucureşti! Eu mă duc uneori s-o văd! Pentru doctor, înţelegi!... Coca-Aimee e o păpuşă adevărată... Fusese şi Lina pe acolo chiar înaintea mea... ca medic. Lenora era culcată cu o uşoară indispoziţie. Era o vizită specială. Cred că îi luase sînge... O cunosc eu pe Lina. E ca lipitoarea. Cînd bea sînge, se umflă.

Şi Nory trecu peste incident, povestind că acum Mika-Le umblă cu alte şantaje: Drăgănescu s-a trezit cu Adolful în chip de advocat ca să-l previe că, legal, Mika-Le e fiică legitimă şi deci are drepturi...

- Advocaţi destui! Ai văzut ce i-am făcut lui Greg!...

Mini rămase ameţită de vorbăria stacată, zgomotoasă, încîlcită a lui Nory. Atîta era precis, că Lenora dezvăluise „taina Castelului" - nu într-un acces de mînie, ci în plină conştiinţă. Spontan, e drept, dar cu o logică calculată parcă. Pentru asta avusese, fără îndoială, un motiv! Care?... Era ultima ei legătură cu trecutul, pe care o rupsese. Prin scena asta liminară lichidase romanul căsniciei ei. Cu care scop? O ajutaseră, e drept, şi împrejurările. Destinul îşi avea partea lui de fatalitate.

Acum vindecarea Lenorei părea lui Mini ceva tot atît de firesc, cît de imposibilă îi părea mai deunăzi. Aceea ce o uimea era cîtă anevoinţă, cîtă trudă, cît zbucium pune o fiinţă ca să se poată rupe din rădăcinile pe care le-a prins, ca să poată libera existenţa ei din ţarcul unde şi-a îngrădit-o, ca să treacă de la un strat de viaţă la altul.

Lenora din Mizil făcea în tărîmul existenţei salturi mari. Împrejurările trecînd peste trupul ei senzual şi simplist nu o doborau. Era totuşi cît pe-aci să fie învinsă, crezuse că înstărirea ei moşierească e stadiul suprem şi îşi cheltuise pentru ea toată seva; dar suflase vînt străin, şi timpul nou, cinic, o sfidase cu ochii perverşi pe care ea îi zugrăvise cu italianul, lui Mika-Le. Simţind primejdia, azvîrlise pe Mika-Le, pe Doru, se descurcase din robia Prundenilor, dar rămăsese părăginită, era pe un punct mort. Şi iată că, aproape să dispară, se refăcuse. Vitalitatea ei enormă găsise noi resurse. Cît drum parcurs numai acum, în urmă, de la starea aceea de părăsire de sine, desuetudinea ei, pînă la „reeducarea aspiraţiunilor" în sanatoriul Walter!

Despre întorsătura neprevăzută a boalei, despre metodele vindecărei, îi veni în minte lui Mini un proverb românesc, care se potrivea foarte bine faptelor, dar pe care nu şi-i spunea ei singure, fiindcă suna echivoc. În cazul Lenorei se putea zice: „Mari sunt minunile tale, Natură, spre sfîrşiturile tale!". O aptitudine aşa de pronunţată pentru eternul omenesc! Se ştiuse adapta încă o dată noilor modele. „Bravo, Lenora!" cum zicea Nory.

Aşadar, soţii Hallipa divorţau! Primi foarte lesne faptul împlinit! Era totuşi o veste care putea uimi. Căsnicia lor părea indisolubilă. Ipoteza acelei despărţiri simple, legale, nu ţi-ar fi venit în minte, nici chiar acum în urmă, cînd Lenora, pentru crime imponderabile, repudiase pe bărbatul ei şi îl dăruise altcuiva! Chinul lor părea etern, aşa cum altădată amorul lor etern, şi acum, privind un *abat-jour* oranj uriaş, într-o vitrină, Mini îşi nota în minte, cu simplicitate, acest fapt divers proaspăt, pe care oraşul îl absorbea în uzina lui de descompunere: „Hallipii divorţează!".

Mini intră la Ateneu. Era o staţie de odihnă. Sala cea mare de intrare, cu clarobscurul ei perpetuu, cu acea răcoare de galerie subterană parcă, îi plăcea, *hall-ul* pustiu da o impresie de vastitate şi aula străjuită circular de statui mari adăpostea un parc sacru de marmore şi bronzuri. Mini nu se oprea, îi plăcea să treacă printre ele, ca printr-un locaş familiar.

Scările se desfăşurau majestuoase, cu autenticitatea marmorei şi se opreau în marginea coridoarelor banale, care deserveau sălile lăturalnice de expoziţie. Săli burgheze, cu vederea deschisă spre oraş. Pinacoteca se ascundea ermetică după pilaştri, dosnică ca un mizantrop.

Mini intră la întîmplare. Tocmai constata cu jale prezenţa unei aceleiaşi acuarele litografice, reprodusă în sute de variante, cînd fu salutată de însuşi doctorul Rim, plin de graţie.

Ce căutau acolo? se întrebară reciproc.

Căutau ceea ce lipsea deocamdată: pictură bună.

Rim îşi reaminti că nu a văzut pe Mini de mult, şi că în timpul acesta a intrat în posesia unor tezaure: desenuri ale Mariei Başkirtscheff. Fără voie, Mini se uită la ceas. Ştia că Rim pe subiectul Mariei Başkirtscheff era foarte locvace. Era marele lui amor ideal - cum spunea - lăsînd loc deschis altor categorii. îi respecta pasiunea, nu o împărtăşea însă. Dar Rim vroia să o convingă, ceea ce era mai greu.

Maria lăsase înapoia ei energiile ei încă active. Acele unde ale voinţei trimise în spaţiu îi supravieţuiau. Mini întrebase pe Rim dacă nu crede că pe

filele manuscrise ale Mariei vor fi stat bacili ai tuberculozei, care ar fi putut contamina lectorul.

Rim nu tăgăduia ipoteza, plauzibilă medical... Atunci Mini căutase să-i spună că funcţiile simţirei, superioare tuturor, au şi ele *emanaţiuni,* că voinţa puternică a Mariei era un organ care trebuie să fi cheltuit enorm din acea substanţă şi să fi depus mult din acele emanaţiuni, mai ales pe acele file unde sta viaţa ei sufletească intimă... că acele file deci erau pline de exfolierile voinţei, ambiţiei ei... exfolieri microbiene şi contagioase.

Maria propagase direct, prin contaminare materială, sufletească, orgoliul ei... Şi invers, deoarece acea contaminare era dovedită, existenţa *substanţei* spirituale-materiale era sigură.

- Îţi închipuieşti, doctore, îi spunea, cînd va fi odată o societate de profilaxie a orgoliului... li voi da numele Mariei şi dacă mă vei ajuta frumos în cercetările mele, te voi decora cu o floare violetă de butonieră, cînd voi strînge fonduri...

- Numele dumitale! Numele dumitale îl punem! replica Rim, pe care floarea de butonieră îl captiva cu totul.

Totuşi conştiinţa savantului îl stăvilea oarecît. Nu o contrazicea, dar ofta amabil. Materializarea sufletului! Admirabil! Colosal, dar problematic! Se despărţeau astfel, fără de progrese mari în convingerile lor reciproce.

Mini îşi punea atunci ei însăşi întrebarea, pentru a se clarifica. Nici ea nu despărţea sufletul de trup, cum nu despărţea pînza aceea de paienjen a aparatului nervos de carne şi de muşchi. Credea totuşi într-un alt trup, separat, sufletesc. Ce fel?... În jurul acelor fire tentaculare ale nervilor funcţia lor crea o substanţă, încă impalpabilă, dar care se va dovedi. Acea substanţă, emanată de sensibilitate, lua forme felurite la feluritele fiinţe şi compunea astfel un organism.

Mini promise lui Rim că va veni să vadă faimoasele desene şi se informă de Lina.

- Cu ale ei! răspunse.

Îl lăsă să viziteze metodic sălile în şir. Mini fugi spre *Maison d'Art.* Acolo, întreaga dispoziţie a apartamentului încadra artistic expoziţiile şi toată atmosfera era estetică.

Prefera anume una din săli, pentru condiţiile ei de spaţiu şi lumină şi pentru canapeaua circulară care permitea o mişcare de rotaţie leneşe în jurul orizontului tapetat de tablouri. O prefera, mai ales pentru că avea un număr oarecare de tablouri vechi, achiziţii proprii, care locuiau pereţii permanent, ca nişte gazde statornice, oferind ospitalitate indulgentă carnavalului mobil al expoziţiilor lor.

Cînd expoziţia nouă era valoroasă, ele intrau în umbră, se stingeau în faţa vieţi vii a celorlalte; dar cînd era inferioară, ieşeau în evidenţă, consolatoare. Nu cunoşteau farmecul spontan al opiniei critice, nici lupta, nici victoria, în schimb orice veleitate de revoltă, orice amărăciune era ucisă în ele. Răspundeau la tot, cu acel: „nimic nu mă mai doare" al postumului. Pocăindu-şi defectele prin desuetudine, calităţile lor, desprinse de patimi, se ofereau senine.

... Era acolo un reflex de foc pe uliţi strîmte italiene, cu o lumină roşie umbroasă peste casele brune şi pe pavelele ce păreau umblate.

... O familie de burghezi flamanzi, rigidă şi cinstită, în haine de atlazuri scumpe, cu horbote de muzeu... Mai dincolo, fructe clasicizate, cu pieliţa transparentă, din culori netede, străvezie, care, alături de pasta cărnoasă a noutăţilor, păreau îmbălsămate în ceară... Era, în fine, o pînză mare pe care Mini o avea dragă. O femeie cu rochie de satin albă şi cu o pană fabuloasă la pălăria neagră, avînd alături o ciută strînsă graţios şi sperios în faldurile adînci ale fustei mătăsoase.

... Şi mai erau azi, într-un colţ, un domn şi o doamnă drept orice vizitatori... O pereche după toate aparenţele... şi cînd Mini se uită mai bine... o pereche deloc banală: Doru Hallipa şi doamna Eliza.

Cu faţa spre unul din pereţi, nu se ocupau de pictură. Hallipa tăcea cu un aer absent dar absorbit de o lucrare interioară, care-i concentra toate energiile şi din care se evidenţia un fel de violenţă concentrată a atitudinei.

Doamna Eliza, alături, ciripea pe un ton minor, ascultînd vocile interioare ale tovarăşului ei mai mult decît răspunsurile lui rare şi nervoase.

Mini era contrariată. Nu-i plăcea să fie cea de a treia. Preţuia pe cel de al treilea, în genere; recunoştea că cifra celui de al treilea ocupă un loc important în componentele numeroase ale amorului, dar credea că e un rol pentru care trebuie să fii născut. Sunt oameni într-adevăr delicioşi în acest număr fatidic si complimentar, al căror glas îmbină pe al celor doi într-un ison prielnic, oameni cari pot trăi lingă alţii fără a-i stînjeni cu existenţa lor, accentuînd plăcut la ceilalţi sentimentul existenţei.

Lui Mini talentul ăsta îi lipsea. Şi pe urmă, amorul altora e totdeauna plictisitor. Dacă cel puţin ar fi fost anonimi!... Dar erau prea cunoscuţi. Totuşi, văzuţi aici, în afara decorului de altădată, aveau ceva reînnoit, schimbat, ceva admisibil.

Situaţia lor de pereche era neîndoioasă. Veniseră acolo aşa cum te duci orişiunde, în aceleaşi împrejurări. Ca să cîştigi timp, ca să grăbeşti timpul. Iar momentul acelei situaţii era scabros, ar fi zis Nory. Era preziua unor fapte decizive.

Cum nu se puteau ocoli, se recunoscură. Doamna Eliza crezu de cuviinţă să vie spre Mini. Începu a-i vorbi cu volubilitate pentru a face diversiune, dar gingăşiile ei aveau un gest de voluptăţi premergătoare, care făcu pe Mini să simtă acea uşoară repulsie pe care ţi-o dau, expuse la lumină, nevoile fizice ale altora: foamea sau amorul.

Hallipa era monosilabic dar nu din vreo stînjenire din preocupările lui, care nu se legau cu cele trecute, pe care Mini le-ar fi putut răscoli. Erau altele. Prezenţa lui Mini nu-l turbura, cel mult îl deranja. Doamna Eliza se extazia în faţa *Doamnei cu ciuta,* privind întrebător rînd pe rînd pe Mini şi Hallipa, cu ochi lîncezi, punînd rînd pe rînd mîna dezmierdătoare pe braţul lor.

Alintările doamnei Eliza adînceau pe Hallipa şi mai mult în tăcerile lui subterane.

- Ce frumos! Ce frumoase sunt lucrurile astea vechi... care nu înseamnă

nimic... cum e femeia asta în toaletă de satin decoltată, într-o pădure, cu o ciută lîngă ea şi în spatele ei o perdea de catifea.

Hallipa, cu acea brutalitate a bărbatului în curs de posesie, abia deghizată sub tonul convenienţei, o contrazicea:

- Înseamnă mult!... Mult mai mult ca toate fleacurile de acum.

Şi cu un gest nervos peste măsură, făcu circuitul expoziţiei moderne alăturată cadrelor vechi. Buza îi tremura uşor subt fluturarea unui surîs dispreţuitor.

Doamna cu ciuta nu avea, desigur, nici o vină în iritabilitatea lui Hallipa; dar Eliza, ofensată în aprecierile ei artistice, se dezinteresa de Doru şi îşi păstră toată curiozitatea pentru portretul doamnei în alb.

Mini se văzu nevoită să comenteze tabloul: cei vechi, zise, lucrau portretul în două feluri - de caracter sau de simbol. Subt chipul cît mai asemănat al modelului căutau a evidenţia cît mai bine caracterul sufletului lui. Sau, sub trăsăturile lui convenţionale, încercau să exprime o idee, un sens.

- De ce o fi avînd doamna asta o ciută lîngă ea şi de ce o fi căzînd o draperie de catifea peste o vedere de pădure? se mira Eliza neobosit.

Hallipa îşi număra unghiile bine lustruite. Doamna Eliza îi şopti ceva într-o franţuzească aproximativă. Răspunse încet că-l doare capul.

Eliza avea probabil oarecare preocupare de convenienţe dar Hallipa părea a nu-şi aminti deloc de ele, cu o privire voalată, în care, hotărît, prezenţa lui Mini nu dezvolta nici o placă a conştiinţei.

Mini se uită curios la el. Îl vedea pentru întîia oară în haine de oraş. Purta un costum *bleumarin* după modă şi ţinea pe mînă un pardesiu care părea că-l încurcă. Barba îi era tăiată mult mai scurt şi foarte îngrijită.

Alături de îmbrăcămintea lui corectă şi chiar de o eleganţă meticuloasă, doamna Eliza contrasta prin neglijenţa neobicinuită a toaletei: un taior negru, cam vechi şi cam boţit, pe trupul ei cam grăscior, care în ziua aceea probabil fără de *soutien* îmboldea ştofa; pe cap avea o pălărie de fetru închis, cu forme indecise. Totul aruncat pe ea în grabă şi fără îngrijire. Părul descreţit de umezeală atîrna în jos.

Aceleaşi cauze le produceau efecte contrarii. Era multă expresie *în* aceste aspecte.

Dar doamna Eliza ţinea mult la misterul *Damei cu ciuta.* Îngăduitoare, Mini afirmă că e un tablou care are şi simbol şi caracter.

Mini se uită spre Hallipa, care fixa panoul. Nu auzise ce spuneau, dar se vede că buna lui creştere îl îndemna să se amestece în vorbă.

- Ce frumos lucru culoarea pe-atunci! zise. Reflexele felurite, prinse în lumina lor adevărată, compun „albul" - un alb fără de alb. Prin acei argintiu sau opalin, sau pe-alocurea un verde irizat reprezintă aşa de bine o rochie albă, subt lumina frunzişului şi la umbra perdelei.

Observaţia lui Hallipa era bună. Avea un glas mai conciliant, probabil ca să readucă în vizuini pe tovarăşa lui mînioasă.

Cu Mini vorbea tot indiferent, liber, ca şi cum nimic din raporturile lor trecute nu-l stînjenea. Ea deduse că în felul lui, moderat, fără agitaţii, Hallipa

făcea acum o călătorie mare. Aceea de la acel trecut cunoscut la un prezent care se putea întrevede.

- Mergem! zise.

Eliza se despărţi de Mini cu ceva pretexte peltice. Ieşiră pe uşă amîndoi deodată, ceea ce-i făcut să se lovească. Eliza rîse, un rîs boţit ca şi taiorul. Probabil nu-şi mai făceau multe politeţe şi azi echilibrul lor era oarecum instabil. Erau obosiţi de un drum parcurs prin glodurile simţirilor ascunse şi, şovăielnici, aveau nevoie să-şi lase simţirile în voie.

Mini aşteptă puţin ca să-i lase să se depărteze, apoi ieşi. Pica acum din promoroacă un abur ud. În dreptul Ateneului, cei doi mergeau înaintea ei. Hallipa cu pasul vînătorului ostenit de goană, care duce la culcuş prada. Eliza agăţată de braţul lui Doru, tîrînd pantofii strîmţi, părea prin igrasie o raţă de baltă, un vînat gîfîind, cald şi bleg.

Amîndoi ar fi vroit să ajungă. Ea stînd aproape pe loc, refuzînd să mai înainteze, cuprinsă de nevoia poposirei, el domolindu-şi graba.

Mini se aştepta să-i vadă dispărînd la stînga pe prima stradă. Ştia că într-acolo e locuinţa Elizei. Nu cotiră, dar se uitau jur în jur, parcă nedumeriţi. Îşi aminti atunci că, în palavrele ei, Nory spusese că Eliza a fost evacuată de proprietar şi cauta casă.

Aşadar, nu aveau domiciliul stabil. Mini îi petrecu în căutarea lor, cu un gînd bun, pereche totodată gata pentru cuib şi nomadă. Nici că nu îi mai confunda acum cu trecutul. Îi păreau acum doi oameni oarecari în Cetate, la un moment al vieţei, care cerea adăpost, şi umblînd rătăcitori pe străzile oraşului cu pasul nesigur, pe cinci turburarea lor lăuntrică şi-o petreceau în mersul lor pribeag.

Cuprinse cu privirea oraşul, profilat în transparenţa negurii, li iubi. Se gîndi la ceea ce se cheamă sufletul oraşelor! Era emanarea sufletului colectiv al citadinilor. În aerul acela cuprins între clădiri, trupul sufletesc al fiecăruia îşi depune spuma vie a tuturor simţurilor. Acolo, în atmosfera Cetăţii, erau şi canalele tuturor drenajelor, dar şi plutirea tuturor emanaţiilor sentimentale, care îi dau respiraţia aceea încărcată adesea, alteori plină de ebrietaic, sau volatilă ca un lirism.

Acum nu-i mai putea recunoaşte. Se depărtaseră. Păreau laolaltă o pată diformă de umbră mobilă prin umbra oraşului. În blocul acela nedesluşit, era cuprins vînătorul ameţit de praf de puşcă şi prada cu mirosul cald al cărnei răscolite de alice. Un cîine hoinar îşi trecu pe lîngă ei umbra scundă.

Icniţi în asudarea lor trudnică de duşmănie şi apropiere, desigur răspîndeau în jur acel duh anume pe care, pentru instinctul olfactiv al celorlalte animale, îl va fi avînd alaiul vînătoarei omeneşti.

Pieriră. Mini se gîndea acum la devenirea Hallipilor, la completa lor dezmembrare, la dărîmarea casei lor familiale.

Erau risipiţi în Cetatea vie, subt formă de indivizi separaţi, piese despărţite dintr-un tot descompus, pentru a deveni fiecare un resort iniţial de activitate nouă:

Lenora în sanatoriul ei! Mika-Le prin dedalurile traiului ei. Elena Drăgănescu în locuinţa ei somptuoasă, dar prea nouă - Hallipa, cel care

lucrase pămîntul şi purtase cizme trainice de lut, acum cernut prin sita oraşului, cutreiera cu picioare de argilă în căutarea casei de închiriat.

Tradiţia era nimicită şi poate totuşi Doru Hallipa, cel ca o epavă, încă mai păstra tradiţia legîndu-se cu mătuşica Eliza, logodnica de odinioară. Se rupsese de pămînt, dar aducea cu el la oraş pe Calliope şi pe Eriste, deoarece nu se înstrăinase de trecut unindu-se cu fata moşului Hallipa. Pentru a doua oară, părinţii strămutaţi erau nemulţumiţi şi pentru a doua oară îşi dau cu dezamăgire consimţămîntul. Dar nu se poate hotărî felul în care se perpetuă asemănările. Totul e că Doru Hallipa era încă un purtător de sevă sănătoasă, un agent al tradiţiei patriarhale, prefăcut acum de oraş si de actualitate, dar în care sălăşluia o rezistenţă a formulelor care dispăreau. Era un component chiar în descompunere.

Mini îşi închipui locul viran înainte ca oamenii să fi clădit oraşul; îşi închipui apoi oraşul golit de oameni! Erau inseparabili.

Căută oraşul cu o privire mîngîioasă, prin voalul ceţei. Îşi reaminti atunci acelaşi oraş, întreg, în plină funcţie a uzinei lui omeneşti şi pe care totuşi nu-i vezi din pricina unei anumite cete care nu s-a rupt; ale cărui aspecte nu prind pe plăcile sensibile, ci dau clişee voalate, atunci cînd nu priveşti printr-un interes viu. Pentru acel care e un locuitor indiferent, care nu şi-a pus acolo mobilul existenţei, realitatea oraşului are încă o membrană învăluitoare şi defensivă; pe cînd dezvelită, dă acelui care îşi converge spre ea tot sufletul, o ating, o învie.

Mini se opri un minut, întrebîndu-se dacă vroia să cotească pe aci sau pe dincolo. Nu. Cetatea ei vie nu o clădise un păstor!... Un călător, odată, vroind să caute tovarăşei lui adăpost, făcuse primul cuib. Era popasul iubirei.

Se gîndi la oamenii aceia care cutreieră pămîntul, răzbat printre atîtea locuri şi naţii! Ei n-au ajuns să-şi clădească în ei cetatea statornică a sufletului şi cu cît se risipesc mai mult, cu atît cuprind lume poţi lărgi nemăsurat cucerirea simţirei şi cunoaşterei tale. Ca şi acel punct mic pe pînza filmului, acel centru de lumină, care treptat creşte, se măreşte, se apropie, se desfăşoară, lărgeşte orizontul, cuprinde tot, şi pe tine deodată.

Ochii lui Mini, în ceaţă, îşi deschideau parcă miezul pentru a reflecta şi ocroti în ei acea minune şi buzele le ţinea deschise ca pentru un cuvînt şi le umezea bura ca un suc.

Trebuia să treacă prin grădini. Acolo se petrecea o feerie a negurei. Era miragiul fabulos al gradinei în pînza ceţei, apoi răsfrîngerea imaginei străvezii furată de ceaţă în apă. Cerul, limpezit deasupra pîclei joase, se aplecă şi el să se privească răsturnat în valul magic. Realitatea era travestită ochilor de iluzie, şi iluzia îţi amăgea ochii. Un rai aiurit, în care cei doi care se zăreau acolo, o altă pereche, singurii locuitori ai pămîntului, ai Paradisului, umblau somnambuli, ţinîndu-se de mînă, uimiţi de idealitatea locului şi simţirilor lor, neştiind dacă ameţeala lor aiureşte în jur grădinile, sau, în adevăr, raiul a primit paşii lor de creaturi înamorate. Miraţi de sufletele lor dumnezeieşti, pe cînd sufletele lor tulburate îşi descopereau cu mirare făptura trupească.

Jocul transparenţelor îi arăta lui Mini ca pe nişte proiecţii cînd mai

apropiate, cînd mai şterse. Privind în jur ea gîndi ceea ce desigur aceia doi simţeau: că e cea mai frumoasă noapte de pe lume!

Dincolo de grădini, oraşul începea să se desluşească la lumina nopţei, de pe care pîcla se desprindea în făşii leneşe. Mini ajunse în prag. Mai privi o dată înapoi oraşul, aşa cum te întorci după o fiinţă scumpă!
